KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

kıyı

71

YIL: 6 ● ŞUBAT 1992 ● 5000 TL.

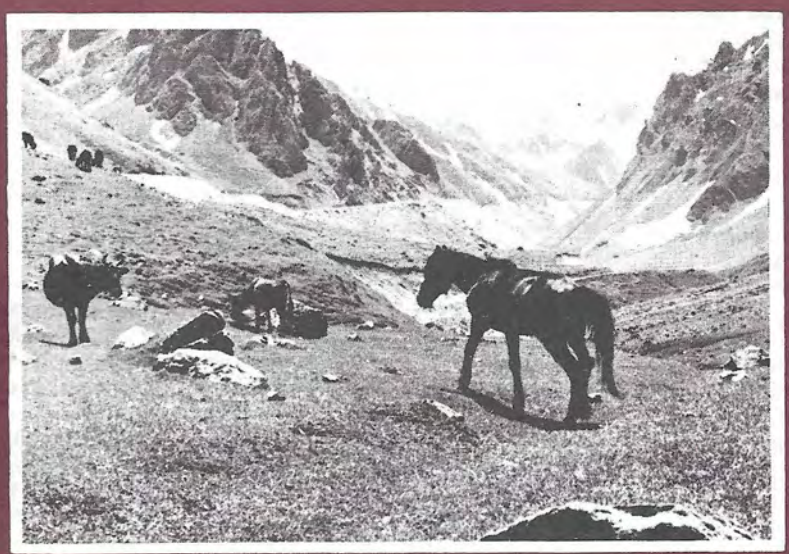

bu sayıda: ● nazif evren ● subutay hikmet ● feriha altıok ● hilmi haşal ● mehmet aydın ● asım öztürk ● nusret kemal otyam ● vedat yazıcı ● osman bolulu ● baki akgül ● hasan hüsnü durgun ● orhan özdemir ● hikmet aksoy ● rasim şimşek ● şinasi özdenoğlu ● [özel bölüm: anılarda nabi üçüncüoğlu] ● gülseren engin ● m. reşat sümerkan ● bekir semerci ● muzaffer uyguner ● ahmet özer ● zeki gür ● birsen can ● m. özer cıravoğlu ● sabahattin yalkın ● vildan özdemir ● oğuz iyemoğlu (tansel) ● hasan akarsu ● arslan pulathaneli

KIYI'dan

● Saygıdeğer okurlarımız

Gelecek sayımızla birlikte 6. yılımızı bitirmiş olacağız. 1986'nın nisan ayından bu yana, her ay düzenli olarak birlikte olduk. Her ay siz değerli okurlarımıza, sanatın, edebiyatın, kültürün nice değerlerinden güzellikler taşımaya çalıştık.

61. sayımızda abone olan okurlarımızın aboneleri gelecek sayıyla birlikte sona eriyor. Bu yeni dönemde de birlikte olmayı diliyoruz. Her abonemizi, her okurumuzu dergimize ornuz vermeye çağırıyoruz. Hiçbir ilan almadan, büyük bir beğeniyle her ay okura ulaşan dergimizi daha nice sayılara taşıyalım. Sanatın bayrağını sürekli gönderde tutalım.

● 1927 yılında **Gürün**'de doğan, 26 Şubat 1984 tarihinde **Ankara**'da yaşamını yitiren sevgili şairimiz **Hasan Hüseyin**'i saygıyla anıyoruz. **Acıyı Bal Eyledik**'ten **Tohumlar Tuz İçinde**'ye şiir alanında 15, mizah alanında 3, çocuk yazınında da 4 kitabı okura ulaşan şairimiz, ürettikleriyle yolumuzu ışıtıyor, yazın dünyamıza kattığı güzellikler sürüyor.

● Araştırmacı - yazar arkadaşımız **İ. Gündağ Kayaoğlu**'nun yeni bir kitabı yayımlandı: **Türk Halkbilimi İle İlgili Kitaplar İçin Bir Bibliyografya Denemesi (1985 - 1990)** A'dan Z'ye, 973 yapıtın kimliği, **Kitap adları dizini, Notlarda geçen kitap adları dizini, Yazar ve kişi adları dizini** ve yedi bölüme ayrılan **konu dizini**yle, alanında son derece özgün bir yapıt olma özelliğini taşıyor. Arkadaşımız **Kayaoğlu**'nu kutluyor, yazışma adresini veriyoruz: **İ. M. Ç. 5. Blok 5607 Unkapanı - İstanbul**

● Düşün yaşamımızın büyük ustası değerli yazarımız **İsmet Zeki Eyuboğlu**'nun dört yeni kitabı yayımlandı: YUNUS EMRE, PİR SULTAN ABDAL, ABDAL MUSA ve HATAYÎ (ŞAH İSMAİL) Hepsi de Geçit Yayınlarından okura ulaşan yapıtlarından dolayı yazarımız **İsmet Zekİ Eyuboğlu**'nu kutluyoruz.

● Trabzon Devlet Tiyatroları'nda oynanan oyunu BESLEME'nin galası için **Trabzon**'a gelen yazar **Ülker Köksal**'la görüşüp söyleşme olanağı bulmaktan mutluyuz. **Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu**'na yıllar boyu nice emekler veren sanatçılarımız **Aydın** ve **Gülçin Üstüntaş** ile şair **İbrahim Dizman** da bu söyleşide bizlerle birlikte oldular. **Ülker Köksal**, yazarlığının boyutlarından örnekler verdiği söyleşisini **Paris** anılarıyla yüklü bir alanda harmanladı. Dergimiz adına bizlere zaman ayıran sanatçılarımıza içten teşekkür ederiz.

● Kültür ve sanatımıza **Evrensel Kültür** adıyla yeni bir dergi katıldı. Aylık kültür, sanat, edebiyat dergisi **Evrensel Kültür**'ün ilk sayısı 1991 yılının aralık ayında yayımlandı. Genel Yayın Yönetmenliğini **Aydın Çubukçu**'nun yaptığı **Evrensel Kültür** 50 sayfadan oluşuyor. Tek sayısı 8 bin, yıllık abonesi 90 bin lira olan derginin yazışma adresini veriyoruz: **Piyerloti Caddesi, 41 - B / 9 Çemberlitaş - İstanbul**

● Değerli yazarımız **Mahmut Makal**'dan bir düzeltme notu aldık. Dergimizin 69. sayısının 18. sayfasında yayımladığımız bir fotoğrafta **M. Sunullah Arısoy**'la birlikte olan, ancak adını bilemediğimiz için soru işareti (?) ile belirttiğimiz kişinin **Profesör Pertev Nalli Boratav**'ın asistanı, şimdilerde Amerika'da Türk kültür ve edebiyatının temsilcisi **Profesör İlhan Başgöz** olduğu belirtildi. İlgisi ve uyarısı için değerli yazarımız sevgili **Mahmut Makal**'a içten teşekkür eder, **Başgöz**'den özür dileriz.

● Dergimizin bu sayısında, değerli şairimiz **Nabi Üçüncüoğlu**'nu okurlarımıza, adına konulan şiir yarışmasına katılacaklara daha yakından tanıtmak amacıyla, üzerine yayımlanan değişik yazılardan bir demet sunmak istedik. Ölümü sonrasında, ölüm yıldönümlerinde **Kıyı**'nın değişik dönemlerde çıkan sayılarında yer alan yazıları **"Atardamar"** bölümümüzden okura yansıtmak istedik. Bu yazılara, onun **Torul** günlerine tanık bir öğrencisinin de anıları katıldı. Dergimizin bu bölümüne **Nabi Üçüncüoğlu**'nun fotoğraflarını göndererek katkıda bulunan, tek fotoğrafının dışında ilk kez değişik görünümlerde onu yansıtan belgeleri bize sağlayan kızı sayın **Füsun Akyener**'e içten teşekkür ederiz.

● Bir yıl içinde yitirdiğimiz nice değerlerin doğum ve ölümleri konusunda yıllardan beri dergimizde çalışmalarını yayımladığımız sevgili **Arslan Pulathanell**'nin 1991 yılı içindeki emeğini bu sayımızda okurlarımıza sunuyoruz. Bu çalışmanın büyük bir emek ürünü olduğu kadar, edebiyat tarihçileri, şair ve yazarlarla ilgili sözlük hazırlayıcılar için de çok önemli bir kaynakça oluşturduğu bir gerçektir. **Pulathaneli**'nin emeğini kutluyor, kendisine teşekkür ediyoruz.

● 1991 yılı içinde dergimiz yazar ve şairlerinden, yakın dostlarımızdan yeni ürünler sunuldu okura. **Burhan Günel**'in **"Baraka"**, **Ali Balkız**'ın **"Karadeniz Dağ Kartalı"**, **"Enver Atılgan**'ın **"Yaşam Demişiz Adına"**, **Hasan Hüseyin Yalvaç**'ın **"770 Gün Türküleri"**, **Cengiz Ertem**'in **"Andre Gide ve Tiyatro"**, **Talip Apaydın**'ın **"Köylüler"**, **Zihnl T. Anadol**'un **"Aydınlığa Omuz Verenler"** bunlardan birkaçı. Bize gönderilenler gelecek sayımızda bir sayfadan okura sunulacak.

● **Trabzon Radyosu**nun tümüyle bölgesel yayına geçmesi nedeniyle her gün gerçekleştirilen canlı yayına, şair arkadaşımız **Ahmet Özer** pazartesi günleri katılmakta, kentimizdeki kültür ve sanat alanında oluşan etkinlikler üzerine kendisine sorulan sorulara yanıtlar vermektedir. **Özer**'le şimdiye değin, 13, 20, 27 Ocak günlerinde bu konuda söyleşide bulunuldu.

● Mart sayımızda buluşmak dileğiyle, tüm okurlarımıza; sağlık, başarı ve esenlikler...

Kurucusu: **Ahmet Selim TEYMUR**

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş. Adına
M. Naci ÖZKAN

Yazı İşleri Yönetmeni : **Gündoğdu SANIMER**
Müessese Müdürü : **Melih S. ERTÜZÜN**
Dizgi - Sayfa Düzeni : **İsmail FANDAKLI**
Film - Montaj : **Ahmet ÖZKAN**
Kapak Düzeni : **M. Reşat SÜMERKAN**

Abone Koşulları : **Yıllık: 50.000 TL.**
Yurtdışı Abone : **40 DM**
Yazışma Adresi : **P.K. 183 - TRABZON**
Ederi : **5000 TL. (KDV Dahil)**
Aylık Dergi

Abone ederinin, Gündoğdu SANIMER adına 731607 numaralı postaçeki hesabına yatırıldıktan sonra, dergi adresine bilgi verilmesi rica olunur.

Baskı: **sakarya matbaacılık** Kunduracılar Cad. No.: 42 / D
Tel.: (03) 11 72 32 - 11 91 59 Fax: (03) 11 91 59 61200 - TRABZON

Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.
Ürünler yayınlansın, yayımlanmasın geri verilmez.
(P.K. 183) Kod No.: 61001 - TRABZON

okumak ya da okumamak

● **Nazif EVREN**

Okumak, okumamak, okutmak, okutmamak çeşitli toplumlarda tarih boyunca yanıtı güç, çelişkili sorunlar olmakta süregelmiş, hâlâ da sürmekte.

Bir yandan toplumun, bireylerini eğitmek için astronomik paralar harcayıp okullar, kitaplar, kitaplıklar meydana getirir, çocuklarımızın yaşamının yarı dönemini (kimi zaman yarıdan da fazla) buralarda harcatırız. Geri kalan yaşamlarında da kendilerini yenilemek için okumaya yönlendiririz. Öte yandan toplumları yönetenler, yazının ve okumanın kendi egemenliklerine aykırı olduğunu düşünerek okutmama, yazdırmama, yazılan kimi yapıtları bireylerin özel kitaplıklarında bile bulundurmama, kitap ve kitaplık yaktırma, okuyup yazanları suçlama, yargılama, tutuklama gibi etkinlikleri sürdürmüşlerdir. Tarih boyunca bu davranışın kötü örneklerine rastlanmıştır.

Eğitimci **M. Rauf İnan**'ın **(Atatürk'ün Evrenselliği, Önder Kişiliği - Eğitimci Kişiliği ve Amaçları)** adlı yapıtının (230 - 239. sayfalarının dip notlarında) "Birinci kitap yakımı 2. yüzyılda, Mısır'da olmuştur. (400000) ciltlik iskenderiye kitaplığının (**Serapium**) denilen büyük bir bölümü, 190'da ölen piskopos ve kilise babası ve bir (Analoji) (Din savunma kitabı) yazarı olan (**Theophilos**)un emriyle yakılmıştır. 2.si 1258'de **Bağdat**'ta olmuştu. Moğolların (Hülagu)nun Dicle'ye döktüğü kitapların sayısı 36 bindi. 3. Endülüs'te 1496'da oldu. (Ximenes) (Jimes) (1436 - 1517) adlı çok kan döken Engizisyoncu bir Kardinal'in, **Granada**'nın (Bahür - Remle) meydanında bir milyona yakın kitap yaktırdığı biliniyor. Fizik - Kimya bilgini (Pierre Currie) (1859 - 1906) **"Endülüs'te yakılan kitapların yarısı elimize geçseydi, bugün gezegenler arasında yolculuk yapabilecektik"** demiştir."

İskenderiye Kitaplığının yakılış suçunu din adamları birbirlerinin üzerine yükleyerek, suçlarının kefaretini vermeye çalışmakta iseler de gerçekler tarihe malolmuştur. Pek uzaklardan örnekler bulmaya çalışmayalım. Yakın tarihimizde Köy Enstitüleri'nin kitaplıklarındaki klasiklerin, **Varlık** dergilerinin başına gelenler henüz tarih olmadı. **Halkevleri** kapandıktan sonra kitaplıklarındaki kitapların nasıl bir sefalete uğradığını görenler hâlâ yaşıyorlar. Bu günlerde bazı yazarlar, yapıtlarının yayından alıkonup, depolarda ne olacağı konusunda endişelendiklerini yazdılar. Son günlerde çok şükür ki bu yapıtlar tutsaklıktan kurtuldu.

Okumak bir tutkudur, bir alışkanlıktır. Kişinin ruhsal bünyesini ayakta tutan, doğru düşünmesini sağlayan, kişilik kazandıran, olayları çeşitli yönlerde irdeleme yeteneği veren bir tutku. Okuma tutkusu olan kişi parası olmasa da besinini arar, bulur, ekmek yer gibi okur.

Ben bugün okunup okunmadığı, çok veya az okunduğu konusunda bir yargıya varma hakkına sahip değilim. Bu konuda bir araştırmam da yok. Ancak okuma tutkusunun yoğunluğunu beraber yaşadığım **Köy Enstitüsü** öğrencilerinde gördüm ve yaşadım. Bu konuyu yazmakta kendimi haklı sayıyorum.

Yıl 1940 **Savaştepe Köy Enstitüsü** yeni kurulmaya başlamıştı. 30 öğrenci ile (Md. rahmetli Sıtkı Akkay) kuruluş savaşımı içinde gecesini gündüzüne katıyordu. Kuruluşa yardım için **Çifteler Köy Enstitüsü**'nden 21 kişilik bir öğrenci grubu da öğretmen **Emin Kuten** ve **Macar Sıtkı** ustanın başkanlığında **Savaştepe Köy Enstitüsü**'ne gelmişlerdi. Ayrıca bu enstitüde 60 kişilik bir eğitmen kursu da vardı. Ben bu kursun eğitim grup şefiydim.

Savaştepe Köy Enstitüsü'ne bir ayda iki bina yapıveren bu öğrencilerin davranışları çok ilgimi çekmişti. Bunlar dinlenme saatlerinde bile okuyorlardı. Cepleri dergi ve kitap doluydu. Akşamları çamlara asılı fenerlerin ışığı altında, çamlıkta okuyorlardı. 3803 sayılı yasa yeni yayımlanmıştı. Nereden buldularsa bulmuşlar, onu da okuyup tartışıyorlardı. Bu yasayla Köy Öğretmenokulları, **Köy Enstitüsü**'ne dönüştürülmüştü.

Bu öğrencilerin, bugünkü düzeydeki değerlerini kavrayabilmek için adlarını yazmak zorundayım. İçlerinde adları, yayımladıkları yapıtlarla birlikte sınırlarımız dışına çıkan, liselerde öğret-

şiirler

yitik

Subutay HİKMET

Ay'la dün gece
Konuştuk bütün gece

Bir yanar bir sönerdi
Ateşböcekleri döndükçe

Ay'a uyandığım gece
Kana boyandığım gece

Seviyor mu sevmiyor mu
Dört yapraklı yonca

Bir gül
Yıldızlar gonca

kadar

Tanrı ve yarattıkları
Yeryüzünü gökyüzünün
Uçan yüzen yürüyen
Geceleyin gündüzün

Gelin yerleşin
Hepinize yer var
Yüreğim büyük benim
Yüreğim hangar

menlik yapan, teknik eleman olan o zamanki öğrencilerin bu günün düzeyindeki değerlerini anlamak için adlarının yazılması gerekliliğine inandığım için yazıyorum.

Çifteler Köy Enstitüsü'nden, **Savaştepe Köy Enstitüsü**'ne yaptıkları iki bina ile yardım eden öğrencilerin adları:

Ali Yılmaz, Ömer Çiftçi, Doğan Bakkaloğlu, Talip Apaydın, Fakı Yürük, Ahmet Kunt, İhsan Güvenç, Mithat Özen, Satılmış Aslantaş, Hüseyin Elmasyazar, İsmet Kutluk, Abdülkadir Çatlı, Bekir Semercl, Ali Ayhan, Hasan Yıldırım, Mustafa Esen, İbrahim Şentürk, Muhittin İlhan, Mehmet Başçiftçi, Halil İbrahim Çağlar, Tahsin Yılmaz, Çiftelerli Fikri.

Ben de bu çalışmalardan bir ay sonra **Çifteler Köy Enstitüsü**'ne meslek dersleri öğretmeni olarak atanma şansına kavuştum. Kısa süre sonra, önce müdür yardımcılığı, sonra da eğitim başlığı ile görevlendirildim. Eğitim başlığı görevi yanında son sınıfın kümebaşlığı görevim de vardı. Enstitünün çalışmaları çok geniş bir alana yayılmış, iş, sanat, ders gibi etkinlikler bu alan içinde yürütüldüğünden izlenmesi kolay olmuyordu. Sabahın saat beşinden, akşamın yirmidördüne kadar, bazen daha da fazla çalışmak gerekiyordu. Buna rağmen yorulmak, bizim için değildi. Yalnız benim tek sorunum, sınıfımın okuma düzeyine yetişebilmekti. Cebime kitap alıp, ayaküstü okumak yetmiyor, eşimin yardımıyla bazen de öğrenciye okuduğunu refere ettirmek suretiyle okuma düzeyimi öğrencilerimle dengede tutabiliyordum.

Köylerine izinli giden öğrenciler, babalarından aldıkları dönüş vasıta paralarını, **Eskişehir**'de kitapçıya vererek 45 kilometrelik yolu yaya yürüyorlardı.

Köy Enstitüleri'nden yetişenler öğrencilik dönemlerinden başlayarak, yoğun bir şekilde okudular. Yurt sorunlarını yazdılar, okuttular, pırlanta gibi evlatlarını, öğrencilerini yetiştirdiler. İçlerinden milletvekili, bakan, yargıç, müfettiş, profesör, lise öğretmenleri, yazarlar yetişti. Bu günkü düzeylerine okuma alışkanlıklarını yaşamları boyunca sürdürerek geldiler. Bana göre okuma tutkusu, yoğun okuma işte budur.

Yoğun okudukları için sıkıntılar da çektiler ama yılmadılar. Bu konuya ait bir anımı da başka yazımda anlatacağım.●

apansız uçuşlarla gel

Feriha Altıok

Bin kuş uçursam
beklesem
gelmezdin bilirim.
yanlış hesaplara düşer
sevdaya ertelenmiş tarihler düşürürsün.

gecedeysek ağıraksak
kuşatılmış günlerdeysek
her güneş batar mı sandın?
- rüzgar kalkmaz yüzümden -

bütün güneşleri toplayıp sakladım.

ne zaman ışığın söndü de
bin yıldız kaymadı yüreğimden?

apansız uçuşlarla gel
yalnız bir güvercin hüznü
damlarken gözlerimden.

yalan acıdır

hilmi haşal

bu andan sonrası yok zamanın
üstündeki bulutları son kez taşıyorsun say
düşlerimizi çözsek ne olur
bir yağmurdan kısadır yaşam
gel paylaşalım, anılar ıslanmasın

gitgide soğuyor sıcak aralar
uzaklık oluyor gözgöze gelinmedi mi
sana tutunmasam, düşlerime güvenmesen
"sevgimizin kölesi olalım" der miyim
"mutluluğun kölesi olalım, güneş yanılmasın"

tutsaklık sayılmaz yürek bağları
paylaşılan her şeye değer, ölüm dışında
bir kenti yeniden kurmaya benzer
yılanlar yüzünden yanmış bir kenti
özgürlüktür yürek bağları, çözülmesin

bu andan sonrası yok zamanın
bağışla suskunluğumu dünün vurgununa say
barış zırhıyla korudum her sağnakta umutlarımı
ve acılar yutkundum şiirlerce kızılcık suyu
gel paylaşalım gerçeği, dizeler soğumasın

memleketin sahipleri

● **Mehmet AYDIN**

Mahmut Makal, köy enstitülerinin yetiştirdiği gerçekçi yazarlarımızdan biridir. İlk baskısı 1954'te çıkan "Memleketin Sahipleri" adlı yapıtını, **Köye Gidenler**'le birlikte beşinci baskı olarak yeniden yayımladı(1).

Yapıt, Anadolu'daki kırsal bölgeler halkının alt kültürüne ve yaşayışına kesin bir dikkatle ayna tutmaktadır. Köy enstitülerinden yetişen yazarlar, köy halkının yaşayışını değişik açılardan gün ışığına çıkarmışlardır. Bu konuya kimi romanlarıyla, kimi öyküleriyle, kimi şiirleriyle yaklaşırken; Mahmut Makal ona, sanatı dışlamadan toplumbilimsel ve eğitsel bir tavırla eğilmiştir.

Aslında Mahmut Makal'ın kitaplarında dile getirdiği gerçekler, devletin bol ödenekli ekiplerle üstesinden geleceği hizmetlerdir. Makal ise bu işi, karşılıksız ve tek başına başarmıştır. Hatta öyle ki, birçok çileler çekme ve uzun süre devletçe izlenme pahasına...

Mahmut Makal, ülkemizde köycülük edebiyatının çığırını da açarak; bu akıma öncülük etmiş köy edebiyatı alanına büyük bir damar açmıştır. **Bizim Köy** adlı yapıtıyla köylerimizdeki yaşayış biçimlerini sergilemiş, **Köy Enstitüleri ve Ötesi**'yle yetiştiği eğitim kurumunun erdemlerini belirtmiş, **Bir İşçinin Günlüğünden** adlı kitabıyla Almanya'daki ve Türkiye'deki işçilerimiz konusunda özgül izlenimlerini dile getirmiştir.

Memleketin Sahipleri; köy halkının boş inanışlarını, dinsel duygularını ve karmaşık alt kültür yapılarını öne çıkarıyor. Bu kültürün içinde İslâmlıkla bağdaşmış, Şamanlık'tan kalma köklü izler yatmaktadır. "Yaşayan Ruhlar, s. 24" adlı parçada animizmin, "Çocuk İşi, Cin Konusu", iyi ruhlar - kötü ruhlar ulamaları yönünden Şamanlığın, "Büyü, Tanrı Sanatı, Derde Derman Niyetine, Hamaylı, Bulutun Üstündeki, Zebani Sorunu, Nazar Üzerine" parçaları ise tümüyle din adamı şamanın, günümüze yansımış biçimleridir. Dünün şamanları, bugünün hocaları ve tutmacı kişilerine dönüşmüştür. Devletin elinin kendilerine ulaşamadığı halk, sorunlarını hep o tip insanlar ve geleneksel inanışlarla çözümlemeye çalışmaktadır.

Bu arada Makal, halkın yaşayışına sinmiş töresel inanışları sergilerken, halka dolaylı yoldan aklın ve bilimin şaşmazlığını göstererek, onlara olumlu yönde kılavuzluk da yapmaktadır. Ayrıca O, köylerde yaşanan toplumsal ve ekonomik bozuklukları, en keskin çizgileriyle gündeme getirmektedir. Böylece, güçsüz ve umarsız insanların, el yordamlarıyla sarıldıkları kör inançları gözler önüne sererek, halka kısa yoldan hizmetler götürülmesini amaçlamaktadır. Hastalık, doğal gereksinimlerden yoksunluk ve türlü baskılar yüzünden ezilmiş halkımıza bir bakıma derinliğine projektör tutuyor. Öykümsü, etkili ve yalın diliyle olayları canlı bir duruma getiriyor.

Öte yandan Makal, köy notları ve izlenimlerini yansıtırken; yerel konuşma dilindeki özgün sözcük, deyim ve söz öbekleri yanında, Türk folklorundan da geniş gereçler aktarıyor. Örneğin, metinlerin içinde yer almış şu yerel sözler, artık yazı diline de girmesi gereken diri söz dağarcığı değerleridir: "Sınangılı, ölü yemeği, kurbağacık, mayasır, çepelli, göz ocağı, çikil, ehnezik, avar, cülük, köcek, kön, yancak, gıvalak, şalak, tefek, öteygün, üşüngünlük, fışkı, küldöken, yağmur yakarısı, dambaşı, kımçıta kımçıta, övün, argaç, çitili, kayırlık, sele, hatap, yele yele, değey, yatır, tapışlamak, gözboncuğu, hamaylı, kurşun dökme, nazarcı, ovalatma, boruk, çırpınma, göz bastırmak, kuçulama, daylı, kabala, göde, hapan kalmak, say delik, kazboğan, gelin - aba, oturumuna gelme, pıskırmak, adaşımsı, gılay havası, gücük, dangırtı, eğerim..."

Öykücüklerdeki kişiler arasında geçen diyaloglar, tok ve serttir. Ayrıca, köylü - Kentli ya da aydın ilişkileri geliştikçe boş inançların da yavaş yavaş ortadan kalktığına tanık oluyoruz.

Türk köylüsünü daha yakından ve nesnel olarak tanımak isteyenlerin, Mahmut Makal'ın üstün bir betimleme ve gözlem gücüyle oluşturduğu **Memleketin Sahipleri** adlı yapıtını,okumalarını salık veririm. Çünkü orada Ayşe - Fatma edebiyatı değil, kaskatı gerçekler dile getirilmiştir.●

(1) Memleketin Sahipleri (Beşinci Bas.), Mahmut Makal, Başak Y. Ank. 1991. Köye Gidenler.

suyu özlediğim gibi

Asım ÖZTÜRK

Mutluluğu yakaladın mı hiç
İzsiz bir kanat vuruşuyla
Akıp geçti mi bulutlar,
Işıklar gözlerinde iz bıraktı mı,
Bu gül ormanı
Gülüşündeki yemyeşil dalgalanmalara
Bırakma beni,
Yağmurlardan sonra
Özlem yüklü tohumlar
Yeşerdi mi sesinde;
Dorukların aydınlığından
Akıp inen bu su
Bu çığlık çağlayanını duyuyor musun
Senin elin
Senin sesin bu
Bölüş benimle;
Sevmenin acı olmadığını
Anlat bana;
Bir yaprak nasıl büyürse dalında
Öyle büyüt,
Suyu özlediğim gibi
Seni özlüyorsam,
Engelleri yıkarak gel
Engelim olma benim mutluluklarda,
Sen o değilsin
Çizginin belirlediği yokuş
Gözlerinde sevginin izi yok
Bir ırmağın bırakıp gittiği
Islaklık var;
Mutlulukla büyümeyen tomurcuklar
Sesindeki ormanda;
Bu düşün izi nerde
Kırılan yürek, tutmuyor sağnağı
Sevmekle büyüyor gün doğumları.

bir "inkılâpçı gençlik" vardı...

● Nusret Kemal OTYAM

1941 yılında bir (edebiyat meraklısı) olarak dergileri olabildiğince izlemeye de çalışırdım. Yakın bir arkadaşım her hafta (İnkılâpçı Gençlik) adında bir sanat - edebiyat gazetesini izler, ilginç bulduğu yazıları, şiirleri bana ya okur, ya da okumamı isterdi. Gençlik heyecanlarının önplânda olduğu gazetenin ikinci sahifesinde (Yurt Köşeleri) diye bir bölüm vardı ve gençler orada şehirlerinin, kasabalarının tanıtımını yapıyorlardı. Birgün kafama esti, ben de **Aksaray**'ın tanıtımını yapacaktım. Hemen bir yazı hazırlayıp -her zaman yaptığım gibi, arkadaşlarımın da eleştirilerini dinledim, onaylarını aldım ve **Babıali**'deki bürolarına götürdüm. Büro **Ankara Caddesi**'ndeki bir işhanındaydı, tek odalı bu yönetim yerinin mobilyası bir tahta masayla birkaç tane tahta sandalyeden oluşuyordu.

Masada oturan, benim yaşlarımda, ciddi yüzlü, insana güven veren, sevimli bir genç kendini tanıttı:

"Ben Ömer Faruk Toprak. Tanıştığımıza sevindim. Şiirlerinizi, yazılarınızı zaman zaman başka dergilerde okuyorum da bize niçin getirmediğinizi arkadaşlara söylüyor, haber yolluyordum."

Sevgili **Toprak**'la dostluğumuz böyle başlamıştı elli yıl önce. Derginin kurucusu **İ. Orhon**, sahibi **Ziya Umar**, neşriyat yani yayın sorumlusu **Kemal Kaplancalı** görünüyordu amma gerçekte hazırlayan, yayınlayan **Ö. Faruk**'tu. Adı yazılı o üç kişiden salt **Kemal Kaplancalı**'yı gördüm sonraları. Genç sayılacak yaşta bir avukattı, parasal tüm giderleri üstlenmişti. **Ö. F. Toprak** görevine birkaç hafta önce başlamış, kadrosunu hazırlamanın, gençliğe kaliteli bir yayın organı kazandırmanın heyecanı içindeydi. Zaten görünen gerçektir, **İnkılâpçı Gençlik** yalnız onun döneminde ciddi bir sanat dergisi özelliğini kazandı, sevilerek, ilgiyle okundu. Nitekim ileri yılların bir çok ünlülerini orada birer öğrenci, yazma heveslisi, genç sanatçılar olarak görüyoruz. Örneğin **İ. Zeki Burdurlu, Cahit Sıtkı Tarancı, Füruzan Hüsrev Tökin, Bedri Rahmi Eyuboğlu, Yusuf Mardin, Fethi Giray, Mehmet Kurşunluoğlu (M. Kemal), İlhan Berk** ve daha niceleri. Amma en çok adı geçen iki tanesini yazmadan geçemeyeceğim: Birisi **Şinasi Özden** (**Özdenoğlu**), diğeri **Halim Yağcıoğlu**. **Şinasi Özdenoğlu** daima ciddi ve dürüst bir aydın, yazar, şair olarak kaldı. Onu politika bile bozamadı.

İnkılâpçı

GENÇLİK

Fiatı 7,5 Kuruş

BU SAYIDA:

Faruk Şükrü Yersel — F. Hüsrev Tökin
Oğuz Kâzım Atok — Hamit Macit Selek
Ömer Faruk Toprak — Fethi Giray
N. K. Otyam — Kemal Kaplancalı
Şinasi Özden — İ. Zeki Burdurlu
Alain — Salâhattin Küçük
Mehmet Kaplan — M. Kurşunluoğlu
Ezref Üsen

Abonesi: Senelik 350 Krş. 6 aylık 180 Krş. — Subay, Muallim, Talebe için ucuz abone: Senelik 350 - 6 aylık

YI 56 - 29 — 10 İKİNCİKANUN 1942 — HER HAFTA CUMARTESİ GÜNLERİ ÇI

Köy ve Köylü Davası önünde

F. Şükrü YERSEL

Zorluk ve Çetinlik

Yazan : Oğuz Kâzım ATOK

Hayatın, yaşayışın tadı zorluğundadır. Hayat, bitip tükenmiyen bir çarpışmadır; fertler için de, kütleler için de bu böyledir. Güzel sanatlar hayatı ne kadar rüyalı ve şuurlu gösterirlerse göstersinler dünyanın yüzü değişmez, kas katıdır ve kaskatı kalacaktır.

Çocuğa verilecek ilk te sistemlerinde, okul ha da ve hayatta gençlere edilecek görenekte güç ve ısrar edilecek cihe gün ve genele zorluk v

Arada bir de olsa eski dergileri, gazeteleri karıştırmanın hoş yanları oluyor. Dilde, düşüncede aştığımız yolları daha iyi anlıyorsunuz. Ozanlarımızın, yazarlarımızın dününü, bugününü karşılaştırmak fırsatını buluyorsunuz. Amma bir **Bedri Rahmi Eyuboğlu** var ki o ulaşılması güç duyarlığına ve dilindeki özgün söylem biçimine kırklı yıllarda ulaşmıştır. Derginin 27 İlkkânun (aralık) 1941 tarihli 56 - 27 sayısında ünlü (**Yusufçuk Kuşu**) adlı şiiri yayınlanır. Bu güzel şiiri bugün bile zevkle okuyabiliyoruz:

"Yusufçuk kuşu İncir ağacına kondu / Balları damlayan incirleri delik deşik etti / Sonra metelik vermeden çekip gitti / Ben de inciriere uzanacak oldum / Kıyametler koptu / Altın teraziler kuruldu / Ahret sualleri soruldu. / Rabbim! Beni Yusufçuk gibi bah-

Sevgili **Toprak**'la dostluğumuz böyle başlamıştı elli yıl önce. Derginin kurucusu **İ. Orhon**, sahibi **Ziya Umar**, neşriyat yani yayın sorumlusu **Kemal Kaplancalı** görünüyordu amma gerçekte hazırlayan, yayınlayan **Ö. Faruk**'tu. Adı yazılı o üç kişiden salt **Kemal Kaplancalı**'yı gördüm sonraları. Genç sayılacak yaşta bir avukattı, parasal tüm giderleri üstlenmişti. **Ö. F. Toprak** görevine birkaç hafta önce başlamış, kadrosunu hazırlamanın, gençliğe kaliteli bir yayın organı kazandırmanın heyecanı içindeydi. Zaten görünen gerçektir, **İnkılâpçı Gençlik** yalnız onun döneminde ciddi bir sanat dergisi özelliğini kazandı, sevilerek, ilgiyle okundu. Nitekim ileri yılların bir çok ünlülerini orada birer öğrenci, yazma heveslisi, genç sanatçılar olarak görüyoruz. Örneğin **İ. Zeki Burdurlu, Cahit Sıtkı Tarancı, Füruzan Hüsrev Tökin, Bedri Rahmi Eyuboğlu, Yusuf Mardin, Fethi Giray, Mehmet Kurşunluoğlu (M. Kemal), İlhan Berk** ve daha niceleri. Amma en çok adı geçen iki tanesini yazmadan geçemeyeceğim: Birisi **Şinasi Özden** (**Özdenoğlu**), diğeri **Halim Yağcıoğlu**. **Şinasi Özdenoğlu** daima ciddi ve dürüst bir aydın, yazar, şair olarak kaldı. Onu politika bile bozamadı.

1960'da işyerimi Ankara'ya taşımıştım. Sanatsal çalışmalarım daha uygun koşullarda yürüyordu. Aradan yıllar geçti. Birgün eczaneme ortaboylu, topluca birisi girdi. Kendisini tanıttı: **"Ben Halim Yağcıoğlu.. Biz bir dergi çıkarıyoruz. Sizi de aramızda görürsek seviniriz."** dedi. Belli ölçüde tedirgin, huzursuzdu. Anlamaz göründüm rahatlasın diye. Derginin adını sordum. **"Kemalist Ülkü"** diye yanıtladı. "Yani Halkevlerinin eski dergisi **Ülkü**'nün devamı mı?" Yarım ağızla belli belirsiz yine **"evet"** dedi. Bir hayli konuştuktan sonra ayrıldı, üç gün sonra gelip şiirlerimi almak üzere. Gerçekten de geldi, şiirleri aldı. Dergiyi yollamaya başladı. Baktım dergi iyi kâğıda basılı ve naylon ambalajı içinde. Yani pahalı bir baskısı var. Halbuki **Yağcıoğlu**'nun durumu hiç de öyle göstermiyordu. Örneğin üstündeki pardösü neredeyse soyadını kanıtlar durumdaydı. Bu değirmenin suyu nereden geliyor diye düşünürken bir takım politik yazılar, haberler dikkatimi çekti. Derken Devlet Bakanı **Cihat Bilgehan**'la bir röportaj yayımlandı. **Bilgehan** güvenlik işlerinden sorumlu devlet bakanıydı. İki şiirim çıkmıştı amma üçüncüyü önleyebildim. Aradan aylar geçti, dergi gelmeye devam ediyordu. Birgün kötü bir sürprizle karşılaştım. **Ömer F. Toprak**'ın da şiiri yayınlanmıştı. Uyarmaya hazırlanıyordum ki **Ö. F. Toprak**'ın acı haberini aldık. Mektubum günlerce masamın üzerinde kalmıştır.

Arada bir de olsa eski dergileri, gazeteleri karıştırmanın hoş yanları oluyor. Dilde, düşüncede aştığımız yolları daha iyi anlıyorsunuz. Ozanlarımızın, yazarlarımızın dününü, bugününü karşılaştırmak fırsatını buluyorsunuz. Amma bir **Bedri Rahmi Eyuboğlu** var ki o ulaşılması güç duyarlığına ve dilindeki özgün söylem biçimine kırklı yıllarda ulaşmıştır. Derginin 27 İlkkânun (aralık) 1941 tarihli 56 - 27 sayısında ünlü (**Yusufçuk Kuşu**) adlı şiiri yayınlanır. Bu güzel şiiri bugün bile zevkle okuyabiliyoruz:

"Yusufçuk kuşu İncir ağacına kondu / Balları damlayan incirleri delik deşik etti / Sonra metelik vermeden çekip gitti / Ben de inciriere uzanacak oldum / Kıyametler koptu / Altın teraziler kuruldu / Ahret sualleri soruldu. / Rabbim! Beni Yusufçuk gibi bah-

çelere / Kırlangıç misali mevsimlere uçur / Senin elinden çıksın rızkım / Beni sen acıktırdın, sen doyur / Bensiz büyüsün tarlaların / Bensiz kabarsın karpuzların / Çilekleri halkederken bana mı sordun? / Beni rezil rüsva etme Tanrım / Ben bir misafir kulunum / Kölen değil."

Değerli yazar **Muzaffer Uyguner**'in 6 Aralık 1941 tarihli 56 - 25. sayıda bir ankete yanıtı var. Başlık şöyle: 3 No. Anket Sorularımıza Cevaplar:

Siyasal Bilgiler Okulu Sınıf I. A. No. 284 **Muzaffer G. Uyguner**'in Cevabı. Ve **Uyguner** bu yanıtında bayan memurlara hayli yüklenmiş. Devlet dairelerinde, hatta banka ve bürolarda çalışmalarına, ortaokul, lise öğretmeni olmalarına, makyaj yapmalarına, toplumumuzun baş hastalıklarından (iltimas)a yani adamkayırmacılığına karşı koyuyor.

Ondan bir sayı öncesinde **Recep Bilginer**'in **Beyşehir**'in **İsa Köyü**'nden Ahmet oğlu Mehmet Avcı ile yaptığı konuşma hayli ilginç. Demek ki değerli tiyatro yazarımızın eğilimi elli yıl öncesinden filiz vermiş, gözlemleri bilinçlenmeye başlamış.

İnkılâpçı Gençlik'in sevilen dizi yazılarından birisi de **Ömer Faruk Toprak**'ın (**Sükas'a Mektuplar**)ıdır. Birer düzyazı şiir olan bu dizide günün sorunları eleştirel bir dille duyarlı olarak tartışılıyor.

"Bir han odasında geçirdiğim bir hafta, sarı kâğıt perdelerinden süzülen kirli ışıklarla dolu. Yalnız asma dallarının pencere camlarına yaklaşması, güzel olduğundan, onları karanlıkta bile seyrettiğim oldu. Arzularımın uzun müddet gizli kalışı, yapraksız ağaçlara olan hayranlığımdandır. Bu ağaçların altında bazan bir kadının hayalini de düşündüm. Resimlerine bakmayı unuttuğum çehreler hafızamda durduğu için mi nedir, onlardan bir gün bile ayrılmadan, içimde yaşattım. Yaklaşırken başka bir hissin tesiri altında kalsam da, bir kalenin siluetini, uzaklaştıran akşam karanlığına kin duymam. Mehtapta dolaştığımız zamanlarda bulutların uzanışlarını ve beyaz minarelerin ansızın karşımıza çıkışlarını hatırlıyorum. Artık sarı bir kadın başının gölgesi pencereden yere düşmüyor. Karanlık uzak bir sis halinde gözlerimizi doldururken ağlamış kadar ferahlıyorum."

Antolojilerde bile adı geçmeyen bu dergiyi, işin doğrusu, **Ömer Faruk Toprak**'sız düşünemiyorum. Yönetimi eline aldıktan sonra derginin beyni oldu, onu gerçek bir sanat - yazın yayını yaptı. Nitekim bu dönemdeki sayıların kalitesi ve yazar kadroları ülkemizin en saygın kalemlerinden oluştu **İstanbul**'dan **Ankara**'ya dek. Fakat bu mutlu dönem bir yıldan biraz fazla sürdü ve **Ö. Faruk** işi bıraktı. Artık ona özel buluşmalarımızda, tiyatrolarda rastlıyorduk. O güne dek **Cumhuriyet** gazetesinin basımevinde hazırlanan derginin basımevi bile değişti, amma asıl değişiklik **Toprak**'ın yerine gelen **Murat Sertoğlu**'nun sanat anlayışındaki olumsuzluk, tutarsızlıktaydı. Bu güzelim yazın gazetesini günlük gazete havasına sokmaya başlamıştı. öyle ki ya yazılarımızın başlıklarını değiştiriyor, ya da yazının özünde kendine göre değişiklikler yapıyordu. Bu durum hepimizin canını sıktı, hevesimizi kaçırdı. Birgün rahatsızlığını bahane edip **Divanyolu**'ndaki evine gittim ve bunları söyledim. Güleryüzle dinledi amma şimdi daha iyi olacağını söyleyip tutumunda direndi. Derginin basım işleri bile **Cumhuriyet**'ten alınıp **Stad Matbaası** diye berbat bir basımevine verilmişti. Yazı kadrosu da kafasına uygun bir yapıya kavuşmuş, tam sağa kaymıştı. Bu durumda **İnkılâpçı Gençlik**'ten vazgeçmekten başka umarımız yoktu. Kaldı ki '**İnkılâp**' yani bugünün diliyle devrim, sözcüğü günümüzdeki gibi (tukaka) edilmemiş, devletin temel ilkelerinden saygın bir kavramdı. Dergi seviliyor, okunuyor, etkisinin boyutları artıyordu. amma işin içine (iyi günlerde olsunlar) karışmıştı. Bir daha ne uğradım, ne yazı yolladım. Ancak **Cağaloğlu**'ndan geçerken Murat Sertoğlu'yla sık sık karşılaşıyordum. Anlamamış gibi her seferinde yazı beklediğini yineledi. Belli ki zordaydı. Güldüm geçtim fakat **Sertoğlu** bunu unutmamış. Birkaç yıl sonra **Tanin** gazetesinde yazılarım çıkmaz oldu. Nedenini araştırınca **Murat Sertoğlu**'nun yazıişleri kadrosunda olduğunu öğrendim. Gittiğimde hatırımı soruyor, başarılar diliyordu amma yazılarıma yer verilmiyordu. Zaten o, dergiye el attıktan sonra **İnkılâpçı Gençlik** ancak birkaç ay yaşayabildi.

O yıllarda unutamadığım olaylardan birisi -daha önce yine **Kıyı**'da yazdığım gibi- Para piyesi olayıdır. **Yaşar Çimen** adında karanlık bir tip iyi bildiği İtalyancadan **Oro Puro** (**Has Altın**) adında bir piyesi Türkçeye çevirip **Muhsin Ertuğrul**'a götürür. Fakat piyes **Necip Fazıl Kısakürek**'in eline geçer. Derken **Kısakürek** Para adlı piyesini yazıp Şehir Tiyatrosuna verir. Ancak görülür ki süper mürşit'in piyesi çevirinin neredeyse aynısıdır, sadece isimler değişiktir.

Bu olay basında haftalarca tartışıldı, değişik savlar ileri sürüldü, senaryolar üretildi. Amma görünen odur ki gün geldi, olay söndü, ister unutuldu deyin, ister unutturuldu. Fakat **Yaşar Çimen**'in yüzü iki ay geçmeden gülmeye başlamıştı. Miktarını açıklamadı amma yüklü bir para aldığını kendisinden duydum. Ancak tiyatro tarihimizin en büyük adı **M. Ertuğrul**'un böyle bir olaya nasıl bulaştırıldığını bugün de anlayamıyorum. Atlatıldığı kuşkusuzdur. Bu konuda bir yazıdan alıntı yapmayı uygun buldum. Derginin 14 Mart 1942 tarih ve 56 - 57 sayısında **Semih Mümtaz S.**'nin **"Paranızı Kime Çaldırdınız? Para piyesi etrafında çıkan dedikodular"** başlıklı bir yazısı var. Yazar konuyu açtıktan, tartıştıktan sonra di-

ömer faruk toprak'tan mektuplar

Ömer Faruk Toprak,
Karanfil Sokağı No.: 8
Yenişehir - Ankara

Ankara - 25 Aralık 1955

Kardeşim Otyam, uzun zamandır sesin soluğun çıkmıyor. Eskiden arada bir dergilerde bir şiirine, bir eleştirme yazına tesadüf ederdim. Ben mi görmüyorum, sen mi yazmıyorsun bilmem? Sanat dergilerini muntazam görüyor musun? Onlara yeni katılan 'Yazı', 'Yosun' adlı dergileri duydun mu? Biliyorum, bütün vaktini alacak bir mesleğin var. Fakat o, öyle sanıyorum ki, maddeten tatmin eder seni. Öbür yanda insanı manen besleyen, sanat - edebiyat damarı atar durur. Senin ona dirsek çevireceğini sanmam.

Bana bırakmış olduğun şiirleri ne zaman gün ışığına çıkaracaksın? Onları dikkatle okudum. İçlerinde biraz eskiyenler var. Onları atıp, diğerlerini de şöyle bir revizyondan geçirirsen, daha güç kazanır onlar.

Sana şiir kitabımı, 'Dağda Ateş Yakanlar'ı gönderiyorum. Onu dikkatle okumanı rica ederim. Bana düşüncelerini yazar gönderirsen sevinirim. Hem kalemini yeniden açmış olursun.

İşlerinde başarılar diler, yeni yılında iyi günler dilerim.

Ö. F. TOPRAK

ömer faruk toprak'tan mektuplar

Ömer Faruk Toprak,
Çarşamba, Sultan Selim Cad. No.: 13
Fatih / İstanbul

İstanbul - 23 Mart 1956

Kardeşim Otyam, Ankara'dan İstanbul'a nakil telâşı girince ortaya, yazmakta geciktim. Mektubunuzu ve eczacılığa ait kitabınızı almıştım. Bu ayın başından beri İstanbul'dayım. Yıllarca Ankara'da oturduktan sonra, tekrar daimi olarak İstanbul'a dönebildim. Tabii çok memnunum. Daha kesif bir sanat çalışmasına gireceğimi sanıyorum.

Yazınızı memnuniyetle okudum. Biraz uzunca ve mustakil bir yazı olsaydı, Kaynak'tan başka bir dergiye verecektim. Olmadı, Kaynak'a verdim. Kaynakta yeteri kadar abone temin edemezse Mayıs'tan sonra çıkmayacak. Halen yaşamakta bulunan sanat dergileri az değil. Onlarla yetineceğiz. İstanbul'a geldiğiniz zaman iki satırcık yazarsanız bir yerde buluşur, üç - beş satır konuşuruz.

Başarılar diler, selâm ederim.

Ö. F. TOPRAK

yor ki **"Yaşar Çimen'in feryadı hiç şüphe yok ki haklı değil değildir. Eserin tercümesinin kendisine havalesi evvelâ eserin sahnemize lâyık görüldüğünü ispat eder. Bineaneleyh Yaşar'ı yorduktan, üzdükten sonra bu eser bize yaramaz, iade ediyoruz demek bir nevi (paşazadelik)tir. Yok böyle değil de tercüme fena yapılmışsa bunun sarahaten kendisine bildirilmesi daha dürüst olurdu. Böyle yerlerde nezaketin yeri olmaz."** Ve yazısını şöyle bitiriyor Semih Mümtaz:

"Şu halde... 1- Eserin intihal veya tevarüdden uzaklaştığını, 2- Yaşar'ın iddiasını isbata yaklaştırılmadığı, 3- İtalyan müellifin henüz haberi ve kabahati olmaksızın elden ele savrulduğunu, hülâsa her üçünü: 'Paranızı kime çaldırdınız' sualine maruz kalacak bir vaziyete sokulduğunu kabul etmek zarurlyetindeyiz."

Semih Mümtaz S. Avrupa'da uzun yıllar görev yapmış, tipik bir aydır kişiydi. Sürekli traş olmuş olarak, şık ütülü elbisesi, tozluklu parlatılmış ayakkablarıyla dikkati çeker, ender olarak gülümserdi. Davranışlarımıza çok dikkat ettiğinden adeta eleştirisi altındaydık. Nedense bu yaşlı Avrupa görmüş kişiye bir tepkimiz de olmadı. Tiyatro hastası olduğundan en çok tiyatro üstüne yazılar yazdı.

1950'li yıllarda **Ömer Faruk Toprak Ankara**'ya gelerek **Petrol Ofisi**'nde görev aldı. İşim gereği **Ankara**'ya uğradıkça buluşur, o yılların huzurlu **Kızılay**'ında ve genellikle **Özen Pastanesi**'nin önündeki masalarda oturur, kalabalık dostlarla sohbet ederdik. O güzel, mutlu günleri unutamıyorum. Bir aralık siyasal kovuşturma altında da kaldı. Ancak bu insan dostu, açıkyürekli, dürüst arkadaşımızı fazla yatıramadılar. Nitekim bu yazıyı hazırlamak için kitaplığımı karıştırırken elime Yelken dergisinin bir sayısı geçti. **Trabzon**'umuzun değerli evlâtlarından merhum **Rüknettin Resuloğlu**'nun çıkardığı **Yelken**'in Ocak 1969 tarihli 143. sayısını, anlaşılan, şiirim olduğu için saklamışım. İçini karıştırırken şöyle bir ilân gördüm:

Ömer Faruk Toprak

27 Şubat 1945'de, yeraltından gün ışığı görmeyen bir hücrede, gece yarısından sonra soğuktan donuyordum az daha. Böyle soğuk gece yarılarında biraz olsun ısınmak için, o gün okuduğum gazeteleri yakıyordum. Havasız ve rutubetli hücreyi ilkin duman kaplıyor, sonra alevle beş - on dakika ısınıyordum. O günlerden acı bir anı kaldı bana şimdi. Kitabımın adı:

DUMAN VE ALEV

Oradan geliyor diyor. May Yayınları

Fiyatı: 10 Lira

Şu küçük kitap ilânı bile duyarlı bir şair yüreğinin serüvenini ne güzel tanımlıyor... Kuşaklar arasına kalın çizgilerle hoyrat sınırlar çekip 1940 kuşağı da bir şey mi ki diyenler ne düşünürler acaba?

Bu yazıyı bitirmeden önce iki konuya değinmeden geçmek istemedim. 1941 yılında **İnkılâpçı Gençlik** dergisinde **Osman Atilâ**'nın şairler ve yazarlarla yaptığı röportajlar büyük ilgi toplamaya başlamıştı. Ancak konuşulan yazar ve sanatçılar **Ankara**'dakilerle sınırlı olmuştu. **Ö. F. Toprak** bunu daha genişleterek İstanbul'dakileri de kapsamasının yararlı olacağını **O. Atilâ**'ya rica yollu duyurdu. Fakat **Osman Atilâ** bu haklı öneriyi işine müdahale saydı ve yanaşmadı. Onun üzerine **Ömer Faruk** derginin adını kullanarak bazı tanınmış sanatçılarla aynı doğrultuda konuşmalar yapıp yayınladı. **O. Atilâ**'yla ipler kopmuştu. Zaten bir süre sonra da bu diziye son verildi.

O yıllarda değerli düşün adamımız **İsmail Hakkı Baltacıoğlu**'nun büyük bir özveriyle çıkardığı (**Yeni Adam**) dergisi saygın bir yayındı. Birgün orada nüfusumuzun hızla arttırılması gerektiğini savlayan bir yazısını okudum. Adeta günümüzde (70 milyon olunca ben onlara gösteririm) havasındaki bu yazıyı içime sindiremedim ve 56 - 29. sayıda (10 Ocak 1942) bir karşı yazı yayınlayıp **Çin**'in ve **Hindistan**'ın kalabalık ülkeler olduğunu, ancak koşullarının ortada bulunduğunu, nüfusumuzu geliştirirken ekonomik önlemleri almamızın zorunluluğunu, hele eğitim konusunun yabana atılamayacağını, önemini -aklımca- vurguladım. Belki de **Baltacıoğlu**'na karşı olduğu için, bu yazı tutuverdi. Öyle ki **Adana Kız Lisesi**'nden öğrenci olan kızkardeşimin Edebiyat Öğretmeni derste bu yazıyı okutmuş, üzerinde tartışma yazılmış. **İ. H. Baltacıoğlu**'nun yazıma sinirlendiğini, hele Üniversite öğrencisi olduğumu öğrenince **"Allah Allah, şu başıma gelene bakın. Artık çoluk çocuğa kaldık"** dediğini duydum. Bu konu arkadaşlarla aramızda uzun süre şaka olarak sürdü.

Hepsini saygıyla anıyorum.●

ömer faruk toprak'tan mektuplar

Ömer Faruk Toprak,
Petrol Ofusu Bölgesi.
Kozluca Han Kat: 4
Galata / İstanbul

İstanbul - 23 Mayıs 1956

Kardeşim Otyam, mektubunuzu aldım. İyi temennilerinize teşekkür ederim. İstanbul'u tekrar yaşamaya başladım. Malûm, yaz bastırınca bizde dergiler susar. Bu yıl başka şekilde olacak değildi. Bir kaç dergi hariç diğerleri çıkmıyor. Kalemlerimiz duracak değil elbet. Yayına devam eden dergilerde devam edeceğiz yazmaya. Kaynak, mayıs sayısını çıkarıp, ekim'e kadar tatile girecekti. Tamamen çıkmamayı göze almadı şimdilik. Bakalım sonbahar ne gösterecek?

Şiir dosyanızı bu mektupla birlikte postalıyorum. Göndermekte geciktiğim için özür dilerim. İstanbul'a gelirseniz beni dairede aramanızı rica ederim. Sağlık ve başarılar dilerim.

Ö. F. TOPRAK

kanadı atlas kuşlar

● Vedat YAZICI

İlk şiirlerini Kıyı, daha sonra da Karşı, Yazıt, Öğretmen Dünyası, İnsancıl dergilerinde yayımlayan Çiğdem Sezer, "Kanadı Atlas Kuşlar"* adlı kitabıyla çıkıyor okur karşısına bu kez.

Kitabın iç düzenlemesini şair Ahmet Özer yapmış. Kapağın arka yüzünde de onun şiirleri değerlendiren bir yazısı var. Özer, Sezer için "... şiirini, bir aşkın kıyısında diline yeni hünerler katarak harmanlıyor. Doğaya sevdalı bir yürekle kimileyin denizlerden dalga sesini, kimileyin karlı dağlardan rüzgârı taşıyor dizelerine." diyerek sözünü şöyle bağlıyor: "... yaşamın o karmaşık yapısının kumaşını dokuyor. Bu dokumadan yansıyan güzelliğin duyarlığımıza yeni ufuklar açacağına inanıyorum." Gerçekten de Özer'in şair bakışıyla edindiği gözlemini haklı çıkaran dizelerin eşliğinde sürdürülen akışla ilk kitaba yaklaşımın tedirginliği yerini dingin bir duyarlığa bırakıyor bir süre sonra.

"Hüzün ve ayrılık tadında, Bir aşkın kıyısında, Sesime sığmayan ezgi" başlıklarını taşıyan üç bölümde toplanan elli üç şiirden oluşuyor kitap.

Çiğdem Sezer dışa dönük bir şair. Sesli şiirler üretiyor. Yaşamını, gözlem ürünlerini öne getirerek asılıyor sözcüklerin düş ve imge gücüne. Sözcüklere değişmeceli, eğretilemeli kullanımlarıyla yeni anlamlar yüklemesini iyi biliyor. Söz değerlerine yeni açılımlar kazandırarak evrensel izlekler işliyor. Doğayla bireyi, bireyin yaşamsal edimini buluşturuyor. Dizelerini, sık dokusuyla renkli şiri kumaşına dönüştürüyor. Ahmet Özer'in de dediği gibi "Yağmurlu bir kentin sokaklarını, yosunlu kayalarını, güller ve ıhlamurları anılarının imbiğinden damıtıp sözcüklerin ipeksi yumuşaklığına katıyor."

Hayatın kıyısından fışkıran kardelenler, karanfil kokuları, menekşeler, nilüferler, gözlerinde yarım kalmış ebrular, kanadı atlaş kuşlar, güvercin sürüleri, sonsuz güneş ülkesi, gökyüzü, ak bulutlar, ırmaklar, Sezer'in kimi zaman umutlu, kimi zaman kırılgan, hüzünlü seviye, sevdaya tutkulu şiirinin temel örgeleri. Sevi'ye, sevda'ya tutku kimi kez birincil, kimi kez ikincil örge durumunda; ama kimi kez de izlek olarak öne çıkmakta. "seni öyle özlüyorum / çırılçıplak / kuşanmadan giysisini yaşamın / ıslanmak yağmurunda / doldurup gökyüzüne sesini" ("Kuşan Sevgilerini" s. 16). Bunlar, özellikle ikinci tekil kişiye seslenişli şiirler.

Kitaptaki bölümlemenin ardına takılıp izleksel bir imlemeye gidilmek istenirse yanılgıya düşülebilir. Çünkü şair, tüm şiirlerine sindirdiği yoğun duyarlığını; sesine sığmayan ezgilerini bir aşkın kıyısında gezinerek hüzün ve ayrılık tadında kotarıp duyumsatıyor. Bir bölümlemeyle değil ama bu ara başlıklardan bir bütünlenmeye ulaşıyabilir diyorum ancak.

Az da olsa kimileyin özgünlüğü zedeleyen daha önceki şairlerce söylenmiş kalıpları da kullanıyor Sezer: "okunmamış bir kitap gibi elimde kalbim" (s.6), "sen oluyorsun neye dokunsam" (s. 21).

"Kutsal aydınlık, kutsal yağmurlar" sözlerinde ve "tek tanığı tanrı / bütün sevişmelerin / şiir katında" dizesinde görüldüğü gibi Sezer mistik bir söyleme de eğilim duyuyor.

Şair şiirini imleyen kimi tanıtımlara da gidiyor kimi dizelerinde: "Şiirim / ebemkuşağına yazılmış / okunsa gözlerinden" (s.12), "bir şiir yeter / ödemeye bedelini / yaşadıklarının" (s.15).

Kimi kez umudun şarkısını söyleyen şair, kimi kez hüznün donuk duyarlığında dönerek umutsuzluğa yönelir; yaşamın inişli - çıkışlı yollarında gezinerek gerçekliğin doruklarından düze indirir, imgelere dönüştürür sözünü.

Çiğdem Sezer'in ilk kitabı, ilk şiirler toplamı umutlu bir çıkışın muştusu; bir demet dağ çiçeği kardelen. Sözü "Gece Hüzzam" şiirinden bir bölüm aktararak bağlıyorum:

"içindeyiz yüzü yorgun dağların
kanadı göğe takılı turnam
uzatır yorgun başını göğsüme
ırmaklar boyunca kan
sonsuzluğun vadisine akar"
(s.41)●

* *Kanadı Atlas Kuşlar, Çiğdem Sezer, Şiirler, Kerem Yayınları: 42, Şiir Dizisi: 13, Birinci Basım: Ankara, Kasım / 1991, 72 s.*

ölü açı

Osman BOLULU

Kabartma haritalar biçimi ilişkindik, büyüklü / küçüklü,
Bizi de kurşun tutsun istiyorduk / acılar kesiminde
İki kişi bilece yürüyorduk, bir duvarın iki yanında
Biliyorduk, şu tepenin ardındasınız
Ellerinizin çiçeğinde zehir ışıkları
Bir maratona çıkmıştınız / mekik temposunda

Bir kararıp bir sönen fanusta
Sancılıydık / gözümüz dışarı
Sevişen ellerimizde diken
Ama dönüp kucaklaşmak zorundaydık, ayrılıp giderken

ömer kayaoğlu'na saygı

hep gurbette bir şair

Yaşamı güzelleştiren insanlar vardır. Onlarla tanışmış olmak, onlarla birlikte olmak, onların yanlarında bulunmak mutluluk verir size. Böyle insanların varlığı kimi zaman bir kent için, başlı başına bir şanstır. Değerli şair Ahmet Özer son birkaç yıldır, Trabzon için, Trabzon'un kültür ve sanat yaşamı için işte böyle birisidir. Onu nereden bulduğuna şaşırdığım olağanüstü bir çalışma hızı içinde görüyorum. Bizlerin, Trabzonluların güzelliklerden, sanattan uzak kalmamamız için çırpınır gibidir. Biliyor ki iyi, güzel şeyler paylaşmakla çoğalıyor, anlam kazanıyor. Bana Kayaoğlu'nu yakından tanıma fırsatını sağlayan da odur, sağ olsun.

24 Ekim 1991 günü Hüseyin Kazaz Kültür Merkezi'nde, Kayaoğlu ile birkaç saat geçirdik. O gece Kayaoğlu ile orada bulunanlar arasında dile getirilemez bir sevgi akımı yaşandı.

Doğduğu ve çocukluğunu geçirdiği yöreden gönlü hiçbir zaman kopmamış bir iyi insan, bir gerçek sanatçı Kayaoğlu. Doğduğu yöreden ilkokulu bitirdikten sonra ayrılmış olmasına karşın, nereye gitmişse, ne olmuşsa, gene de hep "Maçka"lı - "Trabzon"lu kalmış Kayaoğlu. Birçok sanatçıda olduğu gibi, çocukluk günlerinin etkisi Kayaoğlu'nda hiç silinmemiş. "İnsan yedisinde neyse yetmişinde de odur. " sözü, biraz da bu anlamda -çocukluk döneminin, bu dönemdeki çevrenin; kişiliğin, duygu dünyasının oluşmasındaki yerini anlatmak için- söylenmiş olsa gerek.

Kemalettin Kamu, "Ben gurbette değilim / Gurbet benim içimde." diyordu. Sanıyorum Ömer Kayaoğlu'nun da içinde "gurbet" sürekli var, ancak bunun yanında Kayaoğlu hep gerçek anlamda da "gurbette" olmuş. Trabzonlu Kemençeden'de en baskın tema olarak sıla özlemini görüyoruz. Birkaç örnek verelim:

"Mağura'nın yaylasından
Hevesimi alamadım
.....
Bir sıla yapayım dedim
On gün bile kalamadım
.....
Kütüğüm orada ama
Trabzonlu olamadım." (Yakınmalar IV)

"Kayaoğlu garip kişi
Dolanır Siirt'i Muş'u
Kısmet ise bir yaz başı
Döner Maçka'ya Maçka'ya" (Maçka'ya)

"Gurbet düğüm etti işi
Çözemedim çözemedim" (Yakınmaiar II)

"Ben gurbetlerin çocuğu
Bunca becerimi saydım
Yakalardım mutluluğu
İşinize yarasaydım" (Kimlik)

Yukarda sözkonusu edilen gece, sahnedeki sanatçıya bakıyorum. Mutluydu, ama bilmem neden, bu mutluluğa biraz da hüzün karışıyor gibiydi. Alabildiğine alçakgönüllü bir tavrı, sıcak, içten bir kişiliği, Yahya Kemal'in "Her rint bu bezmin nedir encamı bilir" dizesindeki "rint"i anımsatan - çağrıştıran bir görünüşü vardı.

O gece kendisini görmeye, tanımaya gelenler de bir coşku seli -ama sessiz- içindeydiler. Sanatçıya yöneltilen soruların yanıtlarını, sanatçının anılarını, sanatçının okunan şiirlerini dinlerken soluk almıyorlardı sanki.

İnsanlarımız yaşayan sanatçılarımızla karşı karşıya gelmeye, onlarla aynı havayı solumaya ne kadar susamışlar. Bu özlemi bir başka açıdan -okuruyla, izleyicisiyle karşı karşıya gelmek açısından- sanatçılarımız da duyuyor. Sanatçılarımıza yaşarken değer vermek soylu bir davranış olsa gerek.

O gece, kazdırdığı altın mühre "Maçka" diye yazdırıp, kemençeyi yanında "sıla" diye gezdiren Kayaoğlu ile birkaç saat bir arada bulunmuş olmak, sanırım benim gibi orada bulunan diğer insanların da gönlünü kanatlandırmıştır. (Yoksa son günlerde moda olan "keyif" sözcüğünü kullanarak mı cümlemi kurmalıydım(!) Kayaoğlu'na da, Ahmet Özer'e de sevgilerim, saygılarım var.●

Baki AKGÜL 06.12.1991

sevgi esintisi

Bir geceyi aydınlatan en güzel ışık, sanatın tutuşturduğu yüreklerin şafağından doğar. Hele, gönüllerden gözlere ağan ışıltıların, yılların deneyimini taşıyan bir ozandan / şiirden doğması daha bir anlamlı.

Sayın Kayaoğlu'yla bu "Güzel aydınlık"ın içinde olduk. Yaşamının şiirini, şiirinin kimliğini getirdiği, sergilediği 75.

doğum yılı anma gecesinde, yüreklerimizin yelkenleri, onun, yaşamın sıcaklığını taşıyan, yalın / içten şiir ve sevgi esintileriyle doldu.

Gecedeki varlığıyla ince ve derin duyarlıkları getiren sayın Kayaoğlu'na nice yıllarda, nice güzel şiirlerde buluşma dileğimi iletir, bu güzel geceye emeği geçenleri de içten kutlarım.●

Hasan Hüsnü DURGUN

hep gurbette bir şair

Ömer Kayaoğlu ile söyleşi gecesinde, bir yandan Kayaoğlu'nun burcu burcu Karadeniz kokan şiirlerini dinlerken, bir yandan da 'özveri' kavramının ağırlığını tartmaya çalıştım kafamda.

Nedir özveri? Eski Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı 'Türkçe Sözlük'te, "Bir şey uğrunda değerli bir şeyinden vazgeçiş" diye tanımlanmış bu sözcük. Bu soru o akşam bana sorulsaydı, hiç duraksamadan: "Özveri, Kıyı Dergisi'nin yaptıklarıdır." derdim.

Kıyı Dergisi ne mi yapıyor?

Çeşitli olanaksızlıklara karşın, yöresindeki sanatsal ve kültürel değerleri su yüzüne çıkarmaya çalışıyor. Sanata edebiyata gönül verenlere sayfalarını açmakla kalmıyor, anma ya da söyleşi günleri düzenleyerek, onları okuyucularının karşısına çıkarıyor. Bir bakıma, daha çok üretmelerini sağlamak için yüreklendiriyor onları. Ben, Trabzon ve çevresindeki birçok kültür ve sanat adamını Kıyı Dergisi'nde tanıma olanağı buldum. Yine bir anma gününde İlhan Demiraslan'ı tanımıştım. Şimdi Maçkalı ozan Ömer Kayaoğlu'nu da tanıyorum.

Varlığını özveriyle sürdüren Kıyı Dergisi, yine büyük özverilerle bu etkinlikleri gerçekleştiriyor.●

Orhan ÖZDEMİR

şairsiniz

Şiir yazmak güzel; ancak bunu kendi adınızla yayımlayamamak düşünebilir misiniz bir şair için ne büyük tutsaklıktır.

Trabzonlu şair Ömer Kayaoğlu, böylesi bir tutsaklığı yıllar önce yaşamış... Şairsiniz, gönlünüz şiirle dolu, söylersiniz ama adınızla yazamazsınız bu güzel duyguları. Ancak 'takma ad'la sahiplenebilirsiniz mısralarınızı...

Bir tutsaklıktır bu aslında...

Ordudaki görevi nedeniyle böylesi bir tutsaklığı yaşayan şair Kayaoğlu için Hüseyin Kazaz Kültür ve Sanat Merkezi'nde düzenlenen gecede kafesinden kurtulan bir bülbülü uçar gördüm çevremde. Hemşehrimiz, değerli şair Ömer Kayaoğlu, 75 yaşa ulaşmış olmanın olgunluğuyla kucakladı dinleyenlerini... Karşılığı da bir büyük sevgi buketi oldu Kayaoğlu'na...

Trabzon'un sanat yaşamında 'atardamar' görevi yapan KIYI Kültür ve Sanat Dergisi ile Belediyemizin ortaklaşa düzenledikleri bu ilk sanat gecesi için alkış tutarken, yenilerinin de düzenlenmesini diliyorum.●

Hikmet AKSOY

insanın iç güzelliği

Bir şairle baş başa geçirilen saatlerin ayrı bir güzelliği var. Çünkü şair duyarlığının dalga dalga yayıldığı bir ortamda insan, kendi iç güzelliğinin esintilerini de duyarak, yeni bir evrene girer. Bu, yalnız güzelliği duyanlara açılan şiir evrenidir. Kendi sonsuzluğuna inanan şairin, yaşam gerçeğini benliğinde süzüp arıtarak, dilin aydınlığında iplik iplik dokuduğu bir evren..

Kıyı'nın, 24 Ekim 1991'de "Ömer Kayaoğlu" adına düzenlediği sanat gecesindeydim. Sahnede bir yandan Kayaoğlu'nu dinliyor, öte yandan sanatsever izleyicilerin tepkilerini anlamaya çalışıyorum:

Kayaoğlu, Ahmet Özer'in ustaca düzenlemiş sorularını yanıtlarken, şiirinin kaynakları üzerine küçük ip uçları verdikçe, sanatsever izleyicilerin yüzlerinde ışımalar oluyor. İçten geçen güzelliğin dışa yansıması gibi bir şey bu.. Belli ki Kayaoğlu, yaşamından ilginç çizgiler sunarken, kendi şiir evreninin kapılarını aralamakla kalmıyor, izleyicilerini de kendi iç güzelliklerine götürerek şiiri çoğaltıyor. Böylece oluşan sanat ortamında, gündelik yaşamın kaygılarından uzak, güzel dakikalar yaşanıyor.

Kayaoğlu, yürek yürek çoğalan bir sevgidir şimdi...●

Rasim ŞİMŞEK

Şinasi ÖZDENOĞLU

Nasıl Şiir Yazarım?

Keyfince şarkı söyler gibi
Ya da bir güzeli severcesine
Şiirlerimi sere-serpe yazarım...

Tüm insanlar için yazsam da
Şiirlerimde yalnızca ben varım...

Dokurum tezgahında gönlümün
O afacan sözcükleri ki
Biri ötekinden belalı,
Hizaya getirip onları
Görkemli kaleler yaparım...

× ×

Alıp götürmüyorsa beni en uzak
Yıldızlara
Yüceltmiyorsa beni ~~ölümsüz~~
duygulara
Kovarım evimden onları!..

Lirik değilse şiirlerim
Yırtar, çöp sepetine atarım!

Özdenoğlu
1991

atardamar

ANILARDA NABİ ÜÇÜNCÜOĞLU

Kuş

31 TEMMUZ 1957 ÇARŞAMBA

Hakimiyet

HALK İÇİN

GÜNLÜK SİYASİ GAZETE - TRABZON

Bugün sanat sayfasında
Nabi ÜÇÜNCÜOĞLU
Orhan HANCERLİOĞLU
Subutay KARAHASANOĞLU
Berin TAŞAN

Yıl : 2 • Sahibi : Ömer Turan EYÜBOĞLU • Fiatı : 10 Kuruş • Yazı İşleri Müdürü : İsmet Zeki EYÜBOĞLU • Sayı : 326

VARLIK

Onbeş günde bir çıkar sanat ve fikir dergisi

ÜÇ KAYNAK

Aylık Sanat ve Fikir Mecmuası

MEMLEKET

NABİ ÜÇÜNCÜOĞLU

Aylık Sanat Dergisi

yeni ufuklar

NABİ ÜÇÜNCÜOĞLU
(1922 - 1969)

anılarda nabi üçüncüoğlu

nabi öğretmenim

Ardasa deresi bozar akşamın sessizliğini, tek tük geçen kamyonların dışında. Çağıltılı akar, ama yorgundur, bezgindir. Baharda, ilk çiçeklerle boz bulanık olur. Gözyaşı taşır ansızın yağan yağmurlarla. Önüne katar yoksulların son varlığını sürükler; toprak, ağaç, hayvan ne bulursa. Yokluğu, yoksulluğu üzerinden atamamıştır yüzyıllardır Ardasa da Ardasalı da. İki yakaları bir araya gelmez. Derenin iki yakasını bir araya getirmek işi de bir taş köprüye düşer. Kesme taştır her bir yanı, daracık. İnsanlar geçsin diye yapılmıştır çokçası, bir de at arabaları. Köprünün iki başında, ağaç direkler üzerine konduruluş, cam koruyucular içinde gaz lambaları vardır. Zihni Aga şöyle bir ölçer karanlığı. "Vakit tamam" der. Kavlı çakmağı ile tutuşturur fitilleri. Ölgün bir ışık düşer köprünün daracık kaldırımlarına. Yeni canlanan kahvelerde ve henüz kapanmayan "binbir çeşit" dükkânlarında lüks lambaları Zihni Aga'nın bu işaretine uyarlar. Bu vakitte yükseklerden Ardasa'ya bakanlar, çukurun içindeki bu ışıklardan bir canlılık yakalamanın sevincini yaşarlar. Tek tük insanlar geçer sokaklardan. Kahveye gidenler, üzerindeki efkâr bulutlarını akşamın karanlığı ile bölüşmek isteyenler...

Araz'ın kahvesi çarşının alt yanındadır. Köşede. Köprünün alt yanındaki caddeye boydan boya tanıktır. Öbek öbek insan doludur masalar. Piket, prafa, altmışaltı oynayanlar, onları buğulu bir bardak çayın dumanlı, sisli yarı aydınlığında seyredenler... Diğer akşamların aksine gürültülü bir yaşam başlamıştır. Yarın pazartesidir. Pazar kurulur ana cadde ve ara sokaklarda. Uzak köylerden satıcılar, yağdır, yumurtadır ya da hayvanlarını getirirler bir gün öncesinden. Kimi oldukça ucuz otellere iner, kimi hâlâ varlığını sürdüren hanlara. Yeni yüzler görür, eğlenir, bir akşamın beyliğini yaşarlar lüks lambalarının pırıltılı ışığı altında.

Cam kenarında, caddeye bakar konumda bir masa vardır, bu saatlerde değişmez konuğunu ağırlayan. Ocakçı Yaşar, soğuk sudan özel olarak yaptığı bol köpüklü kahveyi bir bardak suyla bırakır masaya.

- Nasılsın Yaşar?

- Sağol Hocam. Yuvarlanıp gidiyoruz işte...

Muharrem Bey'in oğludur masada oturan: Nabi Bey. Ortaokulun müdürü. İnce, uzun, narin kemikli elleriyle bir yudum alır sudan. Sonra, ağır ağır içer kahvesini. Sol elinde, siyah, üzeri gümüş kakmalı tesbihi vardır ikiye katlamış. Bir durur, bir çeker caddeye bakarak. Neler düşünür bilinmez ama gözleri hep bir şeyleri arar gibidir. Ağır ağır kalkar masadan. "Hocam bizden olsun bu akşam"a karşın -bahşişi de ihmal etmeyerek, Masanın üzerine bozuklukları bırakır. Nabi Bey ikram kabul etmez. Öyle bilinir. Öyledir de.

Koryana, Fırfıra, Manastır, Macara, Şive, Caka, Karel, İdiya, Zizile... gibi köylerden çocuklar, yani kocaman delikanlılar gelir Ardasa'nın ortaokuluna. Kimileri sabah

Şair bir öğretmen Nabi Üçüncüoğlu

gelir, akşam döner evlerine bütün mevsimler boyu. Uzak köylerden gelenlerin üçü, beşi birleşir bir izbe tutarlar. Peksimet, bazlama ve mısır unu eşliğinde, isli tencerelerde kaynayan çorbanın sayesinde Ardasa'da kalırlar. Nabi Bey hep bilir bunları. Kendisi kahve içerken onların çay bile içemediklerini de bilir. İlerde kahve bile içebilsinler diye okumaktan başka umarları olmadığını da bilir. Ama onlar, yol gösteren olmadan bu yoksulluk batağından çıkamazlar. Onlara ışık olmak zorunda olduğunu da bilir Muharrem Bey'in oğlu.

Köylerden gelip ev tutanlar, babalarının "Nabi Bey"de cisimleştiğini çoktan öğrenmişlerdir. Daha önce okula gelenler uyarırlar:

- Aman ha! Dikkatli olun. Evde ders çalışmayacak, oyun oynayacak olursanız perdeleri sıkı sıkı kapatın. Işık sızmasın.

Pencerelerde perde yoktur. Bilinmediğinden değil, yosulluktan. Perdeye daha sıra gelmemiştir ki altı olmayan çoraplardan...

Ama bir kilim eskisi bulunur, ya da bir cecim. Boydan boya örtülür pencereye. Kapı kilitlenmemelidir. Çalındığında açılmalı hemen. Ya gelen Nabi Bey'se? İçeri girdi mi hepsini tanır adlarıyla, köyleriyle. Sorar ne çalıştıklarını. Aşları, ekmekleri var mı? Yüzündeki ifade serttir. Ama bu çocuklar bilirler ki bu sertliğin altında ölçüsüz, hesaba gelmez bir sevgi gizlidir. Yurt pınarları kadar sade, temiz. Emindirler, güvenlidirler. Biz ne denli avare, çaresiz olsak da bizi düşünen biri vardır. O, Nabi Bey'dir.

İşte o Nabi Bey çıkar kahveden. Adımları öylesine sakindir. Cesaretlerine yenik düşenler, herhangi bir nedenle sokağa çıkanlar Nabi Bey'i görünce, karanlığın

yardımıyla gözden kaybolur, kaldıkları evlere telâşlı bir haber iletirler: "Nabi Bey dolaşıyor." İskambil kâğıtları bir aramada bulunmayacak yerlere saklanır. Kitaplar, defterler açılır. Sorulara verilecek yanıtların provası yapılır.

Uğradığı evlere ışığı taşır Nabi Bey. Bu çocukları yüreklendirir. Öyle ki Nabi Bey'in gelmesinden o denli çekiniyorlarsa gelmesini de o denli isterler. Bilirler ki O gelirse yoksul evlerinden umutsuzluğu kovacaklardır. Karın her tarafı kapladığı kış gecelerinde dondurucu soğuğun yerine ılık bir bahar havası, O'nun sesinde dolacaktır.

İlerleyen saatlerde köprünün üst başına ağır adımlarla yürür Nabi Bey. Rengini yitirmiş tahtalarla kaplı, Burhan Aga'nın en üst katında oturur Ayçin Hanım ve Füsun'la. Ayçin Hanım coğrafya öğretmenidir. Füsun, bir gelincik kadar zarif, zayıf. Akşamüstü gezmelerinde Nabi Bey'in elini bırakmayan.Babasının, bu kadar dolu akşamüstlerine karşın, yarınları kuracak yurt çocuklarına ne kadar büyük bir özveri ile uygarlığı taşıdığının bilincinde olmadan, ona eşlik eder.

Yıl 1960. Mayıs. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı programı erteleniyor. Bayram yok.Ne olduğunu yeterince anlamaktan uzağız. Radyo yok, gazeteler çok az, o da günlerce gecikme ile geliyor. Derken 27 Mayıs olayı yaşanıyor. Ardasa hareketli. Gecikmiş bayramı kutluyoruz. Kürsüde Nabi Bey:

"Nisan yağmurlarına kan yağdı" diyor yiğit, sevecen sesiyle. Alkışlıyoruz. Yürekten ve coşkulu. Ellerimiz patlıyor.

Yıllar sonra, o güzelim, kilim desenli şiir kitabını görüyoruz. Meğer,bizi zaman zaman korkutan o bakışlarda ne yoğun bir sevgi ateşi saklıymış! O'nu o zaman anlayamamış olmanın ezikliği hâlâ yüreğimizdedir.

Biz, üçüncü sınıfa geçince bir de duyduk Nabi Bey Trabzon'a gitmiş. Öksüz kaldık. Öyle ki bizden O'nu kopardığı için Trabzon'u hiç bağışlamadım. Fatih Eğitim Enstitüsü'nde öğrenci iken bile bir türlü ısınamadım.

Ortaokulu bitirdik. Gümüşhane İlköğretmen Okulu sınavlarına katıldım. Test sınavından sonra "mülâkat"a çağrıldım. Heyecan dorukta. İçeri aldılar. Bir kat daha yoğunlaştı heyecan. Sorular zor değil ama tanımadık, kalabalık öğretmenlerin karşısında terlememek olası değil. İstiklâl Marşı'nın sözlerini söylememi istiyorlar. İlk iki dizeden sonrasını bir türlü anımsıyamıyorum. Bir öğretmen araya giriyor, niye unuttuğumu soruyor.

Nabi Üçüncüoğlu eşi Ayçin Hanım ve kızı Füsun'la.

- "Heyecandan hocam" diyorum.
- Her zaman böyle heyecanlanır mısın?
- "Değil hocam. Her zaman değil, ama böyle hayati meseleler olursa heyecanlanıyorum" diyorum. "hayati mesele" tamlaması yaşıma yakıştırılamamış olacak ki gülüşmelerine yol açıyor öğretmenlerin. Sınav komisyonu başkanı okul müdürü. Yüzündeki ifadeden sınav sonucunun olumlu olacağına ilişkin hiçbir ipucu yok. Araya giriyor:
- "Sen hangi okuldan geliyorsun?"
- "Torul Ortaokulu'ndan."
- "Okul müdürünüz ve Türkçe öğretmeniniz kim?"
- "Nabi Üçüncüoğlu." diyorum gururla.
- "Peki. Çık dışarı." diyor.

Sınavı kaybettiğim sanısına kapılıyorum. Üzgünüm. Saatler sonra sonuçlar açıklanıyor. Okula kabul edildiğimi, üstelik Torul'dan gelen hem yatılı hem de gündüzlü okumak isteyen arkadaşların hemen hemen hepsinin kabul edildiğini büyük bir sevinçle öğreniyorum.

Yıllar sonra, sınavdan çıkışımın öyküsünü o zamanki Öğretmen Okulumuzun saygıdeğer müdürü Hasan Gürten'e anlattığımda:

- "Ben Nabi Bey'i Gazi Eğitim Enstitüsü Toplu Dersler Bölümü'nde okurken tanırdım. Sevdiğimiz ve saygı duyduğumuz bir insandı. Onun öğrencilerine ne kadar emek verdiğini iyi bildiğimden, Torul Ortaokulundan gelen öğrencileri okula kabul etmekte tereddüt etmezdim" demişti.

Öğretmen Okulu'ndan sonra Trabzon Fatih Eğitim Enstitüsü'nde öğrenci iken Karma Ortaokul'a uygulama için gitmiştim. Gerçi Trabzon'da bir kere görüp elini öpmüştüm. Elinde baston vardı. Hem de ona hiç yakışmayan. Ama rahatsızlığının derecesi hakkında fikrim yoktu. Müdür yardımcılarından birine sordum:

- "Nabi Bey idareye uğramaz mı?"
- "Rahatsızdır. Çoğunlukla odasında oturur."

Kalktım, gittim. Asla yitirmediği sevimliliği ile masasında oturuyor. Elini öptüm. Sohbet ettik. O'nu son görüşüm olduğunu nerden bilebilirdim...

Ölümünü duyunca bir yerlerim sızladı. İçimden bir tel koptu. O'nun sevgi sağanağı şiirlerinden birini anımsadım. Biraz değiştirdim kendimce - anısına saygısızlık etmiş olmaktan korkarak.

"Nabi Bey'im benim, canımın içi
Kara gözlerinden öperim.
Sen:
"İnsan bir yaşar bir ölür." diyordun.
Ben:
"Nabi Bey bir yaşar, hiç ölmez" diyorum, ve:
ellerinin üzerine, parmaklarına,
"Saygıların en güzelini konduruyorum."
Canım öğretmenim.●

Cemal AYDIN

anadolu'nun en yeni kitabı

- Nabi Üçüncüoğlu'nun ardından-

Benim olduğum için seni severim
Ben öğretmenim
Akşamları, akşamlar kadar yorgun
Ortalık ışımadan Memleketime
Güneş olurum.

Bu dizeler, Nabi Üçüncüoğlu'nun MEMLEKET adlı şiir

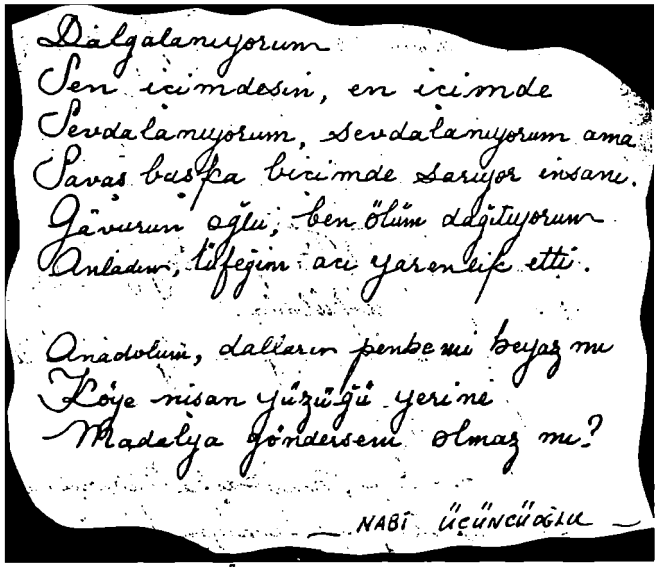
Dalgalanıyorum
Sen içimdesin, en içimde
Sevdalanıyorum, sevdalanıyorum ama
Savaş başka biçimde sarıyor insanı.
Gâvurun oğlu; ben ölüm değiliyorum
Anladın, tüfeğim acı yarenlik etti.

Anadolum, dalların pembe mi beyaz mı
Köye nisan yüzüğü yerine
Madalya göndersem olmaz mı?

— NABİ ÜÇÜNCÜOĞLU —

Şair Nabi Üçüncüoğlu'nun el yazısıyla bir şiiri

kitabının ilk dizeleri. Nabi Üçüncüoğlu, Anadolu gerçeğinde pişmiş, "öz be öz" Anadolu çocuğu bir öğretmen - ozan. Benliğinde birikmiş olan gereci biçimleyip şiirleştirirken güçlü bir çaba gösterdiği besbelli. Kendisini duyguların başıboş akışına kaptırmıyor, onlara çekidüzen vermesini biliyor.

Üçüncüoğlu'nun yüreği, düşünen yürek. Yalnız duymuyor, düşünüyor da... Benliğinde biriktirdiği gereci, uzun süre yoğuruyor, evirip çeviriyor, ayıklıyor... yalnız gerekli öğelerle şiirine koyuyor. Böyle kuruyor şiirini. Bunu, bütün şiirlerinde görüyoruz. Örneğin, aşağıdaki dizelerde, yalnızca birkaç keskin çizgi var. Ama ne çizgiler! Yurt mu sevgili oluvermiş, sevgili mi yurt?.. Öylesine birbirinin varlığına dolmuşlar ki...

Benim olduğun için seni severim.
Şehirlerin en ortası, pencereler benim.
Köy yolları, bit ilâcı - ter
Sonra ayışığı, ellerimiz, saçın...
Dünyaya yeter.

"Gülü seven dikenine katlanır." "Memleket"i, yalnızca "denizin, göğün mavisi"nde, "ebemkuşağının yeşili"nde aydınlıklar üzre sevmek yetmez. Onu, "çetin yaşamlar" içinde de sevebilmeli. Bunun da bizi "saran halleri" bulunur.

Nabi Öğretmen, Torul'dan Edirne'ye Çemişgezek'e, altın tarlalar üzre başak başak dalgalanan bir "SELÂM"dır.●

Rasim ŞİMŞEK
(Kıyı, Sayı: 1, Mayıs 1969)

öğretmenim nabi üçüncüoğlu

"Dönsen sevinirdik aramıza bir akşam üstü."

Ölümünün ardından yazdığım bir yazıda da demiştim. Gelenekleşmiş bir tutum vardır bizde. Öldük mü iyi oluruz. Değerimiz artar. Artık arkamızdan hep iyi yanlarımız söylenir, eksiklerimiz unutulur, unutulmasa bile dile gelmez, hele bu tip yazılarda söz konusu hiç edilmez. Doğulu insanının gerçekleri genellikle görmemeyi yeğleyen mistik tutumunun bir başka yanı mıdır bu, yoksa yaşarken övmenin bizi küçülteceğini, fakat yok olduktan sonra gerçeği teslim etmenin artık sakıncasının kalmadığını düşünmek bencilliğinden midir; bileme-

yeceğim. Böyle hep gerekli, gereksiz övgüler taşıyan bu yazılardan da okuyucu, haklı olarak bıkar. Ölümünün birinci yıldönümünde onun için yazarken yazacaklarımın bu anlayış içinde değerlendirilmemesini, onu bir hayli yakından tanımış bir insanın gerçek düşünceleri sayılmasını ne kadar isterdim. Yoksa burada:

Ölünce kirlerimizden temizleniriz
Ölünce biz de iyi adam oluruz.

diyen ozanın anlattığı duruma düşmüş sayılmak benim için acı olur.

Ondaki memleket sevgisi bir göstermelik değildi. Yokluklara, zorluklara, sıkıntılara katlanabilmek de vardı. Memleketini dertleriyle sevmek vardı. Herkesin kendi halinde yaşadığı bu yörede insan yüreği çarpıyor, değme ozanın ulaşamadığı bir deyiş gücü ve güzelliğine eriyordu:

Bu tarafları memleketimin, toprak
Bu tarafları taş
Harşıt boyu, bulut bulut yâr kokar
Taş ama memleketimin bu tarafları
Zor ama, beni saran halleri var.

Düşünce, çağırımın bağındadır, kokulu
Öküzümün nalında
Lazut - salkımsaçak - dert salkımsaçak
Bu tarafta herkes kendi halında.

Onun gözlediğim en büyük yanı, **önemli kişisel zararlara uğrayacağını bilse bile doğruluğuna inandığı ilkeleri** çiğnemeyişi, güncel bir tutum içinde **olmayışı, yapılması** gerekenden çekinmeyişi idi. Üst **makamların kendisine** yaptıkları yersiz teklifleri çekinmeden **geri çevirir ve sanki** onlara erdemli olabilmenin yollarını **davranışlarıyle** gösterirdi. Onun çalışma, iş anlayışında **dostluklara,** yakınlıklara, arkadaşlıklara, baskılara **ayrıcalıklar** tanınamazdı. Eksik değer ölçüleri içinde bulunanlar onu bu yanı ile sert, vefasız, acımasız sanabilirlerdi.

Yakından tanıyanlar bilirler. Şiirlerinde edindiği üslûp olgunluğu gibi, konuşmasında da bir üslûba erişmişti. Tatlı bir tonla ve alabildiğine esprili konuşur, arkasından da gülerdi.●

Baki AKGÜL
(Kıyı, Sayı: 10, Şubat 1970)

hayatta beraber yürürken

- bitimsiz dostluğumuzun anısına -

Nabi ile arkadaşlığım ortaokuldan başlar; lise sona kadar aynı sınıfta, aynı sırada sürer gelir. Çocukluk, gençlik anıları; dersler, sınavlar ve öğretmenlerimiz üzerinedir. Her kişinin anıları gibi...

Liseden sonraki yıllar dost özlemiyle doludur. Trabzon - Karma Ortaokulu Müdürlüğüne geldiğinde, kendisini tanıyan ve seven bizler, en az onun kadar sevinmiştik. O günler çıkardığımız Kıyı'ya gönülden bağlıydı. "Memleket"i yayımlanmıştı. Yeni çalışmalarıyle Kıyı'mızı süslemiş, değerlendirmişti. "Döne döne döne umutlara - sevilere, dönme yok"; "Döne döne 3" Kıyı'mızda yayımlanan şirileridir.

O günler düzenlediğimiz Kıyı Sanat Günü'ne katılmıştı. Kendine özgü sesiyle "Memleket" üstüne şiirlerini okumuştu. O günden sonra nerede "Memleket" sözcüğünü görsem, onun sesini duyarım.●

Ahmet Selim TEYMUR
(Kıyı, Sayı: 2, Haziran 1969)

nabi üçüncüoğlu'nun anısına

gelincikle papatyanın kardeşliği

Sevgili Baki Akgül'ün, Teymur'un, Rasim Şimşek hocamızın, şair Gündoğdu Sanımer'in onunla ilgili yazılarında Nabi Bey, insanın tüm hünerini özümlemiş bir güzel kişi olarak tanıtılır. Baki Akgül birkaç yazısında "Efsane Adam" deyimini kullanmıştır onun için. Torul'un o dağlar arasına sıkışıp kalmış, dünyadan ve her şeyden umudunu kesmiş ortamında Nabi Bey, bir gökkuşağı, gündüzün güneş, geceleyin ay'dı. O yoksul insanlara, o kimsesiz çocuklara ışık olandı, ayak olandı. Torul'daki 10 yıllık görevi bir yerde bozkırı yeşertmekle sonuçlanmıştı.

Öğrencisi olmuş nice arkadaşlar tanıdım. Hepsinde Nabi Bey'den birer ışık, birer renk, birer sevgi halesi görmüşümdür. Şiirlerindeki biçem gibi mesleği öğretmenlikte de aynı yapıyı öğrencisine nakışlamış ender eğitimcilerden biriydi. Ve yaşadığı hayatı şiirleştiren önemli bir şairdi. Kendisini ne yazık ki çok geç tanıdım. Öğretmenlik stajımı yaptığım Karma Ortaokulu'nu, biraz da, ayakları tutmadığı için hizmetlilerin kollarında sınıfa götürülen, beyni ışıl ışıl bir okul müdürüyle özdeş görürüm. KIYI ilk kez 1961 yılında yayımlandığında, adını duymuş, kitabını edinmiş, şiiriyle tanışmıştım. Kızı Füsun'a armağan ettiği "Döne Döne" şiirinde,

"Umut + sevi, yaşamak babamızın malı" diyordu.

Şiirine biçimsel tatlar taşıyarak, umutla sevgiyi bir matematik terimiyle beraber kılıyordu. Tıpkı, Gelincikle papatyayı yan yana getirir gibi.●

Ahmet ÖZER

(Kuzey Haber, Haftalık gazete, 29 Ocak 1990, Sayı: 1821)

'memleket' ve nabi üçüncüoğlu

Üçüncüoğlu'nda, özellikle, "insanların iyiliği üstüne" söyleme dikkati çekiyor. Bu iyilik üstüne söyleme, gelişigüzel değil. Olumsuzlukları iyice gözlemleyerek ve onları ayrımsayıp göstererek, bir yürek zenginliğiyle insanların "iyi" yanını seviyor. "Gelincikle papatyanın kardeşliği iyilikler üstüne" (s.57)dir. Tıpkı Külebi gibi, onda da doğada insan; insanda doğa; bir tür gerçekçilik sonrası; özgün bir duyarlık noktasında ele alınıyor.

Memleket, doğa ve insanla **birlikte veriliyor.** Gümüşhane - Erzurum - Trabzon **coğrafyasında** şair - öğretmen olarak dolaşan şair; **Tirebolu'da, Beyazıt** ve Kızılay'da; hatta Kore'de yaşananlara **da sırt çevirmiyor.** Zaman zaman yerel söyleyişler; yerel sözcükler görülüyor ama bu onun yerelden, bölgeselden dünyaya açılan evrenini daraltmıyor; tersine zenginleştiriyor.

Herşeye karşın, Üçüncüoğlu'nun şiiri bir başlangıç şiiriydi. Olgundu ama zenginleşmesi, şiirimize yeni olanaklar getirebilmesine gidebileceği noktada şairi aramızdan ayrıldı.

İnsan, bilmem kaçın kez MEMLEKET'i okuyunca birçok bakımdan düşünüyor; çoğu zaman susuyor ama; bu kitabı okuyanları etkileyici şiirlerle karşılaşmak bakımından şanslı bulduğunu da, hiç olsun bu bakımdan şanslı bulduğunu da belirtmeden edemiyor.

Değerli arkadaşımızın anısı önünde saygıyla eğiliyoruz.●

Kutlay ÖZLEN

(Kıyı, Sayı: 7, Şubat 1982)

üçüncüğlu

Trabzon Karma Ortaokulu Müdürü. Baştan başa insan. Ben gördüğüm zaman ayaklarına felç inmişti. İncecik yapısını gezdirmekte güçlük çekiyordu. Sanatıyla fizyonomisi, yaradılışı arasında bu kadar yakınlık olabilirdi bir insanın. İnce, efendi bir süsleyişe varmış, bunu memleket sevgisiyle Anadolu'nun bir halk şairi inceliğinde yaradılışına, konuşmasına, kılık - kıyafetine, saçının şekline kadar sindirmiş bir büyük kişi.

Kendisini ziyaretimizde "Memleket" adlı şiir kitabını anlatılmaz bir alçak gönüllülükle sundu. Üstüne: "Mahir Baranseli Kardeş'e..." sözlerini iliştirdi.

Benim en çok sevdiğim öğretmen şiiri O'nundur:

"Sive'nin Cami mahallesinde
Bir öğretmen kazasını örüyor
Çilesi Anadolu üstüne büyük
Allah görüyor" diye başlayan.

Bağırmak - çağırmakla, gürültü - patırtıyla, lâf cambazlığıyla başı hoş değildi. Söyledi mi olduğu gibi söylerdi.●

Zerger Mahir BARANSELİ

Nabi Üçüncüoğlu, Trabzon Karma Ortaokulu Müdürlüğü sırasında (soldan ayakta dokuzuncu) öğretmen arkadaşlarıyla.

bir gideni var dünyamızın

"Bir geleni var dünyamızın
Masasına sandalye koyun
İnsan insana bir yeni güzel
Döne döne oyun"

"Hamsi" dergisinde okuduğum bu mısralar, daha çocukluk diyebileceğim çağlarda nedense çok sevdiğim Necip Fazıl'ın yanına yepyeni bir şair koymuştu. Burda belki O'nun da Trabzon'da bir öğretmen olmasının etkisi vardı. Ama ben, o etkiyi de şiirle aramızdaki yolların içinde görmek zorundayım. Son yılları bir çile içinde geçmekte olan şairin Trab-

zon'a gidişimde öldüğünü duyunca "Kurtuluş"la ölümün arasındaki ayrılığı iyice yaşadım. Değerli öğretmenim sanatçı Rasim Şimşek'in haberi verdiği günkü yüzünü hâlâ unutamadım. O günden beri de Orhan Veli Şiirine karşı Rahmetli Muzaffer Tayyip Şiirinde bir başlangıç olarak da olsa bugünkü Türk şiirine karşı düşünüp durdum ve O'nu "GÖZE"nin istediği şairler arasına sokmak istedim. Okumayanlar okusunlar Nabi Üçüncüoğlu'nun "Memleket"ini. Görecekler ki yerlidir bizdendir. Sonra her insana göredir. Duyarlığı şaircedir.●

Raif ÖZBEN

(Yeni Doğu, 17 Mart 1969)

kar yağıyor ayışığına

Nabi Üçüncüoğlu öleli yirmi bir yıl olmuş. Zamanın bu hızlı akışı inanılır gibi değil. Yaşadığı süre içinde, o, benim hep "Ağabey"im olmuştu. Ölümünden sonra da durum değişmedi. Nabi ağabey için bugüne dek yazılanlar bana hep eksikmiş gibi gelmiştir. Bu yazıda da belki aynı eksiklikler olacak diye korkuyorum.

"Gümüşhana'nın Godil Deresi'nde dünya
Yumruk kadar."dı.

Anadolu insanının yoksulluğu, çaresizliği, bitmez tükenmez yalnızlığı, Nabi ağabeyin şiirlerinde en yalın, en güçlü ifadesini buluyordu. Onun içinde yaşadığı ortamı görmeden bütün bunları yeterince algılamak, belki de olası değildir. Çevresinde gördüğü insanların yaşamlarını, araya hiç bir slogan koymadan tüm gerçekliğiyle anlatabiliyordu. Gözlem gücü, yalın anlatımı, humoru ve güzelim dizeleri bugün de içimizi ısıtacak niteliktedir.●

Gündoğdu SANIMER

(Kıyı, Sayı: 46, Ocak 1990)

öğretmen bir şair
nabi üçüncüoğlu

Nabi Üçüncüoğlu öğretmenlikle şairliği kaynaştıran bir kişiliğin simgesiydi. 47 yıllık kısacık ömrünü bu iki kimlikte yoğurmuştur. Öğretmenlik yaşantısının kazandırdığı deneyim ve gözlemleri şiire dönüştürmede, kendine özgü bir çizgi izlemiştir. Bir öğretmen olarak ülkesinin genel durumunu inceliyor, öğretmenlik sorunları üzerine düşünüyordu. Özellikle uzak köylerdeki umarsız öğretmenler hep ilgilendirmiştir onu. "Çaka Köyünde Okul Var" adlı şiirinde Nabi Öğretmen kimliğiyle bütün köy öğretmenlerini anlatır:

"Okulu elleriyle badana etti
Makinaya vurdu uşakların saçlarını
Evlerde alfabe okunur
Şimdi Çaka şeher.
.....
Nadir öğretmenin elleri, insan eli
Gecelerin ortasında en güzel günü ömrün
Yürek dolusu kandır, Nadir Öğretmen
Vatandır."

Öğretmen duyarlılığıyla oluşturduğu şiirlerinde içtenlik, sevgi egemendir. Öğrencilerine, okuluna, ülkesine sevgiyle bakar:

"Ben öğretmenim
Anadolu'mun en yeni kitabı, uzun
Van Gölü'nden Marmara'ya okunmuş
Ellerimin üzerine, parmaklarıma
Saygıların en güzeli konmuş."

Nabi Üçüncüoğlu, "Memleket"teki şiirleriyle Türk

Karma Ortaokulu salonunda bir "gece"nin açılış konuşmasında. (Trabzon, 4 Ağustos 1962)

şiirine uzaklardan, Anadolu'nun Karadeniz kıyılarından eklenen bir ırmaktı. Ne var ki genç yaşta, zamansız ölümü onun şiirini büyük ırmağın uzağında bırakır.

Gerek eğitimci, gerekse sanatçı kişiliğiyle yaşadığı topraklara, özellikle ömrünün son yıllarını yaşadığı Trabzon'a şiirleriyle güzellikler harmanlayan Nabi Üçüncüoğlu edebiyat tarihinin ve sözlüklerin dışında, ama şiirseverlerin ve halkının yüreğinde yaşıyor.●

Ali MUSTAFA

(Kıyı, Sayı: 10, Ocak 1987)

nabi üçüncüoğlu

1942'de, Cebeci Caddesi'nde, Siyasal Bilgiler Okulu öğrencisi Nabi'yi görüyordum.. İnce uzun, tığ gibi bir delikanlı... Kendisini Robert Donat'a benzettiğim yakışıklı genç. Sonra araya giren uzun yıllar, 1958'de, Torul'da okulunda ziyaret eylediğim Müdür Nabi.. Sonra Trabzon'da Nabi.. "Elma ağacı" ile konuşan, Memleket kokan değerli insan ve şair Nabi..

Nabi'nin söyleyeceği olmuştur daima. Söylemiştir şiirleriyle..

Dünya, yaşama, sevme, memleket, halk, öğrenci, öğretmen, Atatürk, Devrim üzerine en gerçekçi değer hükümlerini ve sevgi mısralarını söylemiştir. Ve böylece ölümünden sonra da bizle kalmanın, bizimle konuşmanın imkânını sağlamıştır.●

Subutay KARAHASANOĞLU

(Hizmet, 7 Şubat 1969)

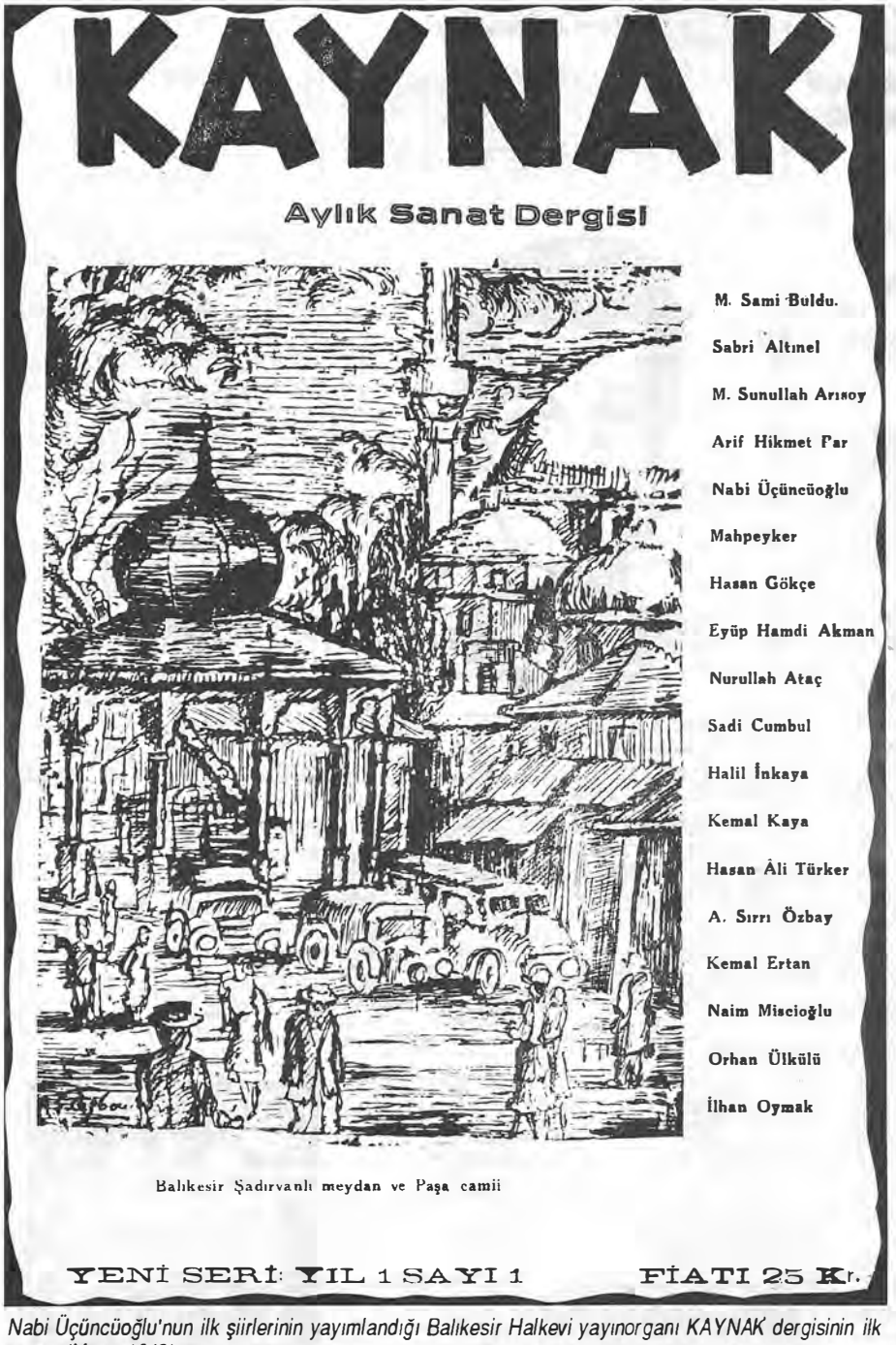

Nabi Üçüncüoğlu'nun ilk şiirlerinin yayımlandığı Balıkesir Halkevi yayınorganı KAYNAK dergisinin ilk sayısı (Mayıs 1948)

"memleket"

1969 yılının sonları. Nabi Üçüncüoğlu hastadır. Tedaviden dönüyor. Trabzon Havalanındayız. Uzun boylu, onurlu bu sanatçıyı karşılıyoruz. "Umut yok", deniliyor. Uçağın merdivenlerinden zorlukla iniyor. O, bunu belli etmek istemiyor, ama, her halinden belli halsizliği. Çok zaman geçmedi yaşama veda etti.

Varlık, Yücel, Kaynak, Yeni Ufuklar, Kıyı Dergilerinde şiirleri yayımlandı. 47 yaşında, daha bir çok yapıtlar verecek bir çağda kaybettik Nabi Üçüncüoğlu'nu..

Geride bıraktığı "MEMLEKET" adlı şiir kitabı, O'nu unuttürmayacak nitelikte güzel, O'nu yaşatacak şephesiz..●

Ömer GÜNER
(Karadeniz, 10 Eylül 1991)

nabi için

İkinci komadan sonra, daima ellerine bakıyor,onların çalışamadığından korkuyordun. Diyordun ki; ellerimi kaldıramıyorum. Anlıyordum, korkun, endişen ellerinin de çalışmayacağı, bundan sonra yazı yazamayacağındı. Bu senin için tamamen bir ölüm olacaktı. Öğretmen Nabi, Şair Nabi, artık yazı da yazamayacaktı. Çilen dolmuştu. Çilen dolmuştu da, Tanrı sana yeni azapları vermedi. Ve o azapları bizlere devretti. Ölümünden bir gün evvel bana ne demiştin: "Karaali, geldiniz, geldiniz de bütün acılarımı aldınız. Bugün iyiyim, çok iyiyim."●

Orhan KARAALİ
(Hizmet, 10 Şubat 1969)

bir nabi varmış...

Köşe başında ağlamaktan gözleri kızarmış iki kız öğrenciye yanaşıyorum. Evlâdım neden ağlarsınız? Öldü diyorlar. Nabi Üçüncüoğlu için öldü diyorlar.

Evine koştum. Uzanmış yatıyordu odasının ortasında. Ne selâm ne sabah!.. Nabi, kalk kardeşim. Bu ölüm sana hiç yakışmıyor. Kalk, bizi ağlatma artık.●

Temel Ziya DURSUN
(Hizmet, 11 Şubat 1969)

nabi beni affet

İnsan yüreğinin en sıcak sesli şairi Nabi Üçüncü'yü yitirmiştik. Kaçınılmaz ve dönülmez son demek ki, Nabi kapımızı çalmıştı bir kere daha. Öğretmen dost ve arkadaşları iyi bir müdür, gerçek bir öğretmen, öğrencileri müşfik bir baba kaybetmenin teessürü içerisinde bulunabilirler; ama biz, kelimelere renk, ışık, yeni ve unutulmaz anlamlar kazandıran dost bir şairi dünyamızdan sonsuzluğa uğurlamanın mısra - mısra çözülmesi içerisindeyiz. Nabi'ye, Nabi'den geride kalanlara iki sevgili yavrusu gibi sahip çıkmak, O'nu ve onları yaşatmak bir borç bizim için.●

Ziyad NEMLİ
(Yenigün, 3 Şubat 1969)

Karadeniz
SANAT — EDEBİYAT
SAYI: 14 26 OCAK 1984

Baki Akgül'le Nabi Üçüncüoğlu üzerine söyleşi

"KENDINDEN ÖVGÜYLE SÖZ EDILMESINE KATLANAMAZDI"

Konuşan: Ergül altun

E. Altun: Sayın Baki Akgül, bize kendinizden söz edip Nabi Üçüncüoğlu ile nasıl tanıştığınızı anlatır mısınız?

B. Akgül: "Ben Torulluyum. Orada doğdum, ilk ve ortaokulu da orada okudum. N. Üçüncüoğlu, henüz yeni açılmış olan okulumuza ben orta ikinci sınıfa geçtiğim yıl, müdür olarak atanmıştı. Daha önce Tirebolu'da öğretmenlik yaptığını sonradan öğrendik. Onunla tanışmamız öğretmen-öğrenci ilişkisi biçiminde başlar.

Ben ortaokulu bitirdikten sonra Trabzon Erkek Öğretmen Okulu'na yatılı öğrenci olarak yazıldım. Burayı bitirince de Gazi Eğitim Enstitüsü'nün Edebiyat bölümüne girdim. Bu süre içinde Nabi Bey'le sürekli mektuplaşıyor, görüşüyorduk. Bu dönem, aramızdaki öğretmen-öğrenci ilişkilerinin çözülüp, arkadaşlık ilişkilerine dönüşmeye başladı

1969 gününe kadar sürdü. Çok kalabalık bir cenaze töreniyle toprağa verildi.

E.Altun: Anladığım kadarıyla Nabi Üçüncüoğlu sanatçılıkla öğretmenliği birbirine emiştirmiş, bütünleştirmiş. Bize onun bu öğretmen-sanatçı yanından söz eder misiniz?

B. Akgül "Nabi Bey, başarılı bir Türkçe öğretmeniydi. Bu işi gerçekten çok iyi yapıyordu. Öğrencilerin ilgisini çekmek için, derste çok değişik yöntemler kullanırdı. Diğer öğretmenler yıllık ders programındaki bütün parçaları yetiştirmek için didinirken o yılda beş altı parçayla yetinirdi. Bir konuyu didik didik etmeden yeni bir konuya geçmezdi. Böyle bir yol izlemesinde öğrencilerin düzeylerinin çok düşük olmasının büyük etkisi vardı tabii. Belli bir düzeye ulaşmayan öğrenciye pek müsamaha göstermezdi. Çok iyi öğrenciler yetiştirirdi böyle

ne ve başka bir matbaada basılmasına yardım edeceğini de belirtmişti. Ekin matbaasında basıldı sonradan. Fakat Nabi Bey kitabının dağıtımını iyi yapamadı. Gurullu bir kişiliğe sahip olması dağıtımda bir takım olumsuzluklara neden oldu. Yani kimseye "Alın şu kitabımı satın" demedi. Hastalığı dabu dönemerastladığı içindağıtım üzerinde fazla duramadı. Kitap büyük sanat çevrelerinin eline geçmediği için pek ilgi uyandırmadı. Sanat çevrelerinden uzak olması ise layık olduğu ilginin doğmasını engelledi.

E.Altun:Sayın Akgül, Üçüncüoğlu'nun yaşamı ve şiirinin kaynakları arasında bir ilgi kurmak olası mı?

B.Akgül: Elbette yaşamı ile şiirinin kaynakları arasında yoğun bir ilgi kurmak olasıdır. Özellikle "Tirebolu" adlı bölümdeki şiirler bekarlık dönemine rastladığı için aşk şiirleri, duygusal incelikleri ağırbasar.

"Şüküfe, her şeyim var
İstanbul radyosunda Safiye Ayla
Hayri Ustadakuru fasulye
Penceremin önünde kar var.

Dalında. güzelliğinin
Farkında değil mandalinam
Çırada n utanan lambam
Vedu vorları gömleğimin yakası kadar
Beyaz odam var.

Var iğnem-ipliğim
Bir sen yoksun
Terlik şakırtın yok senin, sevdiğim"

Belki yaşadığı yerler, kişiler. adlarıyla birlikte şiir dünyasını etkilemiştir. Uzun süre görev yaptığı Torul'da şiirlerine alabildiğine yansımıştır. "Şive Köyü, Fırfıra Köyü, Caka Köyü, Hüseyin Usta, Hayri Usta" gibi. Yani yaşamının çizgilerini gerçek adlarıyla şiirine yansıtmıştır Üçüncüoğlu.Onun şiirininkaynağı yaşadıklarıdır. Godil Deresi gerçektende elmalarıyla ünlüdür. Godil Deresi bu yanıyla onda işlenmiştir. Tirebolu ve Torul önemli izler bırakmıştır onun şiirlerinde

Nabi Bey Torul'da yaşayışıyla bir efsane gibi düşünülür. Herkes onu büyük bir saygıyla sever ve sayardı. Halkı anlayan, sorunlarına çözüm arayan bir insandı O. Dertli, çileli öğrenciler ondan sorunlarının çözülmesi için yardım isterlerdi. Şair, şiirinin kozasını örerken yaşantısının bu yanını şiirinde malzeme olarak kullanmıştır. Kitabı basıldıktan sonra Kıyı dergisinde şiirleri yayımlanıyordu. Bu şiirlerinde daha da olgunlaştığı gözlemlenir. Onun hastalık dönemindeki ilişkin izleri, bu şiirlerinde açıkça görülür. Yani ozan, yaşamını şiirden şiirini yaşamdan bir türlü koparmamıştır.

"Dönsem sevinirim aranıza bir akşamüstü" diyor yarım kalmış bir şiirinde. Ölümü biliyor, onu ensesinin dibinde duyuyor. Şiirlerinde çocukların adlarına bile yer vermiştir.

E.Altun: Kitabının adı "Memleket". Toplumcu olma açısından iddialı bir ad. Onun toplumculuğu konusunda neler söyler siniz?

B.Akgül:Nabi Bey memleketini gerçekten seven, öğretmenliği ile memleketine hizmet etmek gerektiğine inanan bir insandı. O olağan toplumcusu değildi. Memleketinin çileleri, sıkıntıları onu memleketine bağlayan ana etmenlerdi. Memleketin sıkıntılardan arınması için çalışmak, onun temel uğraşı idi. Geri kalmış bu ülkesi, öğrencileri en iyi biçimde yetiştirerek hizmet edebileceğine inanırdı.

Artvin'de bulunduğu ilk günlerde bir mektubunda:"Aramıza katıldığına seviniyorum. Bu memleketin çocuklarına hizmet etmek sevaptır." diyordu. Böylece öğretmenlikle vatan sevgisini özdeşleştiriyordu.

"Nadir öğretmenin elleri, insan eli
Gecelerin ortasında en güzel günü onun
Yürek dolusu kandır. Nadir öğretmen
Vatandır."

dizeleri bu düşüncenin somutlaşmış biçimi olarak ortaya çıkar. O, bölgesel çıkışlarla evrenselliğe gidişin yollarını, kapıları aralamaya çalışır. Vatan sevgisi, insan sevgisi bir arada bulunan insanlarda var dır. Bunu da ... kişisel duyguları dile getiren bir ozan olarak bakmak gerekir Nabi Üçüncüoğlu'nu

gı dönemidir.

Torul Ortaokulundan yetişenlerin okuması onu kıvandırıyordu, gurur kaynağı oluyordu. Torul yoksul bir bölge. Yoksul halkın çocuklarının okumasını çok istiyordu. Kendi de dilediği eğitimi yapamamanın eziklığini duyardı. İlk yazıldığı Siyasal Bilimler Fakültesini 1940-1941 yıllarında bırakmak zorunda kalmış, bir dönem öğretmen vekilliği yaptıktan sonra askere gitmişti. Anlattığına göre Gazi Eğitim'e gidişi askerlik sonrasına rastlamaktadır. Yani parasızlık onu da oldukça etkilemiş.

Biz ortaokuldayken onun şiirler yazdığını duyardık. Bir törende öğrencilerden biri onun "Korede" adlı şiirini okumuştu. Şiir yazan bir öğretmenimizin olması bizi çok sevindiriyordu. Edebiyat öğretmeni olmamda Üçüncüoğlu'nun büyük bir etkisi olmuştur. Enstitüde başka dalları seçme hakkım vardı. Ama edebiyat bölümünü seçişimde, onun Türkçe derslerini tadla işlemesinin büyük payı olmuştur. Enstitüyü bitirince ilk görev yerim olan Artvin'e atandım. Mektuplaşıyor, görüşüyorduk Nabi Bey'le. Bu arada ben askere gittim, fakat iletişimimiz sürdü. Daha sonra, işte bu dönemlerde Trabzon Karma Ortaokuluna Müdür olmuştu, 1960-1961 yılları olsa gerek. 1963 yılında ben de Trabzon'a atandım. Arkadaşlığımız böylece ilerledi, sürüp gitti. Nabi Bey, Torul ortaokulu'nda birlikte çalıştığı Ayçin Hanım la evlenmişti. O da ortaokul öğretmeniydi.

Trabzon'a geldikten sonra hastalandı. İki kez ameliyat geçirdi. Bir ara iyileşir gibi oldu. Son günlerinde arabayla, iki kademenin kolları arasında göreve gidip geliyordu. Onca hastalığına karşın çalışmakta direndi. Çok zor koşullar altında görevini sürdürdü"

Nabi Bey çok dikkatli, kibar, duygulu bir insandı. Kendisinden övgüyle söz edilmesine katlanamazdı. Nükteli bir kişiydi ve şakayı severdi.

Trabzon'da iken sürekli olarak evine gidip gelirdim. Hastalık bir türlü yakasını bırakmadı. Ölüme direnişi 31-1

ce. Hak etsin yetişsindi'ye bütün zamanını öğrencilere ayırıyordu. Torul küçük bir yer. O öğrencilerini geceleyin bile izlerdi. Bu da "Müdür Bey bizi görür" endişesiyle bütün öğrencileri ders çalışmaya iterdi. Öğrenci çelişinde uzak, o yaştaki çocuklar yanlış şeyler yapar, emekler boşa gider düşüncesiyle bütün boş zamanlarını öğrencileriyle doldururdu. Nabi Bey yaşadığı bütün günlerin izlenimlerini şiirleştirmiştir, sonradan "Memleket" adlı kitabındaki kişilerin hepsi yaşayan kişilerdir. O, bir dafa öğretmenlik yaparken "Ben sanatçıyım" diye hiç duyurmazdı karşısındakine. Yalnız ders verirken gerçek sanatın güzelliğin ne olduğunu sezdirmekten de kendini alamazdı. Bunu görevinin bir parçasıymış gibi algılardı. Türkçe dersini bir bilgi dersi olmaktan çıkarıp, büyük ölçüde bir beğeni eğitimi sayması onun bir yerde sanatçılarının ve gerçek bir Türkçe öğretmenliğinin sonucuydu.

E. Altun: Sayın Akgül, bize onun "Memleket" adlı kitabını tanıtıp bu kitabı hangi koşullar altında bastırdığını ve sanat çevrelerinde gereken ilgiyi görüp görmedini kısaca özetler misiniz?

B. Akgül "Şimdi öyle anlaşılıyor ki Nabi Bey bu şiirlerini daha Gazi Eğitim Enstitüsünde iken yazmağa başladı. İlk öğretmenlik yaptığı Tirebolu ve Torul'daki yıllarının izlerini bu şiirlerde açıkça görmek olası. Gene öyle anlaşılıyor ki şiirlerinin büyük bir kısmını on yılı aşkın öğretmenlik yaptığı Torul'da yazmıştır. Başlangıçta Yücel, Kaynak, Yeni Ufuklar dergilerinde yayımlatan şiirlerini daha sonra

sürekli olarak Varlık Dergisinde yayımlıyordu. Kitabını düzenleyip Yaşar Nabi'ye göndermişti. Çünkü kitabının Varlık Yayınları arasında çıkmasını istiyordu. Fakat, Yaşar Nabi bu dönemde Türk ozanlarının kitaplarını basmama kurar almıştır. Nabi Bey'e basmayacağını bildirmiş fakat bu kitabın düzenlenmesi

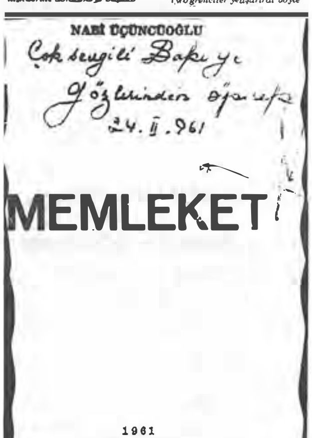

BİZCE

Nabi Üçüncüoğlu'ya saygı

Bir ülke sanatçılarıyla soluk alır. Bir bölgede bir kent de. Bölgemiz sanat toprağı oldukça bereketli bir yer. Sanatın her alanında yurdumuz sanatına katkıda bulunan büyük sanatçılar yetiştirmiş... Nabi Üçüncüoğlu bu sanatçılarımızdan sadece biri.

31 Ocak 1969da aramızdan ayrılan Nabi Üçüncüoğlu bölgemiz sanatına belkemiği olmuş uzun süre.. İnsanımızın kulağı olmuş, yüreği olmuş, dili olmuş tüm sanat yaşamı boyunca. Sahip çıkmış, ortak olmuş insanımızın derdine, sevincine. İyi bir öğretmen, soylu bir sanatçı olarak yaşamasını bilmiş. Ozanımız, öğretmenimiz sahip çıkmış insanımıza ya, biz ne ölçüde sahip çıktık sanatçımıza. Düşündükçe utanmamak elde değil. *"Kalabalık cenaze töreni"*'nden sonra herkes evine dağılmış, susmuş. Bir açarkadaşı yaşatmaya çalışmışlar anısını. Sonra, *"zaman herşeyi siliyor"* deyip susmuşlar. *"MEMLEKET"*'in ozanı unutulmamalı oysa.

Biz sınırlı olanaklarımız içinde yöremizin bu değerli sanatçısına olan gönül borcumuzu, saygımızı, onu yitirdiğimiz günde anarak ödemeye çalışıyoruz. Unutturmamaya çalışıyoruz.

Saygılarımızla...

KARADENİZ SANAT—EDEBİYAT

Nabi Üçüncüoğlu özel sayısı

YASAM ÖYKÜSÜ

31 Ocak 1969 da aramızdan ayrılan Nabi Üçüncüoğlu, 28 Ağustos 1922'de Trabzon'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kaledibi ve Gazipaşa İlkokullarında ve Trabzon Lisesi'nde yaptı. Liseden sonra bir süre Mülkiye'ye devam eden sanatçı maddi sorunları yüzünden burayı bırakmak zorunda kaldı. 1945-47 arasında yedek subay olarak askerliğini yaptı. 1947'de Gazi Eğitim Enstitüsüne girdi. Burayı bitirdiğinde Tirebolu ortaokuluna öğretmen olarak atandı. Burada iki yıl Türkçe öğretmenliği ve müdür yardımcılığı yaptıktan sonra Torul Ortaokulu müdürlüğüne atandı. Burada on yıl kaldıktan sonra Trabzon Karma Ortaokulu müdürlüğüne atandı. Ölünceye kadar da bu görevde kaldı. Bu son görevini sürdürürken 1963 ve 1967 de iki kez belkemiği ameliyatı geçirdi ve felç oldu. Bir süre felçli olarak görevini sürdürdü. 31 Ocak 1969'da da çok sevdiği yurdunun toprağına kavuştu.

Nabi Üçüncüoğlu için yazılanlardan

Hayatta beraber yürürken

Nabi ile arkadaşlığım ortaokuldan başlar, lise sona kadar aynı sınıfta, aynı sırada sürer gelir. Çocukluk, gençlik anıları, dersler, sınavlar ve öğretmenlerimiz üzerinedir. Her kişinin anıları gibi...

Liseden sonraki yıllar dost özlemiyle doludur. Trabzon-Karma Ortaokulu Müdürlüğüne geldiğinde, kendisini tanıyan ve seven bizler, en az onun kadar sevinmiştik. O günler çıkardığımız Kıyı'ya gönülden bağlıydı...O günler düzenlediğimiz Kıyı Sanat Günü'ne katılmıştı. Kendine özgü sesiyle *"Memleket"* üstüne şiirlerini okumuştu. O günden sonra nerede *"Memleket"* sözcüğünü görsem, onun sesini duyarım... İlahi yasadır, dünyaya gelen kişi gider. Sayılı saatler bir gün biter. Yürekler kanar, topraklar gözyaşlarıyla sulanır. Hayat takvimi ne uzar, ne kısalır. Hayatın sefası cefasına değmez. Ömrün eksik kalan beş on senesi, ıssız mezarın sonsuz gecelerini uzatmaz.

Nabi, sen ıssız ve uzun yoluna *"Memleket"* sevgisiyle gittin. Çevrendekilere temiz anılar bıraktın. Yaşamında iyilik seven, her kişinin iyiliğini isteyen temiz yürekli insandın. Sen doğruya, güzele tapan insandın. Acınla pençeleşirken, okulunu, öğrencilerini bırakmadın. Nur içinde yat.

(A.S.Teymur, Kıyı, Haziran 1969, sy2)

ANADOLU'NUN EN YENİ KİTABI

"Benim olduğun için seni severim
Ben öğretmenim
Akşamları akşamlar kadar yorgun
Ortalık ışımadan Memleketime
Güneşolurum"

Bu dizeler, Nabi Üçüncüoğlu'nun Memleket adlı şiir kitabının ilk dizeleri. Nabi Üçüncüoğlu, Anadolu gerçeğinde pişmiş, *"Öz be öz"* Anadolu çocuğu bir öğretmen—ozan. Benliğinde birikmiş olan gereci biçimleyip şiirleştirirken güçlü bir çaba gösterdiği besbelli. Kendisini duyguların başıboş akışına kaptırmıyor, onlara çekidüzen vermesini biliyor. Üçüncüoğlu'nun yüreği düşünen yürek. Yalnız durmuyor, düşünüyor da...Benliğinde biriktirdiği gereci, uzun süre yoğuruyor, evirip çeviriyor, ayıklıyor...Nabi Öğretmen Torul'dan Edirne'ye Çemişgezek'e, altın tarlalar üzre başak başak dalgalanan bir *"SELAM"*dır...

Şimdi Nabi Öğretmen Van Gölü'nden Marmara'ya bir aşk gibi yüreğinde taşıdığı *"Memleket"*inin sevgi toprağında *"Saygıların en güzeli"*ne bürünmüş yatıyor.

(RASIM ŞIMŞEK, Kıyı, Mayıs 1969, sy1)

Sarı otobosun muavini

Sarı otobos kış, mazot, kir
Erzurum'a deniz kokusu, asker
Trabzon'a kar götürür
Sarı otobos püfür püfür
Muavin, köylü sigarasını içer
Aklından sıcak geçer

Yolcu dediğin türlü...
Yol, insanı düşündürür
Ya insan yolda düşünür
Şoför mahallinde Oflu hoca
Hatır kazınır.

Sarı otobosun muavini
Köylü sigarası içer, akşamdır
İçinden kırı geçer - kız geçer,
Sarı otobos püfür püfür
Erzurum'a deniz kokusu, akşam
Trabzon'a kar götürür

N. ÜÇÜNCÜOĞLU *(Memleketim'den)*

Tirebolu on üç

Geçmiş zaman olur ki hayali beş para etmez
Yağmur yağar düşüncelerime
Bulutlarda at resmi, kuşlar ıssız
Yağmur, bulutlar ve en yalnızız

Düşüncelerimde nokta yağmur
Camda nokta
Neler bulduk bilseniz neler
Yalnızlıkta

Akşam olmadan karanlığı
Kim bıraktı ellerimize
Yağmur yağar düşüncelerime
Esmerim de yağmur yağar
İnsan insana benzemez, dert derde
Kaymakamın derdi var.

Yağmur yağar evimizin damına
Nokta
Neler bulduk bilseniz neler
Bizi ayartacak-tatlı
Yaşamakta.

N.ÜÇÜNCÜOĞLU(Memleketim'den)

Pasin Ovası

Yukarıdan çiçek çiçek kar gelir, beyaz
Toprak, bildiğin gibi akıllı değil
Düşündükçe, ucunu dizi düşünür, kara kara
Pasin Ovası'nda böyle doldolu-üpüzgün
Bakmamıştık yıldızlara.

Derdi, milim milim böldük, eşitçe
Alvvaler keyfi yok ocağın
Bizim de keyfimiz yok
Et ve değil, dilim dilim Pasin Ovası
Çadırı gelen akşam, akşam değil.

Orada kar var
Kar üzerinde hükmeder bayrağın
Gök dolusu-iklim iklim
Gün olur Pasin Ovası'nı
Pasin Ovası yapar milletim.

N.ÜÇÜNCÜOĞLU (Memleketim'den)

Caka köyünde okul yoktur

Ben, Caka köyünden Hüseyin Usta'yım
TapalHasan'inoğlu
Fırfıra'da okudum, Koryana okulunda okudum
Zihni öğretmen'de
Caka köyünde okul yoktur.

Bizim köyün uzakları kalıp kalıp kir
Ağaç gibidirler, yürüyen
Toz, çamuç sarı
Bizim köyün uzakları
Yazmasını ne bilir...

Ben Caka köyünden Hüseyin Usta'yım
Otuz sekiz doğumlu
Kır keçisi satarım pazarda
Pantul aldım, saat aldım pul aldım
Beni Enstitüye gönder, müdür beyim
Ellerini öpeyim

N.ÜÇÜNCÜOĞLU(Memleketim'den)

Memleket

Benim olduğun için seni severim
Ben öğretmenim
Akşamları akşamlar kadar yorgun
Ortalık ışımadan memleketime
Güneş olurum
Mehmet'in kalemi
Fatma'nın defteriyim sene be sene

Ben öğretmenim
Anadolu'nun en yeni kitabı, [illegible]
Van Gölü'nden Marmara'ya okunmuş
Ellerim üstüne, parmaklarıma
Saygıların en güzeli konmuş

Bu tarafları memleketimin, toprak
Bu tarafları taş
Harşıt boyu, bulut bulut yar kokar
Taş ama memleketimin bu tarafları
Zor ama, beni saran halleri var

Düşünce, çarığımın bağındadır, kokulu
Öküzümün nalında
Lazut salkımsaçak
Bu tarafta herkes kendi halinda

Ben köy öğretmeniyim
Yıldızlıkta yıldızların ufağı
Ayışığında baharı köyümün, Akdeniz'de
Haritada Sakarya'sı Türkiye'min, Ağrı dağı
Ellerimde tebeşir tozu, gömleğinde ter
Yayla yayla memleket tüter.

N. ÜÇÜNCÜOĞLU *(Memleketim'den)*

Temmuz

Buğdayın hası, siler yürekten pası
Türkiye'min dağı-taşı ekin
Konya Ovası'nda, Muş'ta
Yaşasın harman makinesi

Aylardan temmuz
Gün, kızların dudaklarını daha öpmemiştir.
Gelinlerin yatar kokar, erkek kokar
Üstleri-başları, sabaha
Başak yanaklarını verir avuçlarımıza
Arıtır, ellerini verir ekşe
Kendini verir
Alın teri bereket getirir.

Aylardan temmuz
Toprak masalı... bakar
Güneş ellerimizin içine, yakından sıcak
Buğdayların tarla tarla Torul'dan
Edirne'ye Çemişgezek'e selamı var.

N.Üçüncüoğlu (Memleketim'den)

Hamsi koyduk tavaya

Evimizde teneke dolusu sepet sepet
Bayram var, hamsinin kulun ona,
Bazlamanın kıraldan çok hükmü
Soğan sofamızdadır,
Hamsi koyduk tavaya, kadeh güzelim
Ömrümüzün bu tarafını alladı pulladı
Fakirliği gurbete yolladık

Hamsi zenginler kadar seniz
Bundan böyle, türkü söyleriz.

N. ÜÇÜNCÜOĞLU *(Memleketim'den)*

Nabi Üçüncüoğlu'nun cenaze töreni

Trabzon'da yayımlanan Karadeniz gazetesinde ölümünün 15. yılında adına hazırlanan özel bölüm. (26 Ocak 1984)

hamamda

● Gülseren ENGİN

Günlerdir suyumuz akmıyordu. Sanırım bizim tarafta bir arıza vardı. O sıralar kayınvaldem, kayınpederim ve eltim bizde konuktular. Hepimiz kirden kokmuştuk. Sonunda hamama gitmeye karar verdik. Bir cumartesi günü bohçalarımızı hazırlayıp **Trabzon**'un tek kadınlar hamamına gittik. O yıllarda başka hamam yoktu kadınlar için. Sonradan yapıldıysa bilmiyorum.

Çocukluğumda, ne zaman **Bursa**'ya gitsek, mutlaka kaplıcalara giderdik. Hamamların o buğulu, loş ve bunaltıcı havasına yabancı değildim. Kubbeden göbek taşına dökülen soluk gün ışığında keselenen, sabunlanan kadınların kahkahaları, çığrışmaları tiz sesler halinde hâlâ yankılanır kulaklarımda. Havuzdaki sıcak suya girip de bunaldığımı, kalp çarpıntılarıyla kendimi dışarıdaki serin bölmeye atışımı anımsarım hep. Her ne kadar sıcaktan hoşlanmasam da; annemin beni dizlerinin arasına sıkıştırıp başımı sabunlamasından ve gözlerime kaçan sabun köpüklerinden rahatsız olup ağlasam da; yine de o işlemeli mermer kurnaların, havuzda çalkalanan masmavi berrak suyun, suda oynaşan gün ışığının ve kubbedeki küçük, yuvarlak pencereyi süsleyen renkli camların büyüsüne kapılmadan da edemezdim. Hamam sefalarının bence en güzel anı, yıkanıp paklanıp soyunma odasına geldiğimiz andı. Havlular içinde terimin soğumasını beklerken, bir yandan da soğuk gazoz şişesini kafama diker, boğazımı yakarak içime akan gazozun, köpüklü serinliğine bırakırdım kendimi.

Hamama gitme fikri ortaya atılınca çocukluğumdaki anılar yeniden canlanmıştı. Doğrusu bayağı keyiflenmiştim. Burada da benzer bir hamam bulacağımı sanıyordum. Belki havuzu, işlemeli mermer kurnaları yoktu; ama yine de eliyüzü düzgün bir hamam bekliyordum ben. Oysa gittiğimiz yer adeta bir harabeydi. Bina çok eski ve bakımsızdı. Rengi kaybolmuş badanası, nemden kabarmış, yer yer dökülmüştü. Duvarlarda yeşilden turuncuya, nem ve küf lekeleri vardı. Tavanda yer yer açılan çatlaklardan gökyüzü görünüyordu. Camlar leş gibi kirli ve is içindeydi. Kimisi kırılmış, kırık yerine kağıt yapıştırılmıştı. Oradan buz gibi soğuk doluyordu içeriye.

Soyunma bölümüne girince dehşete düştüm. Pislikten ve bakımsızlıktan geçilmiyordu. Oturma yeri olarak kullanılan tahta kirden rengini kaybetmişti. Yerlerde portakal kabuklarından çocuk pisliğine kadar ne ararsanız vardı. Gözümüze kestirdiğimiz, en temiz yere ilişip, çevreye sürünüp dokunmamaya özen göstererek soyunduk.

Hamam kısmı daha da kirliydi. Kokuyordu üstelik. Yıllanmış kir, rutubet ve buhardan oluşan ağır bir kokuydu bu. Oturma yerleri yosun tutmuş, vıcık vıcık kayıyordu. Yiyecek artıkları ve saç yumakları, kirli, sabunlu sularla sürüklenip, ayaklarımızın arasında dolanıyordu. Bu hamamda temizlenmez, olsa olsa kirlenirdi insan. O gün şöyle bir su dökünüp zor attık kendimizi dışarı.

(Fotoğraf: M. Reşat SÜMERKAN)

Ertesi gün ilk işim yönetmelikleri karıştırıp, hamamların sağlık kontrollarını araştırmak oldu. Evet, yanılmamıştım. Hamamların da sağlık kontrolleri bize aitti. Bu konuda uymaları gereken yönetmelik vardı. Bunun üzerine ben hemşire ile kadınlar hamamının, eşim de sağlık memuru ile erkekler hamamının denetimine çıktık. Hamam sahipleri ilk kez denetleniyor olmalıydılar. Önce inanamadılar. Sonra elleri ayakları tutuştu ama sonuç olarak birer hafta kapatılma cezası aldılar. Ancak gerekli koşulları sağladıktan sonra çalışmaya başlayabileceklerdi. Hamam sahipleri önce bu işe karşı çıkmak istedilerse de sonunda tamirata girişip, hamamları temizletmek zorunda kaldılar.

Bu arada yeni açılan, ancak sadece erkeklere hizmet veren bir hamam denetiminden tam not almıştı. Eşim, oranın diğerleri ile kıyaslanamayacak kadar temiz ve güzel olduğunu söylüyordu. Yazık ki kadınlar böyle güzel bir hamamdan yoksundu. Umarım aradan geçen bunca zaman içinde kadınlar için de sağlıklı, güzel ve bakımlı hamamlar yapılmıştır. Ancak emin olduğum bir şey var. Bizim orada kaldığımız süre içinde sık sık yapılan denetimler sonucu, hamamlar kullanılabilir bir hale gelmişti.

Bu tip denetimlerden fırınlar ve lokantalar da paylarına düşeni alıyorlardı. Temizlik kurallarına uymayanlar, sağlığa uygun koşullarda çalışmayanlar hemen kapatılıyordu. Sanırım biz gittikten sonra bu esnaf rahat bir soluk almıştır. Kimbilir?

Nisan ayıydı. **Trabzon'a** geleli henüz onüç ay olmuştu ki tayin emrim geldi. Asistanlık sınavını kazanmıştım. **Ankara Numune Hastanesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Servisi**'ne Asistan olarak tayin olmuştum. Eşimi, çok sevdiğim **Trabzon**'da bırakıp bir kaç gün içinde **Ankara**'da, görevimin başında olmak zorundaydım. Otobüs yola çıkıp da **Trabzon** gerilerde kalınca içimi anlatılmaz bir hüzün sardı. Yaşamımın çok güzel bir bölümünü gerilerde bırakmıştım. Bir daha gelebilecek miydim **Trabzon**'a? Bu güzel kenti, burada edindiğim dostlarımı görebilecek miydim bir daha?

Aradan yirmi yıl geçti ve daha dönemedim **Trabzon**'a... Kimbilir belki bir gün...●

- bitti -

köy enstitüsü öğretmeni iki kardeş / 2

mustafa eyuboğlu

● Bekir SEMERCİ

Halkalı Ziraat Okulu'nu 1939'da bitiren **Mustafa Eyuboğlu** 1940 yılında **Arifiye Köy Enstitüsü Tarım Öğretmenliği**'ne atanır. Buradaki meslek yaşamını şöyle anlatır: "Enstitü Müdürü **Süleyman Edip Bey** bana **'hoşgeldin'** der demez **'haydi sana çalışacağın tarlayı göstereyim'** dedi. Beni kamışlı bir bataklığa götürdü. Burası 40 - 50 dönüme yakın çukurlu, tümsekli bir bataklıktı. **'Sen bu araziyi düzelteceksin. Meyve ve sebze bahçesi yapacaksın. Enstitümüzü de meyveye, sebzeye doyuracaksın'** dedi. Erkek öğrencilerimle beraber önce bu bataklığı kamış, ayrık gibi bitkilere zararlı otlardan temizledik. Çukurlu, tümsekli yerlerini düzelttik. Kirizmasına 3 - 4 ay uğraştık. Tarlanın en verimli yerini sebze bahçesi yaptık. Kalan yerine de şeftali, kiraz, vişne, armut, erik diktik. Fidanlarım hep aşılıydı. İlk yıllarda aralarına çilek diktim, kabak, karpuz, kavun ve fasulye gibi sebzeler ektim. İster inan ister inanma öyle çok tatlı kabağı oldu ki bir tanesi 15 - 20 kilo geliyordu. Her öğleyin kabak tatlısı yedik. Çocuklar tatlıya doydular. Şeftaliler çabuk yetişti. Yumruk gibi kıpkırmızı meyveleri oldu. Dalları hep yere sarktı. Çilekle caneriği erken çıktığı için çocukların sofralarını güldürdü. Bahçeye diktiğimiz meyve fidanları 4 - 5 yılda yetişti meyve verdi.

(Soldan sağa) Bekir Semerci, ortada Beneği ile Mustafa Eyuboğlu, gözlüklü merhum şair Turan Aydoğan (Arifiye Köy Enstitüsü öğretmenleri, 14 Mayıs 1947).

Çevre köylerin meyve ağaçlarına üşüşen mantar hastalığı bizim bahçeyi de sardı. OVİZİT denen bir ilâçla mantar hastalığının kökünü kazıdım. Benim, mantar hastalığı ile mücadele ettiğimi gören köylüler aynı ilâcı kullanarak bahçelerindeki hastalığı yendiler. Bak Bekir, seninle 1989 Temmuzunda Arifiye Öğretmen Meslek Lisesi'ni görmeye gittik. Sen benim sebze bahçemi 1946'da görmüştün. Bu adamlar bizim bahçeyi top sahası yapmışlar. Meyve bahçemde şeftali, kiraz, elma ve eriğin kırığı bile kalmamış. Her nasılsa birkaç armut ağacı kalmış. Onlar da bakımsızlıktan kurumak üzere. Ötekiler kimbilir ne zaman kurudu!.. Adamlar ezberciliği eğitim sanıyorlar. Yaşama yaşam katan güzelim bahçeleri kurutmuşlar.

Ortada kosa orağı ile görülen Tarım Öğretmeni Mustafa Eyuboğlu. Bataklık araziyi tarım alanına dönüştüren öğrencilerinden oluşan sınıflarından biriyle, Arifiye Köy Enstitüsü, 1940'lı yıllar.

Arifiye Köy Enstitüsü'nün öğrencileri, öğretmenleri ilk yıllarda tahtakurusu ve bitten çok çektiler. Çocuklara biribirinizin bitine bakın derdik. Tahtakurusu tüm yatakhaneleri sarmıştı, uyutmuyordu. **İstanbul**'a babamı, annemi görmeye gitmiştim. Eczanelerin önünden geçerken 'bitin, tahtakurusunun kökünü kesen DDT. ilâcı geldi' diye reklâm levhaları gördüm. Kümeme (**Köy Enstitüleri**'nde öğretmenlere verilen sınıfın adı) ve evime yetecek değin DDT. ilâcı aldım. Tarifine göre çocukların çamaşırlarını, yatak takımlarını ilâçladım. Tahtakurusu ve bitin kökü birden kesiliverdi. Durmadan hart hart kaşınan çocuklar sergi gibi serilip uyuyakaldı. Bizim çocukların yatakhanesindeki rahatlığı gören enstitü yönetimi, yeterince DDT. ilâcı alıp tüm yatakhaneleri ilâçladı. Böylece enstitümüzde, bitin ve tahtakurusunun kökü kurutuldu. Çocukların hepsi de rahata kavuştu.

Köy Enstitüleri kapatılınca **Yüksek Köy Enstitüsü**'nden **Sabahattin** Ağabeyim; **Mualla** Ablamı; **Arifiye Köy Enstitüsü**'nden de beni uzaklaştırdılar. Sonra bir yolunu bulup **Kocaeli T.C. Ziraat Bankası**'na tarım teknisyeni olarak ata-

mamı sağladım. Banka halktan kavakçılık, bahçecilik, arıcılık, tavukçuluk, süt inekçiliği yapanlara, tarla edinmek isteyenlere, motorlu ve motorsuz tarım araçları alanlara... kredi veriyordu. Ben bunların verimli iş yapanlarını görüp kredi almalarına yardım ediyordum. Bir gün bankaya D.P'li köylü geldi. Anlaşılan adam çabuk varsıl olmak istiyormuş. İşlenmemiş çok büyük bir tarlaya rastgele kestiği ağaç dallarını hem toprağa sokusoku vermiş. Kendince oluvermiş bir bahçe!. Oysa bahçecilikte aşılı ve köklü fidanlar işlenmiş toprağa dikilir. Ömür boyu dipleri kazılır. Çukur yalaklar açılır. Sulanır, kuruları ayıklanır, Hastalık olursa ilâçlanır... Nerede görülmüş köksüz daldan dikilen fidanlardan oluşan bahçe?. Kavaklık olsa usum erer. Gene de kavak dalı işlenmiş toprağa dikilir, sulanır ve bakılır. Bu yalancı bahçenin adamı beni durmadan tarlasının büyüklüğünü göstermek için beriden öte, aşağıdan yukarı gezdirmeye kalktı. Ben gene ne olur ne olmaz diye adama sırtımı döndüm, yere zorla sokulan ağaç dallarından birkaç tanesini çekip dibine baktım. Hiçbirinin kökü yok. Tahminim doğruymuş dedim. Adama doğru döndüğümde adamın çok uzaktan gittiğini gördüm. Bizim bankaya bir daha gelmedi. Benim yalancı bahçelere kredi verdirmediğim duyuldu. Bir gün de il genel meclis üyesi gelmiş bankaya. "Büyük bir meyve bahçem var, kredi almak istiyorum" demiş. Beni çağırdılar. Adamla beraber bahçesini görmeye gittik. Gerçekten büyük bir tarlaya fidan dikmiş. Kimisi tutmuş kimisi tutmamış. Tutanların dibinden de piçler çıkmış temizlenmemiş, dipleri kazılıp sulanmamış; bakımsız mı bakımsız. Her tarafı ot bürümüş. Olduğu gibi bankaya rapor ettim. Kredi vermediler. Sonra duydum ki adam **Yalova** bankasından kredi almış!"

"Köy Enstitüsü yıllarında **Tonguç** senin bahçeni gördü mü? Daha iyi tarım yapman için öğütlerde bulundu mu?" dediğimde "Sebze, çilek ve meyve bahçesi plântasyonlarını çok beğendi. 'Çiçekçiliğe de önem ver' dedi. Ben de onun isteğine uyarak güzel bir gül bahçesi yaptım. Anımsar mısın **Turan Aydoğan**'la **Yedek Subay Okulu**'na giderken, size **Hakkı Tonguç**'a vermek üzere bir sepette yarısı çilek, yarısı caneriği, bunun yanında da bir kucak gül vermiştim. Siz bu emanetleri ona vermişsiniz. Sonra yanına uğrayan dostlarla bana selâm geldi."

Mustafa Eyuboğlu, binlerce öğrencisine tarımcılığı öğretti. Ne yazık ki **Köy Ensittüleri** kapatılınca, ne öğrencilerine, ne de kendisine tarım çalışması yaptırdılar. Acaba bataklıkları, bozkırı bağa, bahçeye dönüştüren, kendi yiyeceğini kendi üreten, kendi okulunu kendi yapan **Köy Enstitüleri**'nin iş eğitimi kafası mı Türkiye için daha yararlıdır, yoksa **Köy Enstitüleri**'nin yapılı bağına, bahçesine, okuluna konan, onların yaptığı bağı, bahçeyi kurutup top sahası yapan tüketici eğitim kafası mı?●

- bitti -

miskioğlu'nun "sait faik" kitabı

● Muzaffer UYGUNER

Ahmet Miskioğlu, Sait Faik için yazdığı kitabını 1979 yılında yayımlamıştı. Şimdi, gözden geçirilmiş ikinci baskısını Altın Kitaplar yayını olarak yayımladı.

Bilindiği gibi, Sait Faik Abasıyanık, Türk öykücülüğünde önemli yeri olan bir yazarımızdır. Yapıtlarının tümü, onbeş cilt olarak Bilgi Yayınevi'nce yayımlanmıştır. Dergi sayfalarında ya da şurada burada kalmış yazıları, öyküleri ve şiirleri varsa onlar da zamanla günyüzüne çıkarılıp kitaplarına konulabilir.

Ahmet Mikioğlu, kitabında, önce Sait Faik'in yaşamını anlatmıştır. Doğumundan ölümüne kadar geçen süre içindeki yaşamı, Adapazarı, yurtdışı ve İstanbul odaklarında ele alınmıştır. Bu arada, ilk öykülerini yazdığı Bursa da sözkonusu edilmiştir. Daha sonra, kitapları konusunda bilgiler verilmiş, kitaplarında yer alan öyküler belirtilmiştir. Kitabın en önemli bölümü ise sanatı ile ilgili bölümdür. Miskioğlu, bu bölümde Sait Faik'in öykülerinden yola çıkarak, gereken alıntıları yaparak sanatını sergilemiştir.

Miskioğlu, Sait Faik'in sanat anlayışını ve dünya görüşünü açıkladıktan sonra öykü tekniğinde yaptığı devrimi ortaya koymuştur. Gerçekleştirdiği öykücülük olayını her yönüyle belirten Miskioğlu, öykülerindeki yapıyı irdelemiş, böylece onun sanatının önemli bir temelini okura sunmuştur. Miskioğlu'na göre, Sait Faik'in öyküleri dört kümeye ayrılabilir: 1- Temelli öyküler, 2- Parçalı öyküler, 3- Denememesi öyküler ve 4- Gerçeküstücü öyküler. Böyle bir kümelendirmenin yerinde olduğunu söylemeliyiz. Verilen örneklerle konu daha aydınlık bir durum göstermektedir. Böyle bir kümelemeden sonra Sait Faik'in öykülerindeki içerik konusuna eğilinmiştir. Öykülerindeki içerik incelenirken yapıtının ana izleği ile yaşamına egemen olan yalnızlık ve aylaklık duyguları üzerinde durulmuş ve bu duyguların öykülerindeki yansımaları gösterilmiştir.

Sait Faik'in öykülerindeki çevre / çevreler belirtildikten ve örneklerle gösterildikten sonra doğa ile ilgili betimlemeleri, deniz, toprak ve gök izlenimleri ele alınmıştır. Böylece, Sait Faik öykücülüğünün bir çok yönden değerlendirilmesi yapılmıştır.

Miskioğlu, bu değerlendirmeleri yaparken başka yazarlardan alıntılar yapmamış, öyküleri kendi okuyup değerlendirme yapmayı daha uygun görmüştür. Başka yazarların görüşlerini ise "Sait Faik için söylenenler, yazılanlar" bölümünde alıntılamıştır. Sait Faik konusunda değişik görüşlerimiz olduğu söylenebilir mi? 90 yazımı "bibliyografya" bölümünde anan Miskioğlu, özgün ve öznel bir yapıt ortaya koymak düşüncesiyle olacak, hiçbir yazımdan, kitaplarımdan alıntı yapmamıştır. Bu, yazarın kendi düşüncesine ve emeğine ne kadar bağlı olduğunu da göstermektedir. Yaşamı dışındaki bölümde böyle kendine özgü bir yöntemi uygulamak elbette yapıtın özgünlüğü bakımından önemlidir.

Miskioğlu, Sait Faik ile ilgili yayınlar bölümünde benim bir kitabımı (TDK Yayını olanı) anmadığı gibi, amcasının bana yazdığı ve oradan yola çıkarak sağlam bilgilere ulaştığım mektubunu da anmamıştır. Gerçi, dergi ve gazetelerde yayımlanan yazıların tümü yoktur bu sıralamada; ama, amcasının mektubunu anmak gerekirdi. Sait Faik için yazılanlar üç dört formalık bir kitap oluşturacak kadar çoktur. Bir zaman bana hazırlatılan bu bibliyografya, nedense, basılmaktan vazgeçildiğinden günyüzüne çıkamamışıtr.

Bu gibi gereksiz ayrıntılar üzerinde durmamam gerekirdi. Ama, böyle sağlam, Sait Faik ile ilgili olarak gerçek değerlendirmelerin yer aldığı kitabın değeri, bu gibi basit noksanlıkları belirtmekle de değerinden bir şey yitirmez. Miskioğlu'nun Sait Faik adlı bu inceleme ve değerlendirme kitabı temel kitaplardan biridir.●

Ahmet Miskioğlu, Sait Faik - Yaşamı, Kişiliği, Sanatı, Yapıtları; Altın Kitaplar Yayını, İstanbul 1991, 239 sayfa.

hamamizâde ihsan kültür merkezi yönetmeni zeki gür'le söyleşi

● Söyleşen: **Ahmet ÖZER**

Zeki Gür

- Sayın Gür, iki yıldır Hamamizâde İhsan Kültür Merkezi izleyicilerin sinema gereksinimini karşılayan bir ortam... Kısaca bu ortamı yapı ve işleyiş yönünden okurlarımıza tanıtır mısınız?

- Hamamizâde İhsan Bey Kültür Merkezi, 31 Mayıs 1991 tarihinde Trabzonlulara çok amaçlı sanat etkinlikleri sunmak üzere hizmete girdi. Trabzon Belediyesi Kültür Müdürlüğü bünyesinde etkinliklerini sürdürmekte olan merkezimizde, sözkonusu tarihten itibaren sinema gösteriminin dışında, tiyatro, çeşitli resim, fotoğraf, karikatür sergileri, konserler yer almış ve güncel konularda paneller düzenlenmiştir. Amaç, köklü bir kültür geleneğine sahip Trabzon sanatına hizmet etmektir.

- Bu ortamda film gösterilme düşüncesi nerden kaynaklandı? Bunca kentlerde sinemalar tek tek yok olurken, burda bir sinema ortamının oluşmasını nereye bağlıyorsunuz?

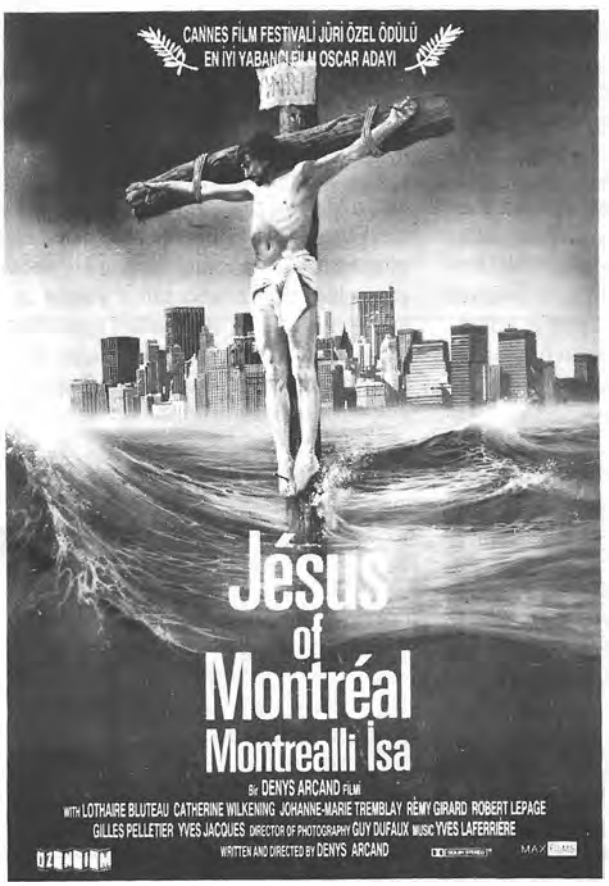

- Geçmiş yıllarda bir çok sinema merkezini bünyesinde barındıran Trabzon, Türkiye'nin zorunlu olarak geçirdiği sosyo - politik değişimden fazlasıyla etkilenen illerimizden biri... Geçmişteki sanatsal yoğunluğa ulaştığı henüz söylenemez, ancak Belediyemizin bu konudaki duyarlılığı ve halkımızın da bu ilgiye olumlu cevap vermesi, böyle bir ortamın doğmasında önemli bir etken.

- Hamamizâde İhsan Kültür Merkezi'nde klasik bir sinemadan eksik ve fazla olan neler gözümüze çarpıyor? Bu ortamı çok yönlü sanatsal bir yapıya kavuşturma konusunda bir çabanız var mı?

- Kültür merkezimizde fazlamız yok, eksiklerimiz var. Bunlar, yeni bir kültür merkezi oluşturmada yaşanan zorluklar ve bundan kaynaklanan eksiklikler... Klasik bir sinema gösterim merkezinden çok, her türlü ve çok boyutlu bir sanat ortamı oluşturmak hedefimizdir. Bugüne kadar olan çalışmalarımız da bunun bir kanıtıdır. Ancak, yapılanlarla yetinmeyi hiç bir zaman düşünmedik. Sanatsever halkımızın, düzeyli sanat ürünlerine layık olduğuna inanıyoruz.

- Sayın Gür, yaptığınız bu hizmetin başlangıcından bugüne değin bir dökümünü yapmanızı rica ediyoruz. İzleyicilere kaç film sundunuz? İzleyici konusunda bir değerlendirme yapar mısınız?

- Bugüne kadar merkezimizde, aşağıdaki kültür - sanat olayları izleyicilere sunulmuştur:

Geçen sezon sinemamızda çoğu ödüllü olmak üzere, "İki yerli - bir yabancı" film sırasını gözeterek 25 filmi gösterime sunduk. Bu yıl halen 9 filmi gösterime sokmuş bulunuyoruz. 24 Şubat'ta ise "Yerli Film Festivali" düzenleyeceğiz ve bu süre içerisinde her gün bir film olmak üzere toplam 7 filmi meraklılarına izlettireceğiz. 91 - 92 sezonunda toplam olarak gösterime sokulacak film sayısı ise 32'dir. Etkinliklerimiz ise şöyle sıralanabilir:

* İnsan Hakları Haftası "Mümtaz Soysal", 11.12.1991

* Belediye Kültür Müdürlüğü ile İnsan Hakları Derneği Trabzon Şubesi'nce düzenlenen ve Ankara Birlik Tiyatrosu tarafından sunulan "Pir Sultan Abdal", 10.11.1991

* 26 Ekim 1991 Fetih Şenlikleri dolayısıyla Belediye Halk Müziği Konseri, "Halk Oyunları Gösterisi"

* Trabzon Belediye Kültür Müdürlüğü ile Samsun Doğayı Koruma Derneği'nin düzenlenen "Karadeniz Babanızın Çöplüğü Değil" adlı karikatür sergisi, 5 Ekim 1991

* "Eğitim, Demokrasi ve Laiklik" konulu panel, 3 Mart 1991

Katılanlar: Ord. Prof. Reşat Kaynar, Prof. Dr. Suna Kili, Prof. Dr. Süleyman Çetin Özoğlu, Şair Cahit Külebi

* "Atatürk'ün Trabzon Konuşmaları" konulu konferans, 16 Eylül 1991

* Atatürk'ün Trabzon'a gelişinin 66. yıldönümünü anma etkinlikleri, 15.10.1991

* Şişli Belediye Tiyatrosu'nun sel afetzedeleri için sahnelediği "Para" adlı oyun, 28.7.1990

* "Evrensel Barış Sürecinde Lozan Antlaşmasının Yeri ve Önemi" konulu panel, 24.7.1990

Katılanlar: Erdal İnönü, Sami Karaören, Tarık Zafer Tunaya, Şerafettin Turan, Osman Olcay

* Fetih etkinlikleri dolayısıyla Gürcistan Halkoyunları Ekibi, Türk Halk Müziği ve Halkoyunları gösterisi, 25.11.1990

* Öğretmenler Gecesi, 24.11.1990

* "Demirperdeden, Tülperdeye..." karikatür sergisi, Ekim - Kasım 1990

* 24 Şubat Trabzon'un Kurtuluş etkinlikleri:

Harrangül Özgün Müzik konseri, 22 Şubat 1991

Muhaceret ve Kurtuluş konulu toplantı, 23 Şubat 1991

Bedri Rahmi - Eren ve Mehmet Eyuboğlu'nun yazma sergisi, 23 Şubat 1991

Karadeniz Belgeseli, 23 Şubat 1991

Belediye THM Konseri, 23 Şubat 1991

* Dünya Kadınlar Günü (Sinema gösterisi), 8 Mart 1991

* Türk Sanat Müziği Konseri, 22 Mart 1991

* 24 Şubat Yarımaratonu fotoğrafları sergisi

Halkımızın bu etkinliklere ilgisi olumlu düzeydedir ve bu ilgi giderek artmaktadır. Özellikle, günceli yakalamada izleyicilerimizin duyarlılığı umut vericidir.

- Filmler size nasıl ulaşıyor? Bir filmi kaç gün gösterimde tutuyorsunuz? Ücret durumunuz nedir?

- Filmler, anlaştığımız bir şirket aracılığı ile İstanbul'dan bize gönderilmektedir. Film gösterim programı, aşağıdaki gibidir:

Çarşamba: 14.30 - 18.00, Perşembe: 18.00, Cuma: 18.00, Cumartesi: 14.30 - 18.00

Filmler bir hafta gösterimde kalmaktadır, ancak yoğun ilgi gören filmleri "ikinci hafta" olarak da gösterimde tutuyoruz. Ücret ise öğrenci için 5 bin, sivil izleyici için ise 10 bin lira olarak belirlenmiştir.

- Böyle bir kuruluşun yöneticisi olarak tüm filmleri izliyor musunuz? İzleyici filmlere göre değişiyor mu?

- Tüm filmler elimize ulaştıktan sonra, sinemaseverlere sunulmadan önce izlemekteyim. Gösterilen filmin, sanatsal, kültürel ve teknik özelliklerine ve güncelliğine göre, izleyicide sayısal değişiklik zaman zaman gözlemlediğimiz bir olaydır.

- Türk filmleri konusunda gala niteliğinde bir girişimizin oldu mu? Ya da filmin gösterimi sonrasında açıkoturum, panel niteliğinde bir etkinlik düşündünüz mü?

- Bugüne kadar bir filmimizin galasını gerçekleştirebildik. Yönetmenliğini Memduh Ün'ün yaptığı "Gün Ortasında Karanlık" adlı bu filmin oyuncuları Fatma Girik ve Spastik Özürlü çocuk konuğumuz olarak filmi, halkımızla birlikte izlediler. Bugüne kadar, ne yazık ki gösterdiğimiz filmlerin hiçbirinin sonunda açıkoturum ya da panel gerçekleştiremedik. Bu bizim için büyük bir eksiklik ve üzüntü kaynağıdır. Bunu gerçekleştirmek ise önemli arzu ve hedeflerimiz arasındadır.

- Bir zamanlar on'larca sinemanın bulunduğu Trabzon'da bugün son derece sağlıksız ortamlarda iki sinemada izleyicilere filmler sunuluyor. Gösterdiğiniz örnek doğrultusunda, yerel yönetim birimi olarak bu iki mekâna da yön verebilmek sözkonusu mudur?

- Hamamizade İhsan Bey Kültür Merkezi dışında Trabzon'da etkinlikte bulunan sözkonusu iki sinema da özel kişi denetimindedir. Ancak, Belediye Kültür Müdürlüğü olarak bu iki mekâna yön verebilmek şu aşamada kaliteli sanat yapıtı izleterek, buraları özendirmeye çalışmaktan öteye gidememektedir. Söz konusu iki sinemanın bugünkü konumları, bizleri de son derece üzmektedir.

- Sayın Gür, Sinemayı; tiyatro, resim, müzik, mimari, edebiyat bağlamında bir sanat dalı olarak değerlendirdiğimizde bu dalın eğitimdeki rolü üzerinde önemle durmak sözkonusudur. Oysa böyle bir sıcak ortamdan birçok kişinin haberi olmadığı bir gerçek. Örneğin kentin okullar bölümü diyebileceğimiz "Kavak Meydan" semtinde tek bir afişinize rastlamak olası değil. Bu alanda neden bir çabanız olmuyor?

- Sinemanın eğitimdeki rolünün önemi konusundaki düşüncelerinize aynen katılıyorum. Biz, halkımıza ulaşabilmek için elimizdeki olanaklarımızın tümünü kullanmaya çalışıyoruz. Sözünü ettiğiniz semte, düzenli olarak afiş yapıştırmaktayız. Bu afişlerin anlamakta zorluk çektiğimiz nedenlerden ötürü parçalanması, çabamızı engellemeyecektir.

- Yaptığınız hizmetin önemi çerçevesinde, sizleri kutluyor, okurlarımız adına teşekkür ediyoruz.

- Trabzon halkı, ufak - tefek olumsuzluklara karşın, çağının sanat ve kültür gelişimini yakalayacaktır. Belediye Kültür Müdürlüğü'nün hedefi, bu noktda yoğunlaşmıştır. Derginiz aracılığı ile etkinliklerimizi sayın okurlarımıza bir kez daha açıklamamıza fırsat verdiğiniz için teşekkür eder, saygılar sunarım.●

ikisine bir dünya

● **Birsen CAN**

Sıcaklar iyice bastırmadan köşkün üst katını tamir ettirmeyi düşündü Mahinur Hanım. Aslında uzun süredir aklındaydı, ev büyüktü ve arada elden geçirmek gerekiyordu, bugün yarın diye savsaklanmıştı. Havaların baharı anlattığı bu ay ise tam sırasıydı. Oğlu "peki, ilgilenirim demişti ya, yok şirketti yok bankaydı derken zaman bulamayacağını Mahunir Hanım biliyordu. Üstelik o kendini beğenmiş gelini duysa gene surat ederdi. Bu yüzden kendisi birkaç kişi bulup üst katın çoğunluğu antika eşyalarını bahçedeki depoya taşıttı, sonra komşu köşktekilerin tanıdığı iki usta buldu ve evde tamir başladı.

Sabahları geç başlamaları söylendiğinden Mahunir Hanım pek rahatsız olmadı köşkün düzeninin bozulmasından. Gençliğinden beri geç kalkmaya alışmıştı. Evin işlerinin çoğunu o odasından çıkmadan hizmetçiler yapıp bitirirlerdi. Küçükhanıma sadece kahvaltısını yapmak kalırdı. Rahmetli anacığı özellikle dikkat ederdi yediğine içtiğine. Sadece bahçe işlerini kimseye bırakmazdı. Köşkün küçük hanımefendisinin güllerini ve nerdeyse bütün bahçeyi saran filbahrilerini herkes bilirdi. Çok dikkat ederdi Mahinur Hanım gülleri çocuklar koparmasınlar diye. Geçen yıl gözlerinin yaşına bakmamış, arsızların ikisini üçünü dövmüştü. Akşam çayını onlara bakarak içmek vazgeçilmez bir zevkti kadın için. Zaten kayınvalidesi de gözü gibi bakardı bahçeye ama her yapılanda bir kusur bulurdu. Gerçi onun hiçbir şeyini beğenmezdi ya; "paşa hoşlanmaz böyle şeylerden gelin hanım." Son zamanlarına doğruysa iyice bunamış, ölmüş paşasıyla durmaksızın konuşur olmuştu.

Mahunir Hanım önceleri ustalarla pek karşılaşmadı, biri yaşlıca öteki genç iki adam sabahları geç geldikleri için öğle paydosundan sonra iyi çalışıyorlardı. Kendisi o saatlerde köşkte durmazdı. Eski ahbapları ziyaret ya da alışveriş saatleriydi bunlar. Ama insanlar çok kabaydılar artık, konuşulacak adam tek tük kalmıştı. Eski olgun hamfendiler nerde şimdi, herkes gelini gibi sonradan görme. En son geldiklerinde giydiği alacalı bulacalı elbiseyi Mahinur Hanım hizmetçiye vermeye utanırdı. Görgüsüzlük en dayanamadığı şeydi, herkes haddini bilmeliydi dünyada.

Köşkün tamiri sürüyordu. Bir gün tam öğle yemeği sıralarında yukardan düşmeye benzer sesler geldi, sonra birinin bağırması ve küfürleri duyuldu. Olur olmaz gürültüye hele terbiyesizliğe çok sinirlenen hanımefendi hızla yukarı çıktı. Ama büyük salonun kapısını açınca kendini tutamayıp gülmeye başladı. Saçları beyazlamış yaşlı usta yüzüstü düşmüş söyleniyordu, merdiven öbür yana devrilmişti. Kapı açılınca başını kaldırıp gelene baktı, sevimli bir yüzü, canı yanmasına karşın gülümseyen mavi gözleri vardı. Kadını görünce sustu ve

tekerleme

M. Özer Cıravoğlu

Bu evren
Bir yaprak
İniyor gövdeme

Bu insan
Karmaşık
Sızıyor gövdeme
Serseri bir kurşunla

Bu insan
Dışa vuruyor günlerce
Acılarla yanarak

toparlandı.

- Özür dilerim, dedi ayağa kalkarken. Bir an dengemi kaybettim işte, kusura bakmayın hamfendi.

Mahinur Hanım gülmesini önlemeye çalışıyordu.

- Ben.... gülmek istememiştim... iyi misiniz? Hayır, merak ettim de.

Adamın gözleri daha bir parladı.

- Sağolun, sağolun. Bir şeyim yok canım. Öğle paydosu vermiyorum ben, zaten geç geliyoruz, yalnız çalışıyordum, bir aksilik oldu işte. Yoksa hiç düşmemiştim şimdiye kadar.

Cümlelerini hızlı hızlı sıralayıvermişti.

- Bu arada hamfendi, hazır sizi yukarı çıkartmışken bakar mısınız, oluyor mu istediğiniz gibi.

Kadın biraz şaşkın şöyle bir baktı salona. Çerçeveler falan yeniden yapılmıştı. Ama onun ilgisini yaşlı usta çekmişti daha çok. Adamın öylesine içten ve babacan hali vardı ki, karşısındakine bulaştırıveriyordu. Hava da bahardı zaten, ılık, temiz ve aydınlık.

Mahinur Hanım o gün yeni kadife perde bakmak için çarşıya gitmekten vazgeçti, evin içinde dolanıp durdu. Akşam ustalar giderlerken bahçeye çıktı ve ilk kez güle güle dedi onlara. Sonraki günlerde de özellikle öğle paydosu sırasında üst kata çıkmaya başladı. Önceleri birşeyler bahane ediyordu ama gitgide nedensiz bile olsa uğramaya alıştı. Birbirleriyle konuşmak ikisinin de hoşuna gidiyordu. Havalardan, bahçeden, köşkten bahsettiler. Sonra kendilerini anlattılar. Mahinur Hanım ve Şeref Usta olduklarını öğrendiler.

Usta hep neşeliydi, yüksek sesle konuşur, gözleriyle gülerdi. Karısı ölmüştü genç yaşında, iki kızı, evlerine gittiğinde kafasını ağrıtan torunları vardı. Yaşı ilerlemişti ama çalışmadan duramazdı, yanındaki arkadaşı yetiştirdiği kaçıncı ustaydı, unutmuştu. Bu evde çalışmak çok zevkliydi, geniş bahçeyi seviyordu, sonra ev sahibesi güzel bir hamfendiydi canım. Böyle der, ona bakardı Şeref Usta. Mahinur Hanım kızardığını anlar, karşılıklı gülerlerdi.

Kadın aslında bu dostluktan biraz tedirgindi. Eskiden beri yanında çalışanlarla ilgilenmezdi ama şimdi yalnızdı, hizmetçilerle ya da komşularla ne konuşabilirdi ki? Köşkün esas sahibi kocasını kaybedeli altı yedi yıl olmuştu. Ailenin ve dadıların bütün özenine karşın çocukluğundan beri hasta olan adam ellisine gelmeden ölmüş ve Mahinur Hanım bir başına kalmıştı. Oğlu da o görgüsüzle evlenince koskoca köşkte can yoldaşı arar olmuştu. Hele Şeref Usta gibi insanı güldüren birini, İçten içe utanarak "keşke bütün gün yanımda olsa" diye düşünmeye başlamıştı. Aklına başka şeyler de gelmiyor değildi; "zengin bir dulum ben, herkesin arayıp da bulamadığı rahatlık var bende." Böyle zamanlarda para konusunu açardı Şeref Usta'ya. O gülerdi gene, "hayatımdan memnunum" derdi, "Sigaramın yokluğuna üzülürüm ama paranın yokluğuna üzülmem, şimdiye kadar çalışıp kazandım, fazlasını ne yapayım?" Mavi gözler neşeyle bakar, kadının içi açılırdı. Tomurcuğa durmuş gülleri görürdü bahçede. İki koltuğu yeniden yukarı çıkartmıştı hamfendi, henüz tamirin başlamadığı bahçeye bakan küçük odada oturup rahatça sohbet etmek ya da bir yorgunluk kahvesi içmek için. Sonra Mahinur Hanım yemekleri üst kata getirtmeye başladı. Dikkat etti, Şeref Usta az yiyordu, hazır yemek ayağıma geliyor diye önüne geleni silip süpüreceğini sanmıştı ama adam düşündüğünden çok daha kibar çıktı. Bir gün ona küçük bir kutuda pasta bile getirdi. Torunun doğum günüymüş, onun için ayırtmış kızına, bir hamfendiye hediye götüreceğim demiş. Mahinur Hanım gene sevinçle güllere baktı.

Oğlu telefon edip evin nasıl gittiğini sordu. "Meğer yapılacak ne iş varmış, her şey iyice tamir edilsin istiyorum. Ustalar çok iyi insanlar. iyi çalışıyorlar, ama daha epey sürer" diye anlattı.

Kadın ilk tomurcukların patladığı günlerde "yarın yemeği aşağı katta yiyelim mi?" diye sordu adama. "Beni misafirliğe çağırıyorsunuz desenize hamfendiciğim." Mahinur Hanım ertesi gün yeni diktirdiği keten takımını giydi, özel yemekler yaptırdı. İşlemeli ipek örtüyü yaydırdı masanın üstüne, boyanmış saçlarını kabartarak taradı, değerli taşlarla süslü taraklarını epeydir kullanmıyordu, o gün için taktı.

Bir yandan "şimdi zenginliğimi daha iyi görecek, acaba ne yapacak" diye tedirginlik duydu ama çok neşeli bir yemek yedi Mahinur Hanım. Uzun zamandır bu kadar mutlu olmamıştı. Şeref Usta "vallahi bugün için getirdim" diye tulumunun üstüne kravat bağladı, doya doya güldüler.

- Kahveleri oturma odasında içelim, diye yan odaya geçtiler ve oymalı kanepeye yan yana oturdular. Orta yaşlı hizmetçi tepsiyi getirdi. Şeref Usta eşyaya şöyle bir baktı.

- Buralarda tamir edilecek şey yok mu, iyi mi burası, diye sordu.

- Yok bence, dedi Mahinur Hanım. Ama sen daha iyi bilirsin tabiî.

- İstersen şu köşedeki....

Sözünü tamamlayamadı Şeref Usta, parmakları fincanına çarptı ve sıcak kahve yanında oturup açacak gülleri düşünen Mahinur Hanım'ın yeni yaptırdığı baharlık keten takımının üstüne döküldü. Bir an ikisi de ne yapacaklarını şaşırdılar. Sonra Şeref Usta "Allah kahretsin şu dikkatsizliğimi" dedi. "Gördün mü, durduk yerde eteğini kahve desenli yaptım."

Mahinur Hanım adamın mavi gözlerine baktı.

- Ben bu eteği kirletesin diye giymedim sakar adam, dedi buz gibi bir sesle. Artık gülleri düşünmüyordu. Şeref Usta duyduğuna inanamıyormuş gibi bakakaldı.

- Sen bu eteğin kaç para olduğunu biliyor musun, çok değerlidir bu kumaş, ne hakla üstüne kahve dökebilirsin, iki satır konuştuk diye kendini ne sandın ha, bacağım da yandı üstelik, dikkat etsene, salak herif!...

Mahinur Hanımefendi ayağa kalkmış, giderek yükselen sesiyle bağırıyordu. Yanakları kızarmış, taşlı tokası kaymıştı. Şeref Usta'nın yüzü bembeyazdı. Yavaşça ayağa kalktı, iri vücudu küçülmüş gibiydi. Ağzını zorlukla açabildi.

- Ben gidiyorum. Hatta.... işi bırakıyorum... başka birini bulun.

- Gidiyormuş, umurumdaydı sanki. Ama şunu bil ki beş kuruş ödemem sana, haddini bilmez, ancak karşılarsın zararımı anladın mı?

Şeref Usta titrek adımlarla yürüyüp odadan çıktı. Mahinur Hanım arkasından baktı.

- Kendini birşey sanıyordu zati, dedi kızgınlıkla. Sonra eteği temizlikçiye göndermek ve biraz uzanmak için odasına gitti.●

iki - bir

Sabahattin YALKIN

Erie Gölü'nün orda
Nemli bir yel
Üşütür kanat altını
bataklık kuşunun
Boyası dökülmüş bir kotra
Bir büyür bir küçülür sularda
Joe Cocker'in boğuk sesi
Yılan zehiri sessizliğinde
dağılır kana
Ellerin sıcağı uzanır bel altına

Göz açıp kapayıncaya kadar
Boğaz'ın yönsüz akıntılarında
bir vapur
yalpa vura vura
Demirler zamanı Kanlıca kıyılarına
Ve sallar zarını atar
Küfürlü İKİ - BİR oturunca
kapanır tavla

5 Aralık 1991, Cleveland - OHİO

bir kitap: gel zaman git zaman*

● Vildan ÖZDEMİR

Aylar önce, bir gazetede değerli ressam **Abidin Dino**'yla yapılmış bir söyleşiyi okumuştum. Söyleşinin bir yerinde, **Dino**'ya **"yaşamında en çok korktuğu şey"** sorulduğunda, **"Güzin'siz yaşamak"** diye yanıt vermişti. Çok etkileyici bir yanıttı doğrusu, günlerce beni düşündürmüştü.

Derken yaz ortalarında, **Güzin Dino**'nun anıları, **"Gel Zaman Git Zaman"** adıyla kitapseverlerin karşısına çıktı. **Güzin Dino**'yu ilk kez okumanın heyecanını **Abidin Dino**'nun etkileyici yanıtıyla birleştirdim.

Güzin Dino, yazdıklarının, **"bir özgeçmiş ya da düzenli bir anı dizisi olmadığını"** söyleyerek başlıyor kitabına. Birbirinden değişik eski evleri, içinde yaşayanlarla, görüp geçirdikleriyle anlatıp çocukluğunu, yeniyetmeliğini eski ama huzur veren bir film tadıyla okurlarına sunuyor.

Nasıl evlendiklerini okurken, satır aralarından da **Güzin Dino**'nun, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi**'nde **Erich Auerbach**'ın asistanı olduğunu ve **Baudlaire** üzerine ders verdiğini anlıyoruz.

İkinci Dünya Savaşı yılları, **Dinolar**'ın **Adana**'da **"ikamete memur"** edildikleri yıllar, **Güzin Dino**'dan o yılların **Adana** manzaralarını izliyoruz. Bu arada, herşeye karşın yazan, çeviren, çizen; kısacası güzellikler üretenlerle karşılaşıyoruz: **Güzin**'in evliliğine, kariyerini hiçe sayıyor diye karşı duran **Azra ERHAT, Sabahattin EYUBOĞLU**. Bu birleşmeyi çok romantik bulan **Sabahattin Ali**. Kardeşi **Abidin**'i başgözetme telâşında **Arif Dino**. O zamanlar henüz onyedi yaşında, **Kadirli** köylerinden çıkıp gelmiş, **Adana**'da ortaokulu bitirmeye çalışan **Göğçeli** yani **Yaşar KEMAL**.

Adana Halkevi'nin bahçesinde oturabilen kadınlar, yalnızca bar kadınları o sıralar. Onlara **Güzin Dino** da katılıyor. Her ne kadar **Abidin Paşa**'nın gelini olsa da , o bir sürgün karısı, o da kötülerden! **Abidin Dino**'nun **Kayseri**'deki sakıncalı askerliği sırasında, **Güzin Dino**'yu **Toros Ekspresi**'nde ya da han odalarından birinde buluyoruz.

Ankara yılları, sivil polislerle, **Abidin**'in mahkûm olan seramikleriyle, hep kömür telâşı gerektiren soğukla, hastalıklarla ve yine yazanlarla, üretenlerle dolu.

Dinolar İstanbul'da kısacık da olsa, **Nazım**'la yanyanalar. O güzelim şiirleri ondan dinliyorlar. Onurlu bir şair ve **"mutluluğun resmini işin kolayına kaçmadan yapabilecek"** bir ressam birarada.

Güzin Dino'dan **Paris** yıllarını okudukça, memleket özleminin; daha çok, daha güzel üretmeyi durdurmadığını şaşarak farkediyoruz. Bir yandan da, bu yüzyıla adını koyanlarla karşılaşıyoruz. **13 Quai Saint - Michel**'deki evlerinde herşey doludizgin yaşanıyor, 1968 olayları da dahil. Bu ev, **Türkiye**'den kopup gidenlerle dolup taşıyor, hepsine sevgiyle kucak açılıyor, sorunlar iyi kötü bu evde çözülüyor.

Kitabı bitirdiğimizde, **Abidin Dino**'nun bunca güzelliği üretmesinde karısının çok önemli bir payı olduğunu, **Güzin Dino**'nun alçakgönüllülüğüne karşın farkediyoruz. **Abidin Dino**nun yaşamında en korktuğu şeyi yaşamamasını diliyor, **Güzin Dino**'nun yeni kitaplarını sabırsızlıkla bekliyoruz.

** Gel Zaman Git Zaman, Güzin Dino, Anı, Can Yayınları, İstanbul 1991.*

kesinkes, değiştirilemez

Oğuz İyemoğlu (Tansel)

En ağır yasa: bir gün ölüvermek,
En derin ya, dünyanın tadı bundan.
Doğar doğmaz başlar amansız savaş.
Bilmezlensek de yok hiç kurtulan!

Verimli olana ölüm yakışmıyor.
Yapıtını bitirip bütünlemeden.
Zehre dönen özlem çöker yüreğe.
Tören kandırmaca, bir boş ağlayış.

Öncesiz, sonrasız karanlık orman.
Yüzmeye alışmadan yoklanıvermek!
Işımaz uçurum, bağsız kördüğüm.
Yakılmak çok iyi topraklaşmaktan.

METİN: "Külüm, Boğaz sularına
Dökülsün" isterdi. Ben: doruğundan
İDA'nın, Körfeze Yeller Ecesi
Eksin: balık, kuş, çiçek olurum.

Kül alıp saklayabilir sevenler.
Mermere kuş konmaz, yanık ses döken
Hoca gerekmez. Yangın yerine
Bir çınar, bir pelit yeter, çok bile!...

Gömüt zindanına yürek katlanmaz!
Oğuz İyemoğlu (Tansel) burayı
Seçti, yeniden başlar yaşamına.
Porfirsi taş olsun, güneş yağmur, yel
Eritemesin. Doydum yalanlara

Kana buladı gözlerimiz!

murtaza ağalar

Hasan Akarsu

Bir İnce MEMED
Yeter hepinize
Önce kollarsınız
Topal Alileri
İşleri bitince de
Sıkılmadan kovarsınız
Korkusu az bile
İkiyüzlü gözlerinize.

Kasım 1991

bize gönderilenler

● UMUDUN ÇİÇEKLENDİĞİ GÜNLER, Ruşen Hakkı, Roman, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul, Aralık 1991, 135 s.
● ŞARKILAR ÜLKESİ, Emir Ali Yağan, Şiirler, Piya Yayınları, İstanbul, Ekim 1991, 63 s.
● UÇURUM, Hamdi Gedik, Şiirler, Piya Yayınları, İstanbul, Ekim 1991, 63 s.
● MEMLEKETİN SAHİPLERİ, KÖYE GİDENLER, Mahmut Makal, Beşinci Bası, Öyküler, Başak Yayınları, Ankara, Ocak 1991, (İki kitap bir arada) 160 s.
● SEVGİ HALLERİ, Müşür Kaya Canpolat, Şiirler, Anadolu Ekini Yayınları, Ankara, Ağustos 1991, 63 s.
● YİNE BİR GÜLNİHAL, Burhan Günel, Öyküler, Karşı Yayınlar (1983 Nevzat Üstün Öykü Birinci Başarı Ödülü) İkinci Basım, Ankara Mayıs 1991, 107 s.
● TÜRKÜSÜZ KENT, İ. Behçet Kalaycı, Şiirler, Kendi Yayını, Ankara Ocak 1983,, 69 s.
● ANILAR GEÇİDİ, Behçet Kalaycı, Roman, Kendi Yayını, Isparta, 1962, 76 s.
● YUNUS EMRE, Muzaffer Uyguner, Biyografi, Bilgi Yayınları, Ankara, Haziran 1989, 198 s.
● PİR SULTAN ABDAL, Muzaffer Uyguner, Biyografi, Bilgi Yayınları, Ankara, Haziran 1989, 154 s.
● KARACAOĞLAN, Muzaffer Uyguner, Biyografi, Bilgi Yayınları, Ankara, Eylül 1989, 148 s.
● AŞIK VEYSEL, Muzaffer Uyguner, Biyografi, Bilgi Yayınları, Ankara, Nisan 1990, 156 s.
● DADALOĞLU, Muzaffer Uyguner, Biyografi, Bilgi Yayınları, Ankara, Mayıs 1990, 158 s.
● ÖMER SEYFETTİN, Muzaffer Uyguner, Biyografi, Bilgi Yayınları, Ankara, Mayıs 1990, 172 s.
● SEYRANİ, Muzaffer Uyguner, Biyografi, Bilgi Yayınları, Ankara, Mart 1991, 166 s.
● DERTLİ, Muzaffer Uyguner, Biyografi, Bilgi Yayınları, Ankara, Nisan 1991, 150 s.
● SAİT FAİK, Muzaffer Uyguner, Biyografi, Bilgi Yayınları, Ankara, Nisan 1991, 166 s.
● ŞİNASİ, Muzaffer Uyguner, Biyografi, Bilgi Yayınları, Ankara, Ağustos 1991, 175 s.
● MEHMET AKİF, Muzaffer Uyguner, Biyografi, Bilgi Yayınları, Ankara, Eylül 1991, 173 s.
● MEMDUH ŞEVKET ESENDAL, Muzaffer Uyguner, Bilgi Yayınları, Ankara, Eylül 1991, 176 s.
● TÜRK HALKBİLİMİ İLE İLGİLİ KİTAPLAR İÇİN BİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ (1985 - 1990) İ. Gündağ Kayaoğlu, Anadolu Sanat Yayınları, İstanbul 1991, 143 s.
● TİNTİN GÜÇ DURUMDA, Ergun Evren, Masal, Kendi Yayını, 1977, 21 s.
● SUSMAK TÜM ZAMANI EN SANA, Ergun Evren, Kendi Yayını, 48 s.
● BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE TEKNİKLERİ EL KİTABI, Ural Armay, Araştırma, istanbul, Şubat 1981, 96 s.
● BÜTÜN YÜZLERİM ANADOLU, Sabahattin Yalkın, Şiirler, Ankara, 71 s.
● KONUŞSANA, Durcan Yaşacan, Öyküler, Kerem Yayınları, Ankara, Kasım 1991 (Üçüncü Baskı), 96 s.
● SİNOP'UN HANI, "Sinop Mahkumluğunun Türk Yazınındaki Yeri", Tolga Ersoy, Araştırma, Karşı Yayınlar, Ankara, Kasım 1991, 64 s.
● CAHİT KÜLEBİ, Muzaffer Uyguner, Biyografi, Altın Kitaplar, İstanbul, 1991, 255 s.
● SEN DE GİTME TRİYANDAFİLİS, Ayla Kutlu, Öyküler, Bilgi Yayınları, İkinci Basım, Ankara, Temmuz 1991, 231 s.
● KÜÇÜK MUALLİME HANIM, ÖĞRETMEN MEDİHA TANSEL, Hayatı ve Milli Eğitime Hizmetleri, Cahide Atakul, Kendi Yayını, İstanbul, Eylül 1991, 50 s. + 7 fotoğraf.
● IŞIĞIN KANI, İbrahim Yıldız, Şiirler, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul, Ekim 1991, 96 s.
● BENİM İŞİM SENİ SEVMEK, Yunus Yaşar, Şiirler, Akdeniz Sanat Yayınları, Antalya, Haziran 1991, 48 s.
● GÜZ TÜRKÜLERİ, Cahit Külebi, Şiirler, Başak Yayınları, Ankara, Ekim 1991, 46 s.
● Ölümsüzlük Yolunda MELİH CEVDET ANDAY, Hazırlayan: Alpay Kabacalı, Tüyap (Tüm Fuarcılık Yapım A.Ş.) İstanbul, Ekim 1991, 111 s.
● ARDIÇ TÜRKÜLERİ, Hasan Varol, Şiirler, Güneş Yayıncılık, Antalya, Ekim 1991, 55 s.
● KUTLAMALAR, Adonis (Türkçesi: Necla Işık) Şiirler, Gölge Yayınları, İstanbul, Eylül 1991, 87 s.
● SAFRANBOLU'DA TEK DENİZ FENERİ, Hüseyin Avni Cinozoğlu, Şiirler, Kendi Yayını, Karabük, 1991, 100 s.
● BULGARİSTAN'DA TÜRK GAZETECİLİĞİ (1865 - 1985) M. Türker Acaroğlu, İnceleme, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, Mayıs 1990, 120 s.
● UYKUSU DERİN ŞEHİR, Hidayet Karakuş (1990 Ferit Oğuz Bayır Roman Ödülü) Roman, Cem Yayınları, İstanbul, 1991, 322 s.
● 14. Yüzyıldan Günümüze ÇORUMLU ŞAİRLER, Abdullah Ercan, Antoloji, Hitit Festivali Komitesi Yayını, İstanbul, 1991, 526s.
● SU RESİMLERİ (Kırlangıç Fırtınası), Mustafa Köz, Şiirler, Akyüz Yayınları, İstanbul, Temmuz 1990, 63 s.
● AŞK ŞİİRLERİ, Brecht (Türkçesi: Kerem Çalışkan) Şiirler, Broy Yayınları, İstanbul, Haziran 1991 (Üçüncü Basım) 128 s.
● YAYLA ÇİÇEĞİNE TÜRKÜ, Mehmet Yılmaz, Şiirler, Kendi Yayını, Zonguldak, Mayıs 1991, 71 s.
● KÖY ENSTİTÜLERİ, Eğitimde Atılım, Haşim Kanar, İnceleme, (1990 Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat Ödülü) Selvi Yayınları, 141 s.
● SÖZCÜKLERİN DİLİ TUTULUNCA, Mustafa Aslan, Öyküler, Koral Yayınları, İkinci Basım, İstanbul, Haziran 1991, 56 s.
● MAVİ BİR LEKE, Hüseyin Şahin, Şiirler, Belge Yayınları, İstanbul, Haziran 1991, 126 s.
● RÜZGÂRIN DOĞDUĞU YER, Neclâ Işık, Şiirler, Edebiyat Gazetesi Yayınları, İstanbul, Nisan 1991, 62 s.
● AMEDİM AMED, Nedim Dağdeviren, Şiirler, Reklamcılık, Araştırma, Yayıncılık (Ray), Ekim 1989, 51 s.
● GÖNLÜM DELİ BİR POYRAZ, Aysel Yenidoğanay, Şiirler, Kendi Yayını, Adana, Eylül 1991, 64 s.
● BU BAHAR NEREDE BIRAKIR BENİ, Paşa Çeten, Şiirler, Kendi Yayını, Ağustos 1991, 32 s.
● YEŞİL NEFES, Mustafa Yazıcı, İnceleme, Kendi Yayını, Trabzon, 1991, 252 s.
● AŞIK DERTLİ KÂZIM, Halil Atılgan, Şiirler, 210 s.
● AŞK ŞİİRLERİ ANTOLOJİSİ, Alpay Kabacalı, Antoloji, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul, Haziran 1991, 273 s.
● BİR ARA UĞRA SEVGİN KALMIŞ BENDE, Zerrin Koç, Öyküler, Kendi Yayını, Bursa, Haziran 1991, 111 s.
● ADIMIZ DÜŞER, İbrahim Dizman, Şiirler, Kerem Yayınları, Ankara, Ekim 1991, 63 s.
● 770 GÜN TÜRKÜLERİ, Hasan Hüseyin Yalvaç, Şiirler, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul, Aralık 1991, 160 s.
● YASAKLAR CEHENNEMİ, Şinasi Özdenoğlu - Sevda Şiirleri - Kendi Yayını, Ankara, Ekim 1991, 111 s.
● NEZLELİ KARGA, Salâh Birsel, Günlük, Remzi Kitabevi, İstanbul, Haziran 1991, 119 s.
● HAFİYELER ÖNDE GİDER, Salâh Birsel, Denemeler, Nisan Yayınları, İstanbul, Nisan 1991, 145 s.
● KANADI ATLAS KUŞLAR, Çiğdem Sezer, Şiirler, Kerem Yayınları, Ankara, Kasım 1991, 72 s.
● ATATÜRK'ÜN TRABZON KONUŞMALARI, Hazırlayanlar: Ahmet Can Bali - Resim Şimşek, Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, Trabzon, 1990, 89 s.
● MÜZİKÇİNİN EL KİTABI, Mithat Fenmen, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1991, 111 s.
● MÜZİK FIKRALARI, Koral Çalgan,Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1991, 191 s.
● GECEYARISI MEKTUPLARI, Salâh Birsel, Bağlam Yayınları, Mektuplar, İstanbul, Kasım 1991, 120 s.●

Hazırlayan: MELİH CEVDET ANDAY — Sayı: 16

Sanat - Edebiyat

HİKÂYECİ BEKİR SITKI KUNT'LA BİR KONUŞMA

BU KADAR CANLI OLAN YENİ HİKAYECİLİĞİMİZLE YENİ ŞİİRİMİZİN ÖRNEKLERİ DAHA OKUL KİTAPLARINA ALINMAMAKTADIR. OKUL KİTAPLARI HÂLÂ ORHAN SEYFİ İLE BİTİYOR. BU DA MI YAPILAMAZ?

BELLİ

HURRİYET

Dergiler arasında

Sanat Haberleri

Picasso değil, Francis Picabia öldü

HALK ŞİİRİMİZDEN SEÇMELER

KARACAOĞLAN'dan

YENİ ŞİİRİMİZDEN SEÇMELER

HATIRA

BENİM KALBİM

Sanat-Edebiyat

HAZIRLAYAN: MELİH CEVDET ANDAY 28 EYLÜL 1953 - SAYI: 4

RESİM, BASIM

RESSAMLARIMIZ NEDEN ÇERÇEVEYİ AŞAMIYORLAR? BASIM RESMİ.

Dergiler arasında

MISRA NEDİR — ARUZLA YAZAN GENÇLER — KOŞMA KAFİYE — SEÇKİN OKUR MU? HALK MI?

GÖN

YAŞADIKÇA

OKUYUCU KÖŞESİ

YENİ MEKSİKA SANATI

ŞARKI

Sanat Haberleri

Sanat-Edebiyat

Hazırlayan: MELİH CEVDET ANDAY — Sayı: 2

BİR ŞAİR AKTÖRLE KONUŞMA

Yazın şiirle, kışın tiyatro ile uğraştığını söyliyen Ercüment Behzat, "Aktörlük sanat değildir" diyor

Dergiler arasında

EDEBİYATTA GERÇEK ANLAYIŞI ÜSTÜNE

MUSTAFA KEMAL

BOŞ

MELİH CEVDET ANDAY

OKUYUCU KÖŞESİ

KONSERLER

Sanat Haberleri

BİR KİTAP

BALABAN'IN RESİM SERGİSİ

Sanat-Edebiyat

Hazırlayan: MELİH CEVDET ANDAY — Sayı: 11

BEN SENİN DİLİNİM

Melih Cevdet ANDAY

ORHAN VELİ 3 YIL ÖNCE 14 KASIMDA ÖLDÜ

ORHAN VELİ

Bir gün çok iyi hatırlıyorum. Candan sevdiğim birini göremeden dönüyordum. Köprü üstünde bir dosta rastladım. «Nereden?» dedi. Sarayburnuna doğru açılan gemiyi gösterdim.

YAZILARINDAN PARÇALAR

GENÇ ŞAİRLERLE KONUŞMA

ÖLÜ DOĞMUŞ ÇOCUKLAR

EDEBİYAT

NELER DEDİLER?

Yeni yayınlar

ORHAN VELİ'DEN SEÇMELER

SİZİN İÇİN

KARŞI

İNSANLAR

SOL ELİM

BEDAVA

KEŞAN

DENİZ KIZI

40'lı yıllardan 70'li yıllara, gazetelerin
sanat yaprakları / 4

● Ahmet ÖZER

akşam / sanat - edebiyat

Birkaç sayıdır sürdürdüğümüz **"sanat yaprakları"** dizisinde, bu kez **Akşam / Sanat - Edebiyat**'ı değerlendireceğiz. Bir döneme çok yönlü damgasını vuran **Akşam** gazetesinin 50'li yıllarda, sayfalarından birini sanata ayıran toplam olarak 33 sayıda düğümlenen bu birikimi aktarmaya çalışacağız.

Akşam / Sanat - Edebiyat'ın ilk sayısı 7 Eylül 1953'te yayımlanır. Bu sayıda **Lorca**'nın ilerde bestelenen **"Atlının Türküsü"**ne yer verilir. **Cahit Sıtkı "Değişik"** şiiriyle **Orhan Kemal "Raziye"** öyküsüyle sayfada yer alırlar. **Anday**'ın yazısının başlığı: **"Gene Açıklığa Yönelsek"**tir. **Melih Cevdet Anday**, bu sayfanın üçüncü sayısından 24. sayıya değin her şeyidir: Sayfalar onun eliyle düzenlenir.

Bedri Rahmi'den bir desenin yer aldığı 2. sayıda, **Sabri Soran**'ın öyküsü, **Suat Taşer**'in şiiri yayımlanır. **Anday, "Dergiler Arasında"** başlığında **Attila İlhan**'dan **Ataç**'a, ordan **Bedri Rahmi**'ye değerlendirmeler yapar. Bu sayıda ayrıca **"okuyucu köşesi"** açılır.

İzleyen sayıda **Ercüment Behzat Lav**'ın **"Satıcı Kız"** şiirine rastlarız. **Şahap Sıtkı** ise **"Tiyatro ve Toplum"** yazısıyla sayfada yer alır. **Dağlarca**'dan **"Barış"** şiiri, **Melih Cevdet**'ten **"Okurken"** yazısı ilgi çeken ürünler olur.

28 Eylül 1953'te okura ulaşan 4. sayıda **Bedri Rahmi**'nin **"Gön"** şiirine bir deseniyle yer verilir. **Anday**'ın, **Türk Dili Dergisi, Milli Mecmua** ve **Vatan Sanat Yaprağı**'nda yer alan konularla **"Dil Bayramı"** üzerine görüşleri yansıtılır. **Metin Eloğlu, Halim Yağcıoğlu, Ferhat Sılacı**'nın şiirleri sayfaların diğer ürünleri olur. **"Dil Bayramı"** üzerine görüşleri yansıtılır.

6. sayıda **Memet Fuat "Çoğunluğun Yazarı"** başlığında, **Oktay Akbal**'ın, **Haldun Taner** üzerine yazdığı bir yazıyı irdeler. Sayfada **Orhan Kemal**'le uzun bir söyleşiye yer verilir.

Ardından gelen sayıda **Asaf Halet Çelebi**'yle bir söyleşi yayımlanır. Ayrıca **Mariyya** şiirine yer verilir. Sayfada **Bülent Ecevit**'in **"Bach Sonatı"** şiiri şairin yirmili yaşının bir ürünü olur.

8. sayıda bu kez **"Bir şair aktörle"**, **Ercüment Behzat Lav**'la söyleşi yapılır.. **Dağlarca**'nın **"Mustafa Kemal"** şiirinin yer aldığı sayfada,ressam **Balaban**'ın o günlerde Fransız konsolosluğunda açtığı sergiden izlenimler, bir ürünüyle yansıtılır.

9. sayı 2 Kasım 1953'te çıkar. **Sabih Şendil, Ali Püsküllüoğlu** ve **Can Yücel**'in çevirisiyle **Walt Whitman**'dan şiirlere yer verilir. **Balaban**'ın sergisinin yankıları bu sayıda da yansıtılırken, **Melih Cevdet Anday "Bizim Filmciliğimiz"** başlığındaki yazısında sinemamızı konu edinir.

9 Kasım 1953'te yayımlanan sayıda **"Yarın Atatürk'ün naşı Anıtkabir'e taşınıyor"** haberi verilir. **Anday**'ın **"Dergiler Arasında"** yazısıyla **Halide Dolu**'nun **"Gazetelerdeki Sanat Sayfaları"** ilgi çeken yazılar olur.

11. sayı **"3 yıl önce, 14 Kasım 1950'de ölen Orhan Veli"** özel sayısı olarak yayımlanır. Sanatçıdan yedi şiirle bir yazı, dostlarının anısına yazdığı yazılarla sayfayı bütünler.

12.sayıda **Edgar Alien Poe**'nin **Annabel Lee** şiiri **Melih Cevdet**'in çevirisiyle sunulur. Çeviri şiirine bir örnektir **Annabel Lee. Picasso**'dan desenler, **Orhan Kemal**'den **"Korku"** öyküsü yer alır sayfada. **Balaban**'ın resim dünyasını **Tahsin Hüsnü** değerlendirir.

30 Kasım 1953'te çıkan 13.sayıda **Selmi Andak, Veli Kanık (Orhan Veli'nin babası)**ın ölümü üzerine yazar. **Anday** da **Orhan Veli** için çıkan yazılara değinir. Sayfada **Nevzat Üstün**'ün şiirini, **Ferruh Doğan**'ın karikatürünü görürüz.

Bu sayıyı izleyen üç sayıda, **Tanpınar**'dan, **Köroğlu**'dan, **Cansever**'den, **Tecer**'den, **Feyyaz Kayacan**'dan; **Dranas, Mehmed Kemal, Ömer Faruk Toprak** ve **Karacaoğlan**'dan şiirlere yer verilir. **Eren Eyuboğlu**'yla **Bedri Rahmi**'nin desenlerini **F. Celalettin** ve **Haldun Taner**'le yapılan söyleşiler izler. **Ferruh Doğan** karikatürleriyle sayfada yer alır.

4 Ocak 1954'te 18. sayı yayımlanır. **Anday** bu kez **Bedri Rahmi**'yle söyleşir. **Kâmran S. Yüce, Muzaffer Erdost, Yunus Emre, Cahit Sıtkı**'dan şiirlerin yanında **"Eugene O'neill Öldü"** yazısını **Azize Erten**'in kaleminden okuruz.

19, 20, 21. sayılarda **Memet Fuat, Cahit Külebi, Orhan Kemal, Bedri Rahmi, Melih Cevdet** adlarına rastlarız. **Hıfzı Topuz İsmail Habip Sevük**'ü anlatır.

22. sayıda **Melih Cevdet, "Sanatçının İşine Karışılır mı?"** diye sorar. İzleyen sayılarda **Bedri Rahmi**'nin şiirlerini görürüz.

24. sayıdan son sayıya değin **"Hazırlayan"** bölümünde **Melin Cevdet**'in adına rastlayamayız. Ancak sayfadaki yazılarını sürdürür. Bu sayıyla birlikte öğrenciler arasında bir **"şiir yarışması"** açılır; Edebiyat öğretmenleriyle bir dizi söyleşi yayımlanır: **Muuvaffak Benderli, A. Nüzhet Göksel, Rıfat Necdet Evrimer, Hakkı Süha Gezgin**... bu sayfada sırayla konuk olurlar.

İzleyen sayfalarda **Halikarnas Balıkçısı** tanıtılır. **"Anadolu Efsaneleri"**ne değinilir. **Oğuz Özdeş** de **"Yeni Hikâyelerimiz için neler düşündüğü"** belirtir.

28. sayı, 15 Mart 1954'te yayımlanır. Sayfada **Yusuf Ziya Ortaç**'la yapılan bir söyleşiye yer verilir. **Anday "Yeni Hakim Senai"**leri yazar. O yıllarda bir öğrenci olarak yarışmaya katılan **Hilmi Yavuz**'un sayfada şiirine rastlarız.

29. sayıda **Halikarnas Balıkçısı** yazın yaşamının 50.yılında değerlendirilir. İzleyen iki sayıda ise **Melih Cevdet Anday, Güzin Dino**'nun **"Tanzimat'tan Sonra Edebiyatta Gerçekçiliğe Doğru"** adlı yapıtını ayrıntılarıyla tanıtır. **Ferruh Doğan**'ın **"Asrileşen Köy"** karikatürlerinden biri bu sayıda da yer alır.

31. sayıda **Georges Duhamel**'in **Kültür Nedir"** yazısını görürüz. **"Şiir yarışması"**nda ilk üç dereceye giren; **Bedii Eroğlu, Haluk Şevket** ve **Osman Numan Baranus**'un şiirlerine yer verilir.

32.sayıda yarışmada dereceye giren ilk üç şiirin dışındaki on şiir sayfada yayımlanır. Bu şiirlerden biri de bugünün ünlü gazetecisi **Hasan N. Pulur** imzasını taşır. Sayfada **Melih Cevdet, Walt Whitman**'ın **"Çimen Yaprakları"** üzerine bir değerlendirme yapar.

33. sayı elimizdeki son sayı olur. 19 Nisan 1954'te yayımlanan bu sayıyla önümüzdeki 7 aylık yoğun birikim pek çok sayılık bir sanat dergisinin işlevine eşit bir görev üstlenir. Sayfaya emek verenleri saygıyla anıyoruz.●

1991 ölümleri

● Derleyen:
Arslan PULATHANELİ

Cemal **Azmi Tellioğlu**	1907 - 01.01.1991
Erhan **Dilligil**	1935 - 06.01.1991
Ahmet **Adnan Saygun**	1907 - 06.01.1991
Ahmet **Rasim Karanis**	1924 - 12.01.1991
Tarık **Zafer Tunaya**	1915 - 29.01.1991
Ahmet **Yahya Tezel**	1905 - 14.02.1991
Bülent **Tarcan**	1914 - 16.02.1991
Hakkı Anlı	1906 - 20.02.1991
Sami Güner	1915 - 21.02.1991
Kâzım Taşkent	1894 - 05.03.1991
Ferit Tan	1907 - 20.03.1991
Vedat Dalokay	1927 - 21.03.1991
Dr. Bedrettin Gürsoy	1916 - 15.04.1991
Sezai Okan	1917 - 19.04.1991
Berker İnanoğlu	1941 - 21.04.1991
Feriha Tevfik	1910 - 22.04.1991
Yüksel Gözen	1938 - 11.05.1991
İhsan Yüce	1929 - 15.05.1991
Kinyas Kartal	1900 - 24.05.1991
Kemal Satır	1911 - 25.05.1991
Renan Fosforoğlu	1918 - 26.05.1991
Dr. Cevat Küçük	1926 - 30.05.1991
Mehmet Akalın	1923 - 31.05.1991
Ahmed Arif	1927 - 02.06.1991
Oğuz Arıkanlı	1932 - 03.06.1991
Nahit Övünç	1922 - 05.06.1991
Adnan Suvari	1926 - 06.06.1991
Ahmet Şener	1921 - 14.06.1991
Nazım Ofluoğlu	1909 - 16.06.1991
Nihat Çetin	1924 - 26.06.1991
Cemil Çakır	1931 - 04.07.1991
Fehmi Yavuz	1912 - 11.07.1991
Orhan Hançerlioğlu	1916 - 10.07.1991
Mualla Gökçay	1912 - 14.07.1991
Halis Üstündağ	1926 - 15.07.1991
Ertan Anapa	1939 - 25.07.1991
Sadık Necati Ok	1929 - 29.07.1991
Kemal Demiray	1912 - 06.08.1991
Adnan Ataman	1930 - 14.08.1991
Abdullah Gözübüyük	? - 14.08.1991
Burhan Atalay	1931 - 15.08.1991
Halit Tanyeli	1921 - 19.08.1991
Nadir Nadi	1908 - 20.08.1991
Naim Alkan	1928 - 21.08.1991
Şemsettin Kutlu	1918 - 25.08.1991
Celâl Vardar	1915 - 01.09.1991
Şahap Sıtkı İlter	1915 - 03.09.1991
Fahrünnisa Zeyd	1903 - 05.09.1991
Hikmet İlaydın	1914 - 09.09.1991
Metin Oktay	1936 - 13.09.1991
Mucip Arcıman	1922 - 24.09.1991
Osman Alyanak	1918 - 29.09.1991
Abidin Nesimi	? - 17.10.1991
Ahmet Can Bali	1929 - 02.10.1991
Osman Filiz	1926 - 22.11.1991
Okan Uysaler	1942 - 27.11.1991
Muhaddere Nabi Özerdim	1915 - 19.12.1991
Abdullah Baştürk	1929 - 21.12.1991

nabi üçüncüoğlu şiir ödülü

Şair **Nabi Üçüncüoğlu**'nun anısını yaşatmak, sanatını ve sanatçı kişiliğini yeniden gündemde tutmak, yazınımıza yeni adlar yeni yapıtlar kazandırmak amacıyla bir şiir ödülü düzenlenmiştir.

YARIŞMA KOŞULLARI:

1- Yarışmaya Ocak 1991 - Temmuz 1992 tarihleri arasında 1. basımı yapılan şiir kitaplarıyla, kitaplaşmaya hazır şiir dosyaları katılabilecek.

2- Dosyalar, makine yazısıyla yazılmış ya da makine yazısından fotokopiyle çoğaltılmış olacaktır.

3- Dosyalarda gerçek ad kullanılacaktır.

4- Yarışmacılar, yayımlanan kitabından 9 taneyi ya da yayıma hazır dosyalardan 9 dosyayı, en geç 15 Temmuz 1992 tarihine değin postaya vermiş olacaklardır.

5- Yapıtlar, KIYI Kültür ve Sanat Dergisi, P.K. 183 61001 - TRABZON adresine NABİ ÜÇÜNCÜOĞLU ŞİİR ÖDÜLÜ notuyla gönderilecektir. Belirtilen tarihten sonra gönderilenler yarışma dışı tutulacaktır.

6- Yapıtlara bir katılım belgesiyle, gönderilen ürün sayısınca (9 adet) kısa özgeçmiş eklenecektir.

7- Yarışmaya katılan yarışmacıların ürünleri geri verilmeyecektir.

8- Yarışmada 1. gelen yapıt sahibine 1 milyon 200 bin lira, ikinci gelene 800 bin lira, üçüncü gelene de 500 bin lira verilecektir. Ödül kazananlara birer plâketle birlikte, Kıyı'nın 1 yıllık aboneliği sağlanacaktır.

9- Yarışmanın seçici kurulu, soyad dizinine göre; Baki Akgül (yazar), Mehmet Yaşar Bilen (yazar), İsmet Zeki Eyuboğlu (yazar), Subutay Hikmet (şair), Ömer Kayaoğlu (şair), Ahmet Özer (şair), Gündoğdu Sanımer (şair), Rasim Şimşek (yazar), Naim Tirali (yazar)den oluşmaktadır.

10- 28 Ağustos 1992 tarihinde sonuçları açıklanacak bu yarışma, Nabi Üçüncüoğlu'nun ailesinin öncülüğünde, Kıyı Kültür ve Sanat Dergisi'nce yürütülecektir.

kültür - sanat olayları - haberler

Derleyen: **M. Reşat SÜMERKAN**

SERGİ

● **DYO 25. Resim Yarışması Sergisi** 17 ocak 1992 cuma günü **Devlet Güzel Sanatlar Galerisi** yeni binasında açıldı.

● **Mahmut Gologlu Kültür Merkezi**'nde 20 - 30 ocak tarihleri arasında **Trabzon Cumhuriyet Ortaokulu Temel Sanat Eğitimi** sergisi izlendi.

TİYATRO

● **Trabzon Devlet Tiyatrosu** ocak ayı içinde çeşitli oyunları izleyicilere sundu. Büyük sahnede ocak ayı ilk haftasına **"Genç Osman"**ın son temsilleriyle giren tiyatro, 4 ocaktan başlayarak **"Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri - Yunus Emre"** oyunu, 13 ocaktan ay sonuna kadar **"Karaların Memetleri"**ni, 18 - 20 ocak günlerinde **"Güçlü Aslan ve Akıllı Tavşanlar"** çocuk oyununu sergilediler. **Hüseyin Kazaz Sahnesi**'nde ise salı - çarşamba günleri **"Kuş"** oyunu sürdürüldü.

● Kentimize konuk olan **"Tiyatora Topluluğu" "Aşk, Meşk, Herşey"** adlı güldürüyü 22 ocak günü **KTÜ Atatürk Kültür Merkezi**'nde izleyicilere sundu.

SEMİNER

● **Fotoğraf Sanatçıları Derneği** (**FOTO FORUM**) da **Kenan Sarıalioğlu**'nun **"Felsefe Açısından Fotoğraf - Resim"** konulu semineri 11 ocak günü gerçekleşti.

KONFERANS

● **FOTO FORUM**'da, **"Sanatlar"** konferans dizisinin ilki, **Ahmet Özer**'in sunduğu **"Bir Sanat Dalı Olarak Şiir"** konulu konferansı ile 25 ocak günü dernek lokalinde gerçekleştirildi.

YENİ BİR KÜLTÜR MERKEZİ

● **Trabzon, Ortahisar** semtindeki eski vilayet binasının yaklaşık bir milyar liraya onarılması ile yeni bir kültür merkezine kavuştu. Sergi galerisi, dia - söyleşi odası, çalışma ve kurs mekanları ile kapsamlı bir niteliğe sahip yeni merkez 17 ocak günü **"DYO Yarışma Sergisi"** ile sanatseverlerin hizmetine girdi.